

SOCIÁLNÍ PRÁVO

FSS MU BRNO

Zpracovala: JUDr. Iva Kernová

Brno 2004

SOCIÁLNÍ PRÁVO

kombinované studium

Vyučující: JUDr. Iva Kernová

Kurz navazuje na kurz základy práva.

Cíl: Uvést studenty hlouběji do současného stavu sociálního zákonodárství v ČR. Dát možnost získat praktickou orientaci v oblasti sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Vést i k samostatnému řešení konkrétních sociálních situací.

Rozsah kurzu: letní semestr, 6 hod

Ukončení kurzu: zkouška (písemně, uzavřené i otevřené otázky)

Požadavky k zápočtu: splnění zadaných písemných úkolů během semestru

Požadavky ke zkoušce: test, druhý opravný termín - ústní zkouška

Obsah výuky:

1. **Sociální zabezpečení:** pojetí, sociální práva, základní pilíře, financování

- Zákon č. 100/1988 Sb. o soc. zabezpečení
- Zákon č. 582/91 Sb. o organizaci a provádění soc. zabezpečení
- Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení

2. **Dávky nemocenského pojištění:** nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, peněžitá pomoc v mateřství (podmínky nároku, účel, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku, vyhotovování žádosti)

- Zákon č. 54/1956 Sb. o nemocenském pojištění
- z. č. vyhl. ÚRO č. 143/1965 SB. o poskytování peň. dávek v nemocenském pojištění

- 3. *Dávky důchodového pojištění:*** zákon o důchodovém pojištění, druhy důchodů (podmínky nároku, účel, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku), zvyšování důchodů, penzijní připojištění
- Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění
  - vyhl. MPSV č. 284/1995 Sb. kterou se provádí zákon o důch. pojištění
  - Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění
  - Zákon č. 170/1999 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o penzijním připojištění
- 4. *Dávky státní sociální podpory:*** zákon o státní sociální podpoře, druhy a podmínky jednotlivých dávek, účel dávek, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku, vyhotovování žádosti
- Zákon č. 117/1995 Sb. o státní soc. podpoře
- 5. *Služby sociální péče***
- Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpeč.
- 6. *Mimořádné výhody poskytované zdravotně postiženým a starým občanům:*** jednorázové, opakující se, věčné...
- Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení
- 7. *Životní minimum, sociální potřebnost, hmotné zabezpečení v nezaměstnanosti***
- Zákon č. 482/1991 Sb. o sociální potřebnosti
  - Zákon č. 463/1991 Sb. o životním minimu
  - Zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti
- 8. *Problematika rodiny:*** zastupování dítěte, správa záležitostí dítěte, vyhotovování návrhů na omezení a zbavení rodičovských práv, vyhotovování návrhů na stanovení výživného, postup při uzavírání náhradní rodinné výchovy, řešení konkrétních problémových situací v rodině

- Zákon č. 94/63 Sb. o rodině v novel. znění
- Zákon č. 50/73 Sb. o pěstounské péči

9. *Problematika uprchlíků na území ČR:* právní postavení uprchlíka, podmínky získání statutu uprchlíka, nároky uprchlíků, řešení konkrétních problémových situací

- Zákon č. 498/1990 Sb. o uprchlících, ve znění zákona č. 4/1993 Sb., Zákon č. 317/1993 Sb. a Zákon č. 150/1996 Sb.
- Úmluva o právním postavení uprchlíků přijatá v Ženevě dne 28.7.1951 a Protokol týkající se právního postavení uprchlíků, přijatý v New Yorku dne 31.1.1967 (v ČR vyhlášena pod č. 208/1993 Sb)

10. *Pobyt cizinců na území ČR*

- Zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti
- Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání
- Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu
- Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR

11. *Problematika státního občanství ČR*

- Zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbytování státního občanství ČR, v platném znění

DÁVKY SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Studijní cíl: získat praktickou orientaci v oblasti sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci; naučit se samostatně řešit konkrétní sociální situace.

Dávky sociálního zabezpečení upravuje **právo sociálního zabezpečení**. Je to právní odvětví, které upravuje instituce, zařízení a právní vztahy, jejichž prostřednictvím se zmírňují následky sociálních událostí, v nichž se mohou občané ocitnout. Sociálními událostmi jsou různé sociálně tíživé situace, které právo uznává a upravuje postup orgánů v nich.

Mezi **základní okruhy společenských vztahů** upravených právem sociálního zabezpečení řadíme vztahy vznikající při zabezpečení v různých životních situacích - nemoc, stáří, invalidita, narození dítěte...

Právní úprava této oblasti je velmi roztříštěná.

Základní pilíře soc. zabezpečení v ČR:

1. pilíř: **pojištění:**
  - a) nemocenské pojištění
  - b) důchodové pojištění
2. pilíř: **státní sociální podpora**
3. pilíř: **sociální péče**

Prameny práva:

- Zákon číslo. 53/56 Sb. o nemocenském pojištění (v platném znění)
- Zákon číslo. 150/95 Sb. o důchodovém pojištění (v platném znění)
- Zákon číslo. 117/95 Sb. o státní sociální podpoře (v platném znění)
- Zákon číslo. 100/88 Sb. o sociálním zabezpečení (v platném znění)
- Zákon číslo. 463/91 Sb. o životním minimu (v platném znění)
- Zákon číslo. 482/91 Sb. o sociální potřebnosti (v platném znění)
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Vyhl. č. 182/91 Sb. kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení

SOUSTAVA SOCIÁLNÍCH DÁVEK

<i>Název subsystému</i>	<i>dávky z něj poskytované</i>	<i>orgán, u něhož se podává žádost</i>	<i>finanční zajištění</i>
NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ	Nemocenské Podpora při ošetřování člena rodiny Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství Peněžité pomoci v mateřství	Organizace, resp. okresní správa sociálního zabezpečení, jde- li o zaměstnance tzv. malé organizace (která neprovádí nemocenské pojištění svých zaměstnanců) nebo osoby samostatně výdělečně činné	Pojistné na sociální zabezpečení
DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	Důchod starobní Plný invalidní Částečný invalidní Vdovský Vdovecký Sirotčí	Organizace, resp. okresní správa sociálního zabezpečení, jde- li o zaměstnance tzv. malé organizace (která neprovádí nemocenské pojištění svých zaměstnanců) nebo osoby samostatně výdělečně činné	Pojistné na sociální zabezpečení

DŮCHODOVÉ ZABEZPEČENÍ	Zvýšení důchodu pro bezmocnost	Okresní správa sociálního zabezpečení	Státní rozpočet
STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA		Okresní úřad podle trvalého bydliště:	Státní rozpočet
	Přídavek na dítě	Nezletilého dítěte	
	Sociální příplatek	Osoby pečující o nezletilé dítě	
	Příspěvek na bydlení	Nájemce bytu nebo obytné místnosti anebo vlastníka nemovitostí	
	Příspěvek na dopravu	Nezletilého dítěte	
	Rodičovský příspěvek	Rodiče pečujícího o dítě	
	Zaopatřovací příspěvek	Oprávněné osoby	
	Dávky pěstounské péče	Dítěte nebo pěstouna	Státní rozpočet
	Porodné	Oprávněné osoby	
	Pohřebné	Oprávněné osoby	

DALŠÍ STÁTNÍ SOCIÁLNÍ DÁVKY	Sociální příspěvek k vyrovnání zvýšení cen tepelné energie Sociální příspěvek k vyrov. zvýšení cen nájemného	Okresní úřad podle trvalého pobytu oprávněné osoby	Státní rozpočet
SOCIÁLNÍ PÉČE	„Obecná“ dávka sociální péče - dorovnání do životního minima	Pověřený obecní úřad	Státní rozpočet
	Příspěvek při péči o osobu blízkou	Pověřený obecní úřad	Státní rozpočet
	Dávky pro zdravotně postižené a staré občany	Okresní úřad, pověřený obecní úřad nebo obec	Státní rozpočet+event . prostředky obcí

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Dávky nemocenského pojištění mají zabezpečit pracovníky v případě krátkodobé nemožnosti vykonávat práci a v případě péče o dítě.

Předpoklad poskytování dávky:

- pracovník (někdy rodinný příslušník), je nemocensky pojištěn
- nastala sociální událost

Druhy dávek:

1. nemocenské
2. podpora při ošetřování člena rodiny
3. vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
4. peněžitá pomoc v mateřství

NEMOCENSKÉ

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná při uznání dočasné pracovní neschopnosti nebo při nařízení karantény.

Podmínky nároku:

- *dočasná pracovní neschopnost* (karanténa) v době účasti na nemocenském pojištění nebo v době pobírání dávek nemocenského pojištění nebo v ochranné lhůtě
- *ztráta příjmu*

- *pracovní neschopnost nevznikla v úmyslu* vylákat nemocenské, zaviněnou účastí ve rvačce, jako bezprostřední následek opilosti nebo zneužití omamných prostředků nebo při spáchání trestného činu, za který zákon stanoví trest odnětí svobody přesahující jeden rok
- *u osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) zaplacení pojistného* za dobu účasti na nemocenském pojištění, z něhož je nárok na nemocenské uplatněn, a trvání účasti na nemocenském pojištění OSVČ aspoň po dobu tří měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku pracovní neschopnosti (nařízení karantény), nejde-li o stanovenou výjimku, kdy se tato doba účasti na nemocenském pojištění nevyžaduje

Výše dávky:

- za první tři dny pracovní neschopnosti - 25% denního vyměřovacího základu
- za další kalendářní dny - 69% denního vyměřovacího základu

Vyměřovací základ (VZ) = úhrn všech příjmů zúčtovaných zaměstnanci v souvislosti s výkonem zaměstnání . Nezapočítává se odstupné, věnostní, náhrada škody, odměna za patenty a vynálezy.

Denní vyměřovací základ (DVZ) = vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období vydělený počtem kalendářních dnů připadajících na toto období. Nezahrnují se sem kalendářní dny omluvené nepřítomnosti v práci za které nenáleží náhrada příjmů, ani dny, za které bylo poskytnuto nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, peněžitá pomoc v mateřství, dny výkonu vojenské služby.

Rozhodné období = 12 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, ve kterém vznikla pracovní neschopnost.

Výše DVZ:

1. – 14. kalend. den prac. neschopnosti:

- do 480,- Kč se započítává 90%
- 481 - 690,- Kč - 60%
- 691 a výše - již se nepřihlíží

od 15. dne PN:

- do 480,- Kč - plně
- 481 – 690,- Kč – 60%
- 691 a výše – již se nepřihlíží

Doba poskytování:

Poskytuje se od prvního kalendářního dne pracovní neschopnosti do jejího skončení nebo do uznání plné nebo částečné invalidity, nejdéle však po dobu jednoho roku od počátku pracovní neschopnosti (podpůrčí doba). Podpůrčí dobu může okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ) prodloužit až o jeden rok, jestliže lze na základě vyjádření příslušného orgánu očekávat, že zaměstnanec v krátké době nabude pracovní schopnosti.

Uplatňování nároku:

O nemocenské **rozhoduje lékař** a k uplatnění nároků na nemocenské slouží tiskopis **“Potvrzení pracovní neschopnosti”**.

1. list - *legitimace práce neschopného*, je důkazem o trvání pracovní neschopnosti a prokazuje se jím při kontrole
2. list - *hlášení o počátku pracovní neschopnosti*; lékař ho vydá při uznání pracovní neschopnosti a je nutné doklad ihned doručit zaměstnavateli nebo OSSZ
3. list - *hlášení počátku pracovní neschopnosti*; nevydává se práce neschopnému, ale slouží pro potřeby OSSZ
4. list - *hlášení o ukončení pracovní neschopnosti*; práce neschopný ho obdrží při ukončení pracovní neschopnosti a je povinen ho bez průtahů doručit zaměstnavateli případně na OSSZ; slouží jako podklad k uplatnění nároku na nemocenské

- Zaměstnanec uplatňuje nárok u své organizace, nebo malé organizace (u svého zaměstnavatele)
- Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) uplatňují nárok u OSSZ
- Zaměstnancům organizací výplatu provádí jejich zaměstnavatel
- Zaměstnancům malých organizací výplatu provádí OSSZ.
- OSVČ výplatu provádí OSSZ

Orgán rozhodující ve sporu o dávku = v první instanci OSSZ.

Promlčení, zánik nároku:

- Promlčuje se nárok za jednotlivé dny, nebyl-li uplatněn do tří let ode dne, za který náleží
- Byl-li nárok na dávku uplatněn, promlčuje se do tří let ode dne jejího přiznání

Nemocenské a pracovní úraz

Za pracovní úraz se považuje úraz, který pracovník utrpěl při plnění pracovních úkolů v zaměstnání, nebo v přímé souvislosti s nimi. Na stejné úrovni je i nemoc z povolání. Výše nemocenské je stejná jako u normální nemocenské.

Důchodci a nemocenské

Pracujícímu důchodci se poskytuje při téže pracovní neschopnosti nemocenské nejdéle 84 kalendářních dnů a při více pracovních neschopnostech po dobu 84 kalendářních dnů v roce. Toto omezení neplatí při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, v platném znění, zejména § 15 - 24
- Zákon č. 100/1998 Sb., o sociálním zabezpečení, v platném znění, § 145a -145b

- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 3 - 38
- Vyhláška č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení, v platném znění
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

PODPORA PŘI OŠETŘOVÁNÍ ČLENA RODINY

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná při péči o nemocného člena rodiny nebo péči o dítě mladší než 10 let z vymezených důvodů.

Podmínky vzniku nároku:

Zaměstnanec nemůže pracovat proto, že musí:

1. ošetřovat nemocné dítě mladší 10 let
  2. pečovat o dítě mladší 10 let proto, že :
    - a) dětské výchovné zařízení nebo škola byly uzavřeny z nařízení příslušných orgánů
    - b) dítě nemůže být pro nařízenou karanténu v péči výchovného zařízení nebo školy
    - c) osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, nebo jí byla nařízena karanténa
  3. ošetřovat jiného člena rodiny, jestliže jeho zdravotní stav vyžaduje nezbytně ošetřování jinou osobou
- *Nemocné dítě nebo člen rodiny žije se zaměstnancem ve společné domácnosti. Splnění této podmínky se nevyžaduje, jde-li o ošetřování dítěte mladšího 10 let rodičem (rozvedený rodič).*
  - *V témž případě ošetřování (péče) náleží podpora jen jednou a jen jednomu oprávněnému.*

Podpora při ošetřování člena rodiny **nenáleží** z nemocenského pojištění domáckých zaměstnanců, zaměstnanců na nepravidelnou výpomoc, z nemocenského pojištění studentů a žáků, zaměstnanců pracujících na dohodu o pracovní činnosti, dobrovolných pracovníků pečovatelské služby, z nemocenského pojištění občanů se ZPS připravujících se pro pracovní uplatnění.

Podpora při ošetřování člena rodiny **nenáleží** OSVČ a uchazečům o zaměstnání.

Doba poskytování

- nejvíce po dobu prvních 9 kalendářních dnů, pokud potřeba ošetřování v nich trvá
- zaměstnanci, který má alespoň jedno dítě ve věku do skončení povinné školní docházky a je jinak osamělý, se poskytuje po dobu 16 kalendářních dnů, pokud v nich potřeba ošetřování trvá

Výše dávky

69% DVZ po všechny dny. (DVZ viz nemocenské – rozlišení do 14. dnů a od 15. dne). V témž případě náleží dávka jen jednou a jen jednomu oprávněnému.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky - stejné jako u nemocenské.

Promlčení, zánik nároku - stejné jako u nemocenské.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, v platném znění, § 25
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 40 a 41

- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ

Peněžítá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná v těhotenství a v mateřství v období do konce 9. měsíce po porodu.

Podmínky nároku:

- dočasné převedení na jinou práci zaměstnankyně, která konala práci zakázanou těhotným ženám (matkám do konce 9. měsíce po porodu) nebo která podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství (zdraví, mateřské poslání)
- pokles započitatelného příjmu bez jejího zavinění; nepřihlíží se však k poklesu v důsledku kratšího pracovního úvazku po převedení na jinou práci

Doba poskytování:

- po dobu převedení na jinou práci, v těhotenství nejdéle do nástupu na mateřskou dovolenou, po jejím ukončení nejdéle do konce 9. měsíce po porodu
- **neposkytuje se** za kalendářní dny pracovní neschopnosti (karantény), ošetřování člena rodiny, omluvené nepřítomnosti v práci, při níž nenáleží náhrada příjmů, a za kalendářní dny neomluvené nepřítomnosti v práci

Výše dávky = rozdíl DVZ zjištěného ke dni převedení a průměru započitatelných příjmů připadajícího na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení (DVZ viz nemocenské od 15. kalend. dne PN).

Promlčení, zánik nároku - stejné jako u nemocenské

Místo uplatnění nároku, plátce dávky - stejné jako u nemocenské.

Dávka se stanoví vždy za celé kalendářní měsíce, vyplácí se jednou měsíčně.

Dávka **nenáleží z nemocenského pojištění** zaměstnanců na nepravidelnou výpomoc, z nemocenského pojištění studentů a žáků, zaměstnanců činných na dohodu o pracovní činnosti, dobrovolných pracovníků pečovatelské služby, z nemocenského pojištění občanů připravujících se pro pracovní uplatnění. **Nenáleží** OSVČ a uchazečům o zaměstnání.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství, o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, v platném znění, § 4 a 5
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 47, 51, 55
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná po vymezené období těhotenství a mateřství.

Podmínky nároku:

- účast na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem alespoň 270 dnů, se započtením vymezených období
- nástup na mateřskou dovolenou v době trvání nemocenského pojištění, v době trvání ochranné lhůty z dřívějšího nemocenského pojištění
- těhotenství skončilo porodem (dítě bylo zapsáno do matriky narozených)
- ztráta příjmů ve vymezené době těhotenství a mateřství
- OSVČ náleží dávka, pokud nevykonává osobně samostatnou výdělečnou činnost, splňuje podmínku zaplacení pojistného na nemocenské pojištění a účast na nemocenském pojištění trvala aspoň po dobu 180 dnů v období 1 roku před porodem

Doba poskytování:

- 28 týdnů: od počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku 8. týdne před tímto dnem
- 37 týdnů: při porodu dvou nebo více dětí, pokud se žena po uplynutí 28 týdnů stará aspoň o dvě z novorozenečných dětí; osamělá žena, starající se o novorozené dítě
- 22 týdnů: při převzetí 1 dítěte do trvalé péče, svěřeného ženě rozhodnutím příslušného orgánu, nebo jehož matka zemřela (od převzetí, maximálně však do dosažení 8 měsíců věku dítěte)
- 31 týdnů: osamělá žena, která převzala 2 a více dětí do trvalé péče (od převzetí, maximálně však do dosažení 8 měsíců věku nejmladšího dítěte)
- v případě narození mrtvého dítěte: po dobu 14 týdnů
- při úmrtí dítěte: po dobu 2 týdnů ode dne úmrtí, ne však déle, než do vyčerpání celkového nároku

Doba poskytování peněžité pomoci v mateřství zaměstnankyni, která dítě porodila, nemůže být kratší než 14 týdnů a nemůže skončit před uplynutím 6 týdnů od porodu

Výše dávky = 69% DVZ (DVZ viz nemocenské od 15. kalend. dne PN)

Promlčení, zánik nároku - stejné jako u nemocenské

Místo uplatnění nároku, plátce dávky - stejné jako u nemocenské

Prameny ke studiu:

- Zákon č.88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách mateřství, o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, v platném znění, § 6 - 12a
- Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, v platném znění, § 145a -145f
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 43 - 45

- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

PENĚŽITÁ POMOC PRACOVNÍKOVI

Poskytuje se :

1. svobodnému, rozvedenému, osamělému, ovdovělému nebo z jiných vážných důvodů osamělému pracovníkovi, který nežije s družkou a jestliže pečuje o dítě, jehož matka zemřela
2. jestliže se jeho manželce neposkytuje peněžitá pomoc v mateřství a sama nemůže nebo nesmí podle lékařského posudku o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění

Podmínky pro nárok na peněžitou pomoc a způsob jejího stanovení se posuzuje podle stavu ke dni převzetí dítěte

Doba poskytování:

Ode dne převzetí dítěte po dobu, po kterou se pracovník o dítě stará.

V prvním případě nejdéle 31 týdnů, v druhém 22 týdnů. V obou případech ne déle než do dosažení 8 měsíce věku.

Výše dávky - platí obdobně to, co o peněžité pomoci v mateřství

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo sociálního zabezpečení?
2. Jaké jsou základní pilíře sociálního zabezpečení v ČR?
3. Vyjmenujte druhy dávek nemocenského pojištění.
4. Jaký je charakter a jaké jsou podmínky vzniku nároku jednotlivých dávek nemocenského pojištění?
5. Jaká je výše a doba poskytování jednotlivých dávek?
6. Kde se uplatňuje nárok a kdo je plátcem jednotlivých dávek?
7. Který orgán rozhoduje ve sporu o jednotlivou dávku nemocenského pojištění?

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Zákon č. 150/95 Sb., o důchodovém pojištění

Z důchodového pojištění se **poskytují důchody:**

1. *přímé:*
  - starobní
  - částečně invalidní
  - plně invalidní
2. *odvozené:*
  - vdovský
  - vdovecký

- sirotčí

Základní principy úpravy důchodového pojištění

1. Důchodové pojištění je jednotné pro všechny skupiny pojištěnců
2. Při splnění stanovených podmínek účasti je povinné. V určitém rozsahu je umožněno účastnit se dobrovolně důchodového pojištění.
3. Obligatornost dávek - při splnění stanovených podmínek vzniká na dávku důchodového pojištění právní nárok.
4. Zajištění soudní ochrany - možnost soudního přezkumu rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení
5. Důchody jsou garantovány státem, protože výdaje na důchodové pojištění jsou součástí výdajů státního rozpočtu

Účast na důchodovém pojištění:

Rozlišuje se *povinná a dobrovolná účast*.

Osoby povinně účastné můžeme rozlišit do tří skupin:

1. osoby, jejichž účast na důchodovém pojištění je vázána na účast na nemocenském pojištění podle zvláštních předpisů: zaměstnanci v pracovním poměru, osoby ve služebním poměru, soudci, členové družstva
2. osoby samostatně výdělečně činné; osoby spolupracující se považují přímo za osoby samostatně výdělečně činné
3. osoby, které jsou v zákoně vyjmenovány a nejsou při tom účastníky nemocenského pojištění, neplatí také pojistné na důchodové pojištění: osoby konající vojenskou nebo civilní službu, studenti středních nebo vysokých škol v ČR, osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání po dobu,

po níž jim náleží hmotné zabezpečení, osoby pečující o dítě do 4 let nebo do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, osoby pečující osobně o blízkou převážně nebo úplně bezmocnou osobu, nebo o blízkou částečně bezmocnou osobu starší 80 let, poživatelé plného invalidního důchodu

Osoby dobrovolně účastné:

1. uchazeči o zaměstnání vedení v evidenci úřadu práce bez hmotného zabezpečení, osoby připravující se studiem na budoucí povolání po uplynutí doby, kdy jsou automaticky účastny na pojištění, osoby výdělečně činné v cizině. Všem postačí podání přihlášky, doba účasti není limitována
2. osoby starší 18 let, které podaly přihlášku k účasti na důchodovém pojištění a získaly dobu pojištění aspoň v délce 1 rok; doba dobrovolné účasti je omezená, nejvýše na 10 let

Výpočet důchodu:

Výše důchodu se skládá ze *základní výměry* a z *procentní výměry*.

Základní výměra se stanoví pevnou částkou a je stejná u všech důchodů - v současné době 1310 Kč.

Procentní výměra se stanoví procentní sazbou a to:

- z výpočtového základu (u důchodů starobních a invalidních)
- z procentní výměry důchodu zemřelého (u důchodů pozůstalostních)

Výpočtový základ = osobní vyměřovací základ (měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce) za rozhodné období. Převyšuje-li osobní vyměřovací základ částku 7500 Kč, bere se v úvahu z částky osobního vyměřovacího základu do 19200 Kč 30%, nad 19200 Kč 10%.

Výše *procentní výměry* činí vždy nejméně 770 Kč měsíčně.

STAROBNÍ DŮCHOD

Druhy starobních důchodů:

- A. *při dosažení důchodového věku* (obecný starobní důchod)
- B. *před dosažením důchodového věku*:
  - 1. předčasný starobní důchod prvního typu
  - 2. předčasný starobní důchod druhého typu

A. OBECNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění a dosažení stanoveného věku pro vznik nároku na starobní důchod

Podmínky nároku:

- nejméně 25 let doby důchodového pojištění a dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod
- nejméně 15 let doby důchodového pojištění a dosažení věku 65 let, pokud nejsou splněny podmínky nároku podle předchozího odstavce

Věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod (důchodový věk):

- a) činí u mužů 60 let, u žen podle počtu vychovaných dětí : 53 let s alespoň 5 dětmi, 54 let se 3 nebo 4 dětmi, 55 let se 2 dětmi, 56 let s 1 dítětem, 57 let pokud byl tento věk dosažen do 31.12.1995;
- b) u pojištěnců, kteří dosáhnou věkových hranic uvedených v písmenu a) v období od 1.1.1996 do 31.12.2012, se důchodový věk stanoví tak, že ke kalendářnímu měsíci, ve kterém dosáhl této hranice, se přičítají u mužů 2 a u žen 4 kalendářní měsíce za každý i započatý kalendářní rok z doby po 31.12.1995 do dne dosažení věkových hranic uvedených v písmenu a);
- c) činí po 31.12.2012 u mužů 63 let, u žen podle počtu vychovaných dětí -59 let s alespoň 5 dětmi, 60 let se 3 nebo 4 dětmi, 61 let se 2 dětmi, 62 let s 1 dítětem, 63 let, pokud pojištěnec nedosáhl důchodového věku podle písmene a) nebo b);
- d) u pojištěnců, kteří splňují podmínky odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo i. (II.) kategorii funkcí podle předpisů platných před 1.1.1996, jsou v období do 31.12.2018 jako důchodový věk zachovány snížené věkové hranice pro nárok na starobní důchod stanovené podle těchto předpisů;
- e) u pojištěnců, kteří splňují podmínky stanovené nařízením vlády č. 557/1990 sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům, je v období do 31.12.2000 jako důchodový věk zachována snížená věková hranice podle tohoto

předpisu (50 let) a stejně i těm, kteří dosáhli věku 50 let do 31.12.2005 a splňují ostatní podmínky stanovené v uvedeném předpisu;

- f) u pojištěnců, kteří podle předpisů platných do 31.12.1995 byli považováni za účastníky odboje, jsou v období po 31.12.1995 pro nároky na starobní důchod vzniklé po tomto datu zachovány jako důchodový věk snížené věkové hranice stanovené podle těchto předpisů.

Výše dávky:

Starobní důchod je tvořen *základní výměrou* v pevné částce (1310 od 1.7.1998) a *procentní výměrou* stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu, podle doby pojištění získané do vzniku nároku na starobní důchod; procentní sazba činí 1,5 % výpočtového základu měsíčně za každý celý rok této doby pojištění.

Výše procentní výměry se pojištěnci, který po vzniku nároku na starobní důchod vykonával výdělečnou činnost a nepobíral přitom starobní důchod ani plný invalidní důchod, zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů této činnosti.

Doba poskytování není omezena.

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na starobní důchod nezaniká uplynutím času, nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží.

K zániku nároku na starobní důchod, příp. ke změně jeho výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky:

Zaměstnanci organizací, které provádějí nemocenské pojištění svých zaměstnanců, uplatňují nárok (podávají žádost) u svého zaměstnavatele, v ostatních případech se nárok uplatňuje u příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Starobní důchod vyplácí Česká správa sociálního zabezpečení.

Orgán rozhodující ve sporu o dávku.

V první instanci rozhoduje ve sporu o dávce příslušný krajský soud.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění, § 28 - 37 a další ustanovení
- Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění
- Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, v platném znění
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Nařízení vlády č. 42/1998 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima

B. 1. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD PRVNÍHO TYPU

s objektivní podmínkou § 30 Omezená platnost – do 31.12.2006

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění, kdy do dosažení důchodového věku pro vznik nároku na tzv. obecný starobní důchod chybí nejvýše zákonem vymezená doba a jsou splněny další stanovené podmínky pro tento typ předčasného důchodu.

Podmínky vzniku nároku :

- nejméně 25 let důchodového pojištění, ke dni, od něhož má být předčasný starobní důchod přiznán, je pojištěnec poživatелеm částečného invalidního důchodu nebo se mu částečný invalidní důchod nevyplácí pro souběh s příjmem z výdělečné činnosti a k tomuto dni chybí do dosažení důchodového věku nejvýše 2 roky, **anebo**
- nejméně 25 let důchodového pojištění, nepřetržité pobírání plného invalidního důchodu po dobu aspoň 5 let, nárok na plný invalidní důchod pobíraný po tuto dobu zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu chybí do dosažení důchodového věku nejvýše 5 let.

Výše dávky:

Viz stanovení výše tzv. obecního starobního důchodu při dosažení důchodového věku. Výše procentní výměry se snižuje o 1,3 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne jeho přiznání do dne dosažení důchodového věku. Po dosažení důchodového věku lze požádat o přiznání tzv. obecného starobního důchodu, jehož výše se stanoví bez snížení procentní výměry.

Do dosažení důchodového věku nesmí vykonávat výdělečnou činnost

Doba poskytování:

Není omezena, výplata však nenáleží v době do dosažení důchodového věku, vykonává-li poživatel tohoto důchodu výdělečnou činnost nebo je mu poskytováno hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.

Promlčení, zánik nároku, místo uplatnění, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- viz právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

B. 2. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD DRUHÉHO TYPU

v ostatních případech (subjektivní podmínka) § 31

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění, kdy do dosažení důchodového věku pro vznik nároku na tzv. obecný starobní důchod chybí nejvýše zákonem vymezená doba; splnění jiných podmínek se nevyžaduje.

Podmínky vzniku nároku:

- nejméně 25 let důchodového pojištění
- do dosažení důchodového věku chybí nejvýše 3 roky

Tento typ předčasného důchodu lze přiznat nejdříve ode dne podání žádosti o jeho přiznání (ne zpětně).

Do dosažení důchodového věku nesmí vykonávat výdělečnou činnost

Výše dávky:

Viz stanovení výše tzv. obecného starobního důchodu při dosažení důchodového věku.

Výše procentní sazby se snižuje o 0,9 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne jeho přiznání, do dne dosažení důchodového věku; výše procentní výměry však nesmí být nižší, než 770 Kč.

Snížení procentní výměry je trvalé, přiznání tohoto typu předčasného starobního důchodu vylučuje nárok na jiný typ starobního důchodu.

Doba poskytování, promlčení, zánik nároku, místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- viz právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

NOVÉ:

Od 1.1.2004 se upouští od sledování příjmů pracujících důchodců. Ale podmínkou výdělečné činnosti je od 1.1.2004 sjednání pracovněprávního vztahu na dobu určitou – nepřesahující 1 rok. Prac. právní vztahy lze opakovaně navazovat.

PLNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu naplňujícím kritéria plné invalidity.

Podmínky vzniku nároku:

- *Plná invalidita* pojištěnce, tj. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu
  - a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebo
  - b) je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek

- *Potřebná doba pojištění:*
  - ve věku do 20 let - méně než 1 rok
  - od 20 do 22 let - 1 rok pojištění
  - od 22 do 24 let - 2 roky pojištění
  - od 24 do 26 let - 3 roky pojištění
  - od 26 do 28 let - 4 roky pojištění
  - nad 28 let - 5 roků pojištění

Potřebná doba pojištění se zjišťuje z období před vznikem plné invalidity; u pojištěnce staršího 28 let z posledních 10 let před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou i tehdy, byla-li získána v kterémkoliv období 10 let dokončeném po vzniku plné invalidity (u pojištěnce mladšího 24 let se v takovém případě vyžadují aspoň 2 roky pojištění). Za tuto dobu se považuje i doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v ČR, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky

Pokud vznikla plná invalidita následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, tak se podmínka potřebné doby pojištění nevyžaduje.

Výše dávky:

Plný invalidní důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce (1310 od 1.7.1998) a procentní výměrou stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu, podle doby pojištění získané ke dni vzniku plné invalidity a do doby dopočtené do dosažení důchodového věku. Při stanovení dopočtené doby jde u ženy vždy o dopočet do důchodového věku bezdětné ženy, bez ohledu na počet vychovaných dětí. Dopočet se neprovádí v případě plné invalidity vzniklé následkem úmyslného poškození zdraví nebo úmyslného trestného činu pojištěnce.

Výše procentní výměry činí 1,5 % výpočtového základu za každý celý rok pojištění, včetně dopočtené doby, nejméně 770 Kč měsíčně. Jestliže pojištěnci ke dni vzniku nároku na plný invalidní důchod trval nárok na částečný invalidní důchod, činí výše procentní výměry plného invalidního důchodu nejméně částku, kterou činila procentní výměra dosavadního částečného invalidního důchodu.

Doba poskytování:

Poskytuje se po dobu trvání plné invalidity, s případnými důsledky, dojde-li k souběhu nároků na důchody nebo jejich výplatu

Na výplatu plného invalidního důchodu nemá vliv případný příjem z výdělečné činnosti konané na území ČR.

Je-li poživatel plného invalidního důchodu výdělečně činný v cizině, po dobu této výdělečné činnosti se mu důchod nevyplácí.

Promlčení, zánik nároku, místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 38 - 42a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

PLNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD V MIMOŘÁDNÝCH PŘÍPADECH

Podmínky nároku:

Na důchod má právo osoba, která

- dosáhla věku aspoň 18 let
- má trvalý pobyt na území ČR
- je plně invalidní

Další podmínkou pak je, že plná invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a osoba nebyla účastna důchodového pojištění po potřebnou dobu

Výše:

Základní výměra činí 1310 Kč (od 1.7.1998).

Procentní výměra v tomto případě činí 45 % výpočtového základu, Výpočtový základ se pro tyto účely stanoví z osobního vyměřovacího základu, za který se považuje všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobený stanoveným přepočítacím koeficientem .

Prameny ke studiu:

- viz právní předpisy u plného invalidního důchodu

ČÁSTEČNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu naplňujícím kritéria částečné invalidity.

Podmínky vzniku nároku:

- *Částečná invalidita pojištěnce*, tj. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu:
  - a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33 %, nebo
  - b) má značně ztížené obecné životní podmínky
- *Potřebná doba pojištění*, která podle věku pojištěnce činí dobu uvedenou u plného invalidního důchodu.

Zjišťuje se z období před vznikem částečné invalidity; u pojištěnce staršího 28 let z posledních 10 let před vznikem nároku částečné invalidity. Do potřebné doby pojištění se zahrnují i náhradní doby pojištění. Za tuto dobu se považuje i doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v ČR před dosažením 18 let věku, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky. Podmínka získání potřebné doby pojištění se považuje za splněnou i tehdy, byla-li získána v kterémkoliv období 10 let dokončeném po vzniku částečné invalidity (u pojištěnce mladšího 24 let se v takovém případě vyžadují aspoň 2 roky pojištění).

Podmínka se považuje za splněnou, pokud bezprostředně před vznikem částečné invalidity byl pobírán plný invalidní důchod přiznaný za podmínek uvedených u plného invalidního důchodu.

Pokud částečná invalidita vznikla následkem pracovního úrazu, nebo nemoci z povolání, potřebná doba pojištění se nevyžaduje.

Výše dávky:

Částečný invalidní důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce (1310 od 1.7.1998) a procentní výměrou stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu, podle doby pojištění získané ke dni vzniku částečné invalidity a doby dopočtené do dosažení důchodového věku; dopočtená doba se hodnotí stejným způsobem jako u plného invalidního důchodu.

Výše procentní výměry činí: 0,75 % výpočtového základu za každý celý rok pojištění, včetně dopočtené doby, nejméně 385 Kč měsíčně

Výše částečného invalidního důchodu může být krácena pro souběh s příjmem z výdělečné činnosti.

Doba poskytování:

Částečný invalidní důchod se poskytuje po dobu trvání částeční invalidity, s případnými důsledky, dojde-li k souběhu nároků na důchody nebo jejich výplatu, nebo při souběhu s příjmy z výdělečné činnosti.

Jestliže průměrný měsíční příjem (PMP) z výdělečné činnosti poživatele částečného invalidního důchodu za předchozí kalendářní rok

- a) a) nepřesahuje 66 % srovnatelného vyměřovacího základu (SVZ), důchod se vyplácí v plné výši (SVZ = osobní vyměřovací základ x přísluž. koeficient)
- b) je vyšší než 66 % ale nepřesahuje 80 % SVZ, důchod se vyplácí v poloviční výši (obou jeho částí)
- c) přesahuje 80 % SVZ, důchod se nevyplácí

Výplata důchodu náleží v plné výši, jestliže úhrnný příjem z výdělečné činnosti za předchozí kalendářní rok nepřesahuje 12-ti násobek částky životního minima platné pro jednotlivce, který je poživatelem starobního důchodu.

Je-li poživatel částečného invalidního důchodu výdělečně činný v cizině, po dobu této činnosti se mu důchod nevyplácí.

Splňování podmínky nároku na výplatu částečného invalidního důchodu při souběhu s příjmem z výdělečné činnosti se nevztahuje na poživatele tohoto důchodu, který:

1. dosáhl věku 65 let (příjem jen z výdělečné činnosti na území ČR)

2. je částečně invalidní pro značně ztížené životní podmínky

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na částečný invalidní důchod nezaniká uplynutím času; nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím 3 let ode dne, za který náleží. K zániku nároku, příp. ke změně výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 43 - 48 a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

VDOVSKÝ A VDOVECKÝ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při úmrtí manžela (manželky).

Podmínky nároku:

- úmrtí manžela, který byl poživitelem starobního důchodu, plného invalidního nebo částečně invalidního důchodu, nebo manžela, který splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo který zemřel následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání);
- nárok na vdovský důchod trvá podobu jednoho roku od smrti manžela;
- po uplynutí této doby nárok na vdovský důchod trvá, jestliže vdova:
  - a) pečuje o nezaopatřené dítě
  - b) pečuje o nezletilé dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči nebo o zletilé dítě, které je převážně nebo úplně bezmocné
  - c) pečuje o převážně nebo úplně bezmocného svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti, nebo o takového rodiče, který je částečně bezmocný a starší 80 let,
  - d) je plně invalidní, nebo
  - e) dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší
- Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, splní-li se některá z uvedených podmínek do 5 roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod.

Nárok na vdovský důchod dále zaniká:

1. uzavřením nového manželství; při zániku nároku z tohoto důvodu náleží vdově částka ve výši 12 měsíčních splátek vdovského důchodu, na který měla vdova nárok ke dni zániku nároku na vdovský důchod;
2. dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka, spolupachatelka nebo účastnice trestného činu
3. Stejně podmínky platí pro vznik, zánik nebo opětovný vznik nároku na vdovecký důchod, s tím, že věková podmínka činí u vdovce 58 let.

Výše dávky:

Vdovský (vdovecký) důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce (1310 od 1.7.1998) a procentní výměrou ve výši 50 % procentní výměry starobního důchodu

nebo plného invalidního důchodu na který měl nebo by měl nárok manžel (manželka) v době smrti, nebo 50 % procentní výměry částečného invalidního důchodu po poživateli tohoto důchodu, který ke dni smrti nesplňoval podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo na starobní důchod.

Doba poskytování:

Vdovský (vdovecký) důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela (manželky), poté při splňování některé z podmínek vzniku nároku po uplynutí doby jednoho roku.

Promlčení, zánik nároku

Nárok na vdovský (vdovecký) důchod nezaniká uplynutím času; nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží. K zániku nároku, příp. ke změně výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu. **Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku** - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 49 - 51 a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

SIROTČÍ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při úmrtí rodiče, osvojitele nebo v určitých případech také osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů.

Podmínky vzniku nároku:

- nezaopatřenost dítěte
- úmrtí rodiče, osvojitele, nebo osoby, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ní bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou ze závažných důvodů nemohli zajistit jeho rodiče;
- zemřelí byli poživateli starobního důchodu, plného invalidního nebo částečně invalidního důchodu, nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky na starobní důchod, nebo zemře-li následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání);
- za podmínek výše uvedených má dítě nárok na sirotčí důchod po každé ze zemřelých osob;
- nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi

Výše dávky:

Sirotčí důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce (1310 Kč od 1.7.1998) a procentní výměrou ve výši 40 % procentní výměry starobního důchodu nebo plného invalidního důchodu na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti, nebo 40 % procentní výměry částečného invalidního důchodu po poživateli tohoto důchodu, který ke dni smrti nesplňoval podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod.

Doba poskytování:

Sirotčí důchod náleží po dobu nezaopatřenosti dítěte.

Oboustranně osiřelému dítěti, které má nárok na dva sirotčí důchody, se poskytuje vyšší důchod v plné výši a nižší ve výši procentní výměry.

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na sirotčí důchod nezaniká uplynutím času, nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží.

Sirotčí důchod zaniká osvojením. Jestliže oboustranně osiřelé dítě osvojí jen jedna osoba, osvojením zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na

sirotčí důchod znovu, a to ve výši, v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku –
platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 52, 53 a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

ZVÝŠENÍ DŮCHODU PRO BEZMOCNOST

Peněžitá, nároková dávka důchodového zabezpečení, poskytovaná poživateli důchodu z důchodového pojištění, u něhož z důvodu bezmocnosti existuje potřeba ošetřování a obsluhy jinou osobou.

Podmínky vzniku nároku:

Trvalá bezmocnost příslušného stupně, posuzovaná podle předpisů o důchodovém pojištění.

Výše dávky:

Podle stupně bezmocnosti se důchod zvyšuje při:

- a) částečné bezmocnosti o 20 % částky životního minima k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb pro osobu, která není nezaopatřeným dítětem (částka ŽM),
- b) převážné bezmocnosti o 40 % částky ŽM
- c) úplné bezmocnosti o 75 % částky ŽM

Změní-li se výše částky ŽM, náleží již přiznané zvýšení důchodu pro bezmocnost v nové výši od nejbližší splátky splatné po dni zvýšení ŽM.

Doba poskytování:

Náleží po dobu trvání podmínek. Sirotčí důchod se zvyšuje pro bezmocnost nejdříve od 7. roku věku dítěte

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na zvýšení důchodu pro bezmocnost nezaniká uplynutím času, nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží.

Nárok zaniká, zanikne-li nárok na důchod.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku –

platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného důchodu.

Prameny ke studiu:

- § 70 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení ve znění zákona č. 160/1995 Sb., a zákona č. 133/1997 Sb.
- Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění
- Zákon č. 463/1992 Sb., o životním minimu, v platném znění
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Nařízení vlády č. 42/1998, kterým se zvyšují částky životního minima

SOUBĚH NÁROKŮ NA DŮCHODY

Podle ZDP je možné, aby v některých případech občan pobíral současně více důchodů, a naopak v jiných případech se současné pobírání některých druhů důchodů vylučuje. Při současném splnění podmínek nároků na výplatu více důchodů

se hovoří o tzv. souběhu nároků na důchody. Postup při tomto souběhu závisí na tom, o jaké důchody se jedná.

SOUBĚH NÁROKŮ NA STAROBNÍ DŮCHODY

(obecní starobní důchod, předčasný starobní důchod prvního typu a předčasný starobní důchod druhého typu)

V případě, že jsou současně splněny podmínky nároku na výplatu těchto starobních důchodů, vyplácí se jen 1 důchod, a to vyšší. Dnem úpravy výplat starobních důchodů pro souběh zaniká nárok na starobní důchod, který se nevyplácí.

V praxi mohou přicházet do úvahy tyto situace souběhu:

- občan, kterému byl přiznán předčasný starobní důchod prvního typu, požádal o přiznání obecného starobního důchodu
- občan, kterému byl přiznán předčasný starobní důchod prvního typu, požádá před dosažením důchodového věku o přiznání předčasného starobního důchodu druhého typu

SOUBĚH NÁROKŮ NA STAROBNÍ DŮCHOD A PLNÝ INVALIDNÍ NEBO ČÁSTEČNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

- Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu (obecného nebo předčasného) a plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu, vyplácí se jen 1 důchod, a to vyšší.
- Pokud by byly současně splněny podmínky nároku na tyto důchody ve stejné výši, vyplácí se ten důchod, který si občan zvolí. Dnem úpravy výplat těchto důchodů pro souběh zanikají nároky na důchody, které se nevyplácejí. Občan může mít tedy nárok na výplatu jen 1 přímého důchodu

SOUBĚH NÁROKŮ NA STAROBNÍ DŮCHOD A VDOVSKÝ NEBO VDOVECKÝ DŮCHOD

- Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z druhého důchodu se vyplácí polovina procentní výměry

- Je-li výše důchodu stejná, krátí se tímto způsobem vdovský nebo vdovecký důchod

Výše úhrnu důchodů při souběhu není nijak omezená, tj. není stanovena žádná hranice pro úhrn důchodů

ZVYŠOVÁNÍ DŮCHODU

Pravidla pro zvyšování důchodů:

Aby se hodnota přiznaných důchodů vlivem růstu cen nezvyšovala a aby nebyl přílišný rozdíl mezi vývojem mezd a důchodů, které se z mezd odvozují, jsou v ZDP stanovena pravidla pro zvyšování důchodů.

- Podle § 67 ZDP vláda zvýší nařízením vyplácené důchody, jestliže úhrnný index spotřebitelských cen vzroste alespoň o 5%. Zvýšení důchodů se stanoví tak, aby u průměrného starobního důchodu odpovídalo nejméně 70% nárůstu indexu spotřebitelských cen.
- Vedle tohoto kritéria upravuje ZDP ještě zvýšení důchodů v závislosti na růstu reálné mzdy, avšak toto zvýšení musí být provedeno až každým druhým rokem. Stanoví se tak, aby toto zvýšení u průměrného starobního důchodu odpovídalo nejméně jedné třetině růstu reálné mzdy za ty kalendářní roky předcházející kalendářnímu roku, v němž se vyplácené důchody zvyšují podle růstu reálných mezd, ke kterým od tohoto posledního zvýšení nebylo přihlédnuto.

Všechny vyplácené důchody se zvyšují bez žádosti, tj. automaticky, důchodci obdrží od plátce svého důchodu písemné oznámení o zvýšení důchodů.

ŽÁDOST O DŮCHOD A PŘIZNÁNÍ DŮCHODU

Všechny důchody se přiznávají na základě žádostí pojištěnců. Pro sepisování žádosti o důchod platí stanovená pravidla.

Předstihové řízení

Je to první fáze řízení o přiznání důchodu, která probíhá již v období před vznikem nároku na starobní důchod. Je to fáze přípravná, jejíž účelem je podat pojištěnci informaci o skutečnostech, které má Česká správa sociálního zabezpečení ve své evidenci. Zaměstnavatel je povinen pro své zaměstnance požádat na předepsaném tiskopisu ČSSZ o výpis dob pojištění, které má ve své evidenci. Žádost je zaměstnavatel povinen odeslat nejdříve 2 roky a nejpozději 1 rok před rokem, v němž pojištěnec dosáhne důchodového věku. Není rozhodné, kdy občan hodlá o přiznání starobního důchodu požádat. ČSSZ zasílá výpis přímo občanovi (nikoliv zaměstnavateli), a to do 3 měsíců po obdržení žádosti. Pokud občan není v uvedeném období zaměstnán nebo je osobou samostatně výdělečně činnou, může se obrátit na příslušnou Okresní správu sociálního zabezpečení, aby žádost o výpis podala.

Ve výpisu dob pojištění z evidence ČSSZ je uveden přehled dob pojištění, které má tento orgán ve své evidenci, a přehled neprokázané doby, tj. doby, kterou ČSSZ nemá ve své evidenci.

Na základě výpisu by si měl občan zajistit doklady o době, která není uvedená ve výpisu v přehledu dob pojištění, aby tyto doklady mohl přiložit k žádosti o důchod. Při podání žádosti občan rovněž předkládá výpis dob pojištění, který mu ČSSZ zaslala.

PODÁVÁNÍ ŽÁDOSTI O DŮCHOD

Řízení o přiznání důchodu se zahajuje na základě písemné žádosti. Žádost sepisuje zaměstnavatel nebo Okresní správa sociálního zabezpečení s občany na předepsaných tiskopisech. K žádosti občan přikládá potřebné doklady. Jde jednak o

doklady prokazující dobu pojištění, která není v evidenci ČSSZ, jednak doklady prokazující další rozhodné skutečnosti.

Žádost by měla být podána asi 3 měsíce přede dnem, od něhož občan požádá o přiznání důchodu. Občan však může podat žádost i v kratší době nebo i zpětně.

ROZHODNUTÍ O DŮCHODU

Rozhodnutí o důchodu se vydává vždy písemně. V rozhodnutí se uvádí, od kterého dne byl důchod přiznán a v jaké výši a dále jsou v rozhodnutí uvedeny skutečnosti, které byly vzaty v úvahu při výpočtu důchodu. Součástí rozhodnutí je tzv. *osobní list důchodového pojištění*, kde je uveden přehled jednotlivých dob pojištění, vyměřovací základ v jednotlivých kalendářních letech, počet vyloučených dob a koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu; dále je zde uveden součet dob pojištění a postup při stanovení výpočtového základu. Z osobního listu důchodového pojištění se občan může přesvědčit, zda byly při výpočtu jeho důchodu vzaty do úvahy všechny údaje a zda je výpočet správný.

Písemné rozhodnutí se nevydává, jde-li o hromadné zvyšování vyplácených důchodů; v těchto případech obdrží občan písemné oznámení o zvýšení důchodu.

OPRAVNÝ PROSTŘEDEK PROTI ROZHODNUTÍ O DŮCHODU

Proti rozhodnutí ČSSZ lze podat opravný prostředek, a to do 30-ti dnů ode dne následujícího po dni doručení rozhodnutí. Opravný prostředek se podává u krajského soudu (Městského soudu v Praze), v jehož obvodu má občan bydliště, nebo u ČSSZ.

Proti rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze) lze podat odvolání, o němž rozhoduje vrchní soud; odvolání může podat občan i ČSSZ. Odvolání se podává ve lhůtě 15-ti dnů ode dne doručení rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze). Proti rozhodnutí vrchního soudu se již nelze odvolat. Podání opravného prostředku je osvobozeno od soudních poplatků.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění
- Vyhl. č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaké druhy důchodů se poskytují z důchodového pojištění?
2. Jaké jsou základní principy úpravy důchodového pojištění?
3. Jaký je obecný princip výpočtu výše důchodu?
4. Jaké jsou druhy starobních důchodů?
5. Jaký je rozdíl mezi plným a částečným invalidním důchodem?
6. Jaké jsou druhy pozůstalostních důchodů a jaké jsou podmínky jejich poskytování?
7. Co je to zvýšení důchodu pro bezmocnost?
8. Jak se řeší souběh nároků na starobní důchody?
9. Jak se řeší souběh nároků na starobní důchod a plný invalidní nebo částečný invalidní důchod?
10. Jak se řeší nárok na starobní důchod a vdovský nebo vdovecký důchod?
11. Jaká jsou kritéria pro zvyšování důchodu?
12. Co je to předstihové řízení?
13. Jak probíhá řízení o přiznání důchodu?
14. Jaké jsou opravné prostředky proti rozhodnutí o důchodu?

PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Důchodové pojištění představuje základní a všeobecný systém, který je povinný. Na důchodové pojištění navazuje penzijní připojištění, které představuje doplňkový systém, který je dobrovolný.

Charakteristika penzijního připojištění:

Účelem penzijního připojištění je zabezpečit občanům další zdroj příjmů, který bude doplňovat důchody z důchodového pojištění a významně přispívat k udržení životní úrovně.

V ČR je doplňkový důchodový systém upraven od roku 1994 specifickou formou jako penzijní připojištění se státním příspěvkem. Podle zákona č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením se **penzijním připojištěním se státním příspěvkem** rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a od státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění. Penzijní připojištění mohou provádět pouze zvláštní instituce, tj. **penzijní fondy**. Penzijní fondy jsou akciovými společnostmi, které ke svému vzniku potřebují povolení Ministerstva financí. Pro provádění penzijního připojištění má zásadní význam **penzijní plán**, který musí mít každý penzijní fond. Jeho povinné náležitosti stanoví zákon o penzijním připojištění, je schvalován Ministerstvem financí a je také součástí každé smlouvy o penzijním připojištění. Jsou v něm upraveny zejména jednotlivé dávky penzijního připojištění, výše příspěvků účastníků, zásady podle kterých se účastníci penzijního připojištění podílejí na výnosech hospodaření fondu a další podstatné otázky.

Základním principem penzijního připojištění je dobrovolnost, protože penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy uzavřené mezi účastníkem a penzijním fondem. U penzijního připojištění je také významná úloha státu. Projevuje se jednak v poskytování státních příspěvků ve prospěch účastníků penzijního připojištění, jednak v dozoru státních institucí nad činností penzijních fondů. Dalším významným principem je vymezení pevných pravidel pro činnost penzijních fondů. Jedná se zejména o vymezení okruhu dávek penzijního připojištění a stanovení základních podmínek nároků na ně přímo v zákoně o penzijním připojištění a dále o přesná pravidla pro investování prostředků penzijního připojištění a pro hospodaření penzijních fondů. Penzijní fondy jsou povinny použít převážnou část zisku ze své činnosti ve prospěch účastníků penzijního připojištění.

Ve vývoji penzijního připojištění můžeme rozlišovat 2 etapy. První etapa je vymezena obdobím od zavedení penzijního připojištění v roce 1994 do změn

provedených penzijním připojištěním v roce 1999 zákonem č. 170/1999 Sb. Tato novela zákona o penzijním připojištění vnesla do penzijního připojištění kvalitativně nové prvky a zahájila tak novou etapu penzijního připojištění. Změny provedené tímto zákonem se týkají především úpravy postavení a investiční činnosti penzijních fondů, zvýšení pravomocí orgánů státního dozoru, podmínek pro nárok na dávky penzijního připojištění, zvýšení státního příspěvku a daňového zvýhodnění penzijního připojištění.

ÚČAST NA PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ

Účastníkem penzijního připojištění se může stát každá fyzická osoba, která je starší 18 let a má trvalý pobyt na území ČR. Může se jím stát i poživatel důchodu z důchodového pojištění.

Penzijní připojištění vzniká na základě písemné smlouvy o penzijním připojištění, kterou uzavře osoba, která splňuje podmínky být účastníkem penzijního připojištění, s penzijním fondem, a to dnem, který je uveden ve smlouvě. Účastník může penzijní připojištění kdykoliv písemně vypovědět, a to i bez udání důvodu. Penzijní plán přitom může stanovit pro účastníka výpovědní dobu, která však nesmí být delší než 2 kalendářní měsíce a která počíná běžet 1. dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi.

Penzijní fond může penzijní připojištění písemně vypovědět pouze tomu účastníkovi, který ještě nesplnil podmínku pro vznik nároku na penzi spočívající v placení příspěvků po dobu stanovenou penzijním plánem a pouze z důvodů, které stanoví zákon o penzijním připojištění.

Penzijní připojištění zaniká také dohodou - dnem, na kterém se účastník a penzijní fond dohodli, zaniká dohodou. Dohoda musí být písemná. Penzijní připojištění zaniká také ukončením výplaty poslední penze nebo výplatou jednorázového vyrovnání místo poslední penze, tj. splněním účelu, pro který bylo penzijní pojištění uzavřeno. Penzijní připojištění účastníka zaniká také dnem od jeho úmrtí. Pozůstalí po účastníku se však nestávají účastníky penzijního připojištění, a to ani v případě, že jim náleží pozůstalostní penze.

Účastník, jehož penzijní připojištění zaniklo a jemuž nevznikl nárok na penzi a nebylo vyplaceno odbytné, má nárok na převedení příspěvků včetně státního příspěvku a svého podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu do penzijního připojištění u jiného penzijního fondu, pokud s tím tento penzijní fond souhlasí.

STARÉ A NOVÉ SMLOUVY O PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ

Vzhledem k tomu, že penzijní připojištění je založeno na smluvním základě a smlouvy o penzijním připojištění byly uzavírány za určitého právního vztahu, stanovil zákon č. 170/1999 Sb., že změny vyplývající z této novely se vztahují pouze na smlouvy o penzijním připojištění uzavřené po schválení změn penzijního plánu Ministerstvem financí. Účastník penzijního připojištění a penzijní fond se však mohou dohodnout na změně smlouvy o penzijním připojištění tak, aby smlouva odpovídala nové (delší) potřebné době placení příspěvků a věku 60 let stanoveného pro vznik nároku na starobní penzi nebo podmínky přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění, případně dalším změnám obsaženým v novele. Smlouvy o penzijním připojištění se rozdělují na „*staré*“, které odpovídají právní úpravě platné před účinností zákona č. 170/1999 Sb. a na „*nové*“, které byly sjednány již za účinností zákona č. 170/1999 Sb. po schválení změn penzijního plánu nebo které byly sice sjednány se změnou penzijního plánu, ale po změně tohoto plánu byly tyto dřívější (staré) smlouvy změněny tak, že odpovídají změnám vyplývajících ze zákona č. 170/1999 Sb.. Podle toho, zda se jedná o novou nebo starou smlouvu, jsou pak upraveny nároky účastníků penzijního připojištění. Penzijní plány musí být změnám vyplývajícím ze zákona č. 170/1999 Sb. přizpůsobeny do 9 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona; pro staré smlouvy však platí původní penzijní plán (pokud nedojde ke změně smlouvy).

NÁROKY ÚČASTNÍKŮ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ:

Z penzijního připojištění se poskytují tyto dávky:

1. penze:

- u nových smluv = doživotní pravidelná výplata peněžní částky

- u starých smluv = pravidelná výplata peněžní částky po stanovenou dobu

2. jednorázové vyrovnání

3. odbytné

Z penzijního připojištění lze poskytovat penze **starobní, invalidní, výsluhové a pozůstalostní**. Každý penzijní plán musí upravit podmínky nároku na starobní penzi a na jednorázové vyrovnání. Stanovení nároků na ostatní druhy dávek záleží na penzijním fondu.

Základní podmínkou nároku na **starobní penzi** je u nových smluv buď přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění nebo dosažení věku stanoveného penzijním plánem, který nemůže být nižší než 60 let; podmínkou nároku u starých smluv je dosažení věku nejméně 50 let (konkrétní věk stanoví penzijní plán). Pokud penzijní plán stanoví u starých smluv jako podmínku nároku určitou dobu placení příspěvků, nesmí být tato doba delší než 60 kalendářních měsíců. U nových smluv je podmínkou nároku určitá doba placení příspěvků na penzijní připojištění (tzv. pojištěná doba), která činí nejméně 60 kalendářních měsíců a tuto dobu nelze v penzijním plánu snížit; pojištěná doba nesmí být přitom delší než 120 kalendářních měsíců .

Podmínkou nároku na **invalidní penzi** je přiznání plného invalidního důchodu z důchodového pojištění. Doba placení příspěvků - u starých smluv pojištěná doba nesmí být delší než 60 kalendářních měsíců, u nových smluv - pojištěná doba musí činit nejméně 36 kalendářních měsíců a nesmí být delší než 60 kalendářních měsíců, přičemž dobu 36 kalendářních měsíců nelze v penzijním plánu snížit.

Podmínkou nároku na **výsluhovou penzi** je placení příspěvků účastníkem nejméně po dobu 180 kalendářních měsíců. Přesný počet těchto měsíců stanoví penzijní plán.

Podmínkou nároku na **pozůstalostní penzi** je úmrtí účastníka, určení osob majících nárok na tuto penzi ve smlouvě o penzijním připojištění a splnění dalších podmínek stanovených penzijním plánem.

Výše penze se stanoví v penzijním plánu podle pojistně-matematických metod s přihlédnutím k výnosům hospodaření penzijního fondu. Konkrétně platí, že výše penze závisí na celkové částce vedené na účtu každého účastníka penzijního připojištění. Tato částka se skládá z příspěvků zaplacených účastníkem, ze státního příspěvku a z podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu. Konkrétní způsob výpočtu penze stanoví penzijní plán.

Jednorázové vyrovnání náleží účastníku za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze.

Odbytné náleží účastníku penzijního připojištění, který zaplatil příspěvky na penzijní připojištění alespoň na 12 kalendářních měsíců, případně na kratší dobu stanovenou penzijním plánem a jehož penzijní připojištění zaniklo, nebo fyzické osobě určené účastníkem ve smlouvě, pokud účastník zemřel. U nových smluv platí ještě další podmínka, a to trvání penzijního připojištění alespoň po dobu 12 kalendářních měsíců. Výše odbytného se stanoví jako úhrn příspěvků zaplacených účastníkem a podílu na výnosech hospodaření fondu odpovídajícího výši jím zaplacených příspěvků.

PŘÍSPĚVKY NA PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Výše příspěvku účastníka se stanoví na kalendářní měsíc a platí se do konce tohoto měsíce nebo na delší období dopředu. Výše příspěvku nesmí být nižší, než je částka zakládající nárok na státní příspěvek. Maximální částka příspěvku není stanovena. Účastník má nárok změnit výši svého příspěvku. Zákon připouští, aby za účastníka platil celý příspěvek nebo jeho část někdo jiný.

Penzijnímu fondu poskytuje Ministerstvo financí ze státního rozpočtu ve prospěch účastníků penzijního připojištění státní příspěvky. Výše státního příspěvku je odstupňována podle výše příspěvku účastníka. Výše státního příspěvku závisí dále na tom, zda se jedná o nové nebo staré smlouvy.

DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ

Od zdaňovacího období roku 2000 je příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění poukázán na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu, maximálně však do výše 5% vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení

a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, osvobozen od daně z příjmů a zaměstnanec odvádí daň z příjmů jen z té částky, která přesahuje uvedený limit.

Od zdaňovacího období roku 2000 platí dále úprava týkající se nezdánitelné části základu daně u poplatníka daně z příjmů. Podle zákona o daních z příjmů lze od základu daně z příjmů fyzických osob ve zdaňovacím období odečíst platbu příspěvků poplatníkem na penzijní připojištění. Částka, kterou lze takto odečíst se rovná úhrnu příspěvků zaplacených na penzijní připojištění penzijním poplatníkem ve zdaňovacím období sníženém o částku o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období činí 12 000 Kč. Daňová úleva se týká všech poplatníků této daně.

Rovněž od zdaňovacího období roku 2000 platí daňové zvýhodnění zaměstnavatelů, kteří platí penzijnímu fondu příspěvky na penzijní připojištění za své zaměstnance.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem
- Zákon č. 170/1999 Sb., novelizace zákona o penzijním připojištění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to penzijní připojištění a jaký je jeho účel?
2. Co je charakteristické pro penzijní připojištění?

3. Kdo může být účastníkem penzijního připojištění?
4. Co je to 'stará' a 'nová' smlouva o penzijním připojištění?
5. Jaké jsou druhy dávek penzijního připojištění?
6. Jaké jsou druhy příspěvků na penzijní připojištění?
7. V čem spočívá daňové zvýhodnění penzijního připojištění?

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

Upravuje ji zákon č. 117/95 Sb. o státní sociální podpoře

Orgány státní sociální podpory:

1. **Úřady SSP:** - Úřady práce,
- v Praze ÚMČ určené statutem hl. m. Prahy
2. **Krajské úřady**
3. **Magistrát hl. m. Prahy**
4. **MPSV**

Druhy dávek státní sociální podpory:

A. Dávky poskytované v závislosti na výši příjmu:

1. přídavek na dítě
2. sociální příplatek
3. příspěvek na bydlení
4. příspěvek na dopravu - od 1.7.2004 se ruší

B. Dávky poskytované nezávisle na výši příjmu

1. rodičovský příspěvek
2. zaopatřovací příspěvek
3. dávky pěstounské péče
4. porodné
5. pohřebné

OPRÁVNĚNÉ OSOBY:

- **přídavek na dítě** - nezaopatřené dítě
- **soc. příplatek** - osoba pečující alespoň o jedno nezaopatřené dítě /s výjimkou dítěte svěřeného do pěstounské péče nebo nezaopatřeného dítěte, které je v plném přímém zaopatření v zařízení pro péči o děti a mládež/
- **příspěvek na bydlení** - vlastník nebo nájemce bytu /obytné místnosti/, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu
- **rodičovský příspěvek** - rodič, který osobně celodenně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do 4 let věku nebo do 7 let, je-li to dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené
- **zaopatřovací příspěvek** - nezaopatřené dítě vojáka, manželka vojáka pečující o dítě do 4 let, případně do 7 let (dítě zdrav. postižené), nebo manželka vojáka, která je invalidní nebo z jiného vážného důvodu není výdělečně činná; také osoba, které soud přiznal vůči vojákovu výživné nebo příspěvek na výživu, pokud voják pro výkon uvedené služby nemůže plnit svou vyživovací povinnost
- **dávky pěstounské péče** :
  - a) **příspěvek** na úhradu potřeb dítěte - nezaopatřené nezletilé dítě, svěřené do pěstounské péče, zletilé nezaopatřené dítě pokud nadále trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby se svým bývalým pěstounem
  - b) **odměny pěstouna** - pěstoun, kterému bylo svěřeno dítě do pěstounské péče a to až do zletilosti dítěte a potom po dobu, po kterou má dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte
  - c) **příspěvek při převzetí dítěte** - pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče

- d) *příspěvek na zakoupení motorového vozidla* - pěstoun, který má v pěstounské péči nejméně 4 děti a zakoupil osobní motorové vozidlo (nebo zajistil nezbytnou celkovou opravu vozu) a nepoužívá ho pro výdělečnou činnost
- **porodné** - žena, která porodila dítě, nebo otec dítěte pokud žena, která porodila dítě, zemřela a porodné nebylo vyplaceno jí ani jiné osobě; pokud bylo dítě do 1 roku věku svěřeno osobě do péče nahrazující péči rodičů, náleží porodné i této osobě
  - **pohřebné** - osoba, která vypravila pohřeb

Základní podmínkou vzniku na dávku státní sociální podpory je trvalý pobyt na území ČR. Podmínka musí být splněna u osoby oprávněné i u osob společně s ní posuzovaných. Podmínkou nároku není státní občanství ČR!

O všech dávkách rozhodují okresní úřady. Příslušné jsou při tom podle místa kde je hlášena oprávněná osoba k trvalému pobytu. V okresech Brno-město, Ostrava-město a Plzeň-město tuto činnost vykonávají magistráty těchto měst.

Odvolání. O odvolání proti rozhodnutí okresního úřadu rozhoduje krajský úřad.

Nárok na dávku - vzniká splněním všech zákonem stanovených podmínek a to dnem splnění časově poslední podmínky. Vzniká bez ohledu na to, zda oprávněný o dávku požádá či ne.

Nárok na výplatu dávky - vedle splnění podmínek pro vznik nároku na dávku je třeba podat žádost o přiznání dávky.

Nárok na dávku nebo její výplatu trvá vždy jen po dobu, po kterou jsou zákonem stanovené podmínky splněny.

Přestane-li oprávněný plnit podmínky nároku nebo výplaty dávky, nárok zaniká a dávka se přestává vyplácet

Nárok na dávku se nepromlčuje. Promlčují se ale nároky na jednotlivé splátky této dávky, není-li nárok na ně včas uplatněn tj. ve lhůtě 1 roku. U jednorázových dávek

(příspěvek při převzetí dítěte, na zakoupení motorového vozidla, porodné, pohřebné) nárok zaniká pokud nebyl uplatněn do 1 roku ode dne, kdy nastala skutečnost zakládající nárok na dávku.

Nárok zaniká též když je oprávněný déle než měsíc ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Nevztahuje se to na nárok odsouzené ženy na rodičovský příspěvek po dobu po kterou pečuje o dítě na základě povolení, které jí bylo vydáno na žádost, aby ve výkonu trestu měla dítě u sebe a starala se o něj.

Při splnění podmínek nároku na dávky jen po část kalendářního měsíce, náleží tyto dávky po celý měsíc, Výjimkou je rodičovský příspěvek, který se poskytuje jen po tu část měsíce, po níž jsou splněny podmínky a to za každý kalendářní den ve výši 1/30 částky náležející za kalendářní měsíc.

V situacích, kdy oprávněná osoba splňuje po část měsíce nárok na dávku v nižší výměře a po část měsíce ve vyšší výměře, náleží za tento měsíc částka ve vyšší výměře.

Některé podmínky nároku na výplatu dávky

1. Podání písemné žádosti příslušnému okresnímu úřadu na tiskopisu předepsaném ministerstvem práce a sociálních věcí
2. Žádost musí obsahovat souhlas oprávněné osoby (a všech společně s ní posuzovaných osob) s poskytnutím jejich osobních údajů rozhodných pro nárok na dávku státními orgány, právníky i fyzickými osobami okresnímu úřadu, který o dávce rozhoduje .
3. Žádost musí obsahovat určení, jakým způsobem má být dávka vyplacena.

Změna skutečností rozhodných pro nárok na dávku nebo její výši:

Oprávněná osoba je povinna okresnímu úřadu hlásit veškeré změny ve skutečnostech majících vliv na nárok na dávky, jejich výši nebo výplatu a to písemně ve lhůtě 8 dnů. Ve stejné lhůtě je povinna vyhovět výzvě okresního úřadu a osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo její výši, Nesplnění ohlašovací povinnosti má za následek, že tato osoba je povinná vrátit částky vyplacené na dávkách, které jí nenáležely nebo náležely v jiné výši.

Dojde-li k jakékoliv změně v rozhodných skutečnostech, nárok se znovu posoudí a to ke dni, ke kterému ke změně došlo. Nejčastěji půjde o změnu okruhu společně posuzovaných osob, dovršení určitého věku, změna zdravotního stavu...

Zúčtování přeplatků:

Je zákonem zajištěná možnost přeplatek na dávce státní sociální podpory srazit z později přiznané dávky. Přitom nemusí jít o dávku stejného druhu.

Výplata dávek:

1. Opakující se dávky se vyplácí měsíčně pozadu a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci za který náležely
2. Jednorázové dávky se vyplácejí nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci v němž byly přiznány

Zákon stanoví, že dosahuje-li dávka malé částky (do 100 Kč), vyplácí se za čtvrtletní období. Okresnímu úřadu se dává možnost sjednat období ještě delší. Prodloužené období nesmí přesáhnout jeden rok.

Organizace a řízení:

O dávkách rozhoduje Úřad SSP a také dávky vyplácí. Pro státní orgány, jiné právní nebo fyzické osoby je stanovena povinnost poskytovat okresnímu úřadu údaje potřebné pro rozhodování, a to bezplatně s výjimkou údajů týkajících se zdravotního stavu. Ministerstvo práce a sociálních věcí vede pro účely kontroly potřebnou celostátní evidenci údajů a zjištěné nedostatky sděluje okresnímu úřadu.

Řízení o přiznání dávky se zahajuje vždy na žádost oprávněné osoby, Pokud však jde o změnu již přiznané dávky, může být řízení zahájeno také z podnětu okresního úřadu. Řízení se řídí správním řádem s výjimkou případů, kdy zákon stanoví od správního řádu odchylky. O odvolání proti rozhodnutí Úřadu SSP rozhoduje : Úřad práce – přezkoumává rozhodnutí KÚ, ÚMČ Praha – Magistrátu hl. m. Praha.

Rozhodnutí a oznámení:

Písemné rozhodnutí o dávkách se vydává jen když dávka není přiznána vůbec nebo v požadovaném rozsahu, bude odejmuta nebo jde o další v zákoně vyjmenované případy.

Nejedná-li se o uvedené případy, vydává se jen oznámení a rozhodnutí se vydává pouze tehdy, uplatní-li se proti tomuto postupu ve lhůtě 30 dnů náměty.

PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Peněžitá nároková dávka státní sociální podpory, náležející nezaopatřenému dítěti v závislosti na příjmu rodiny.

Podmínky nároku:

V období po 31.12. 1995 je podmínkou nároku nezaopatřenost dítěte, a rozhodný příjem rodiny v rozhodném období:

- a) není vyšší než součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,10 (nárok ve zvýšené výměře)
- b) je vyšší než podle písmene a), ale není vyšší než součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,80 (nárok v základní výměře)
- c) je vyšší než pro základní výměru podle písm. b), ale nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 3,00 (nárok ve snížené výměře)

Oprávněná osoba a společně s ní posuzované osoby mají trvalý pobyt na území ČR, za který se pro tyto účely považuje též dlouhodobý pobyt udělovaný cizincům

podle zvláštního zákona. Podmínku trvalého pobytu na území ČR může v odůvodněných případech prominout Ministerstvo práce a sociálních věcí

Výše dávky:

V období po 31.12.1998 výši přídatku na dítě tvoří součin částky na osobní potřeby nezaopatřeného dítěte a koeficientu

- a) 0,32, jde-li o zvýšenou výměru
- b) 0,28, jde-li o základní výměru
- c) 0,14, jde-li o sníženou výměru

Výše dávky je stanovena měsíčně.

Doba poskytování

Dávka se přiznává na dobu neurčitou.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 17 - 19 a další ustanovení
- Vyhláška č. 207/1995 Sb., kterou se stanoví stupně zdravotního postižení a způsob jejich posuzování pro účely dávek státní sociální podpory, ve znění vyhlášky č. 156/1997 Sb.
- Vyhláška č. 183/1998 Sb., kterou se stanoví, které další studium, příp. výuka se pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění považuje za studium na středních nebo vysokých školách, ve znění vyhlášky č. 171/1999 Sb.
- Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, v platném znění
- Nařízení vlády č. 42/1998 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima
- Zákon č. 145/1982 Sb., o hlášení a evidenci pobytu občanů

RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK

Peněžítá, nároková dávka, náležející bez závislosti na výši příjmu rodiny rodiči, osobně pečujícímu o dítě vymezeného věku.

Podmínky vzniku nároku:

Rodič osobně celodenně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě

- a) do čtyř let věku, nebo
- b) do sedmi let věku, jde-li o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené

Dávka náleží pečujícímu rodiči i tehdy, jestliže:

- a) dítě v kalendářním měsíci navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku nejvýše 5 kalendářních dnů, přičemž do tohoto počtu dní se započítává každý den návštěvy takového zařízení, bez ohledu na délku doby trvání návštěvy
- b) dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo speciální mateřskou školu nebo jesle se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím čtyři hodiny denně
- c) dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené pravidelně navštěvuje zařízení uvedené v písmenu a) v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně
- d) dítě, jehož oba rodiče (nebo osamělý rodič) mají stupeň zdravotního postižení zraku nebo sluchu v rozsahu 50 % a více, navštěvuje zařízení uvedené v pís. a) v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.

Je-li rodič pobírající dávku nebo dítě, které zakládá nárok na dávku, ze zdravotních důvodů v ústavní péči zdravotnického zařízení déle než 3 kalendářní měsíce, dávka nenáleží od 4. kalendářního měsíce trvání této skutečnosti.

Výše dávky:

Tvoří ji součin částky na osobní potřeby rodiče, který má na dávku nárok, a koeficientu 1,10.

Od 1.10.2001 činí výše rodičovského příspěvku 2552 korun měsíčně. Pokud je rodičem nezaopatřené dítě (student) starší 15 let je to částka 2 695 korun.

Výše dávky je stanovena měsíčně.

Doba poskytování:

Rodičovský příspěvek náleží po dobu péče o dítě ve věku do čtyř (sedmi) let, při splňování stanovených podmínek.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 30 - 32 a další ustanovení

- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

peněžitá, nároková dávka státní sociální podpory, náležející v závislosti na výši příjmu rodiny rodiči, pečujícím o nezaopatřené dítě.

Podmínky vzniku nároku:

Péče rodiče alespoň o jedno nezaopatřené dítě, s výjimkou dítěte které:

- a) je v pěstounské péči
- b) je v osobní péči poručníka
- c) má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte po dosažení zletilosti, nebo na něj nemá nárok proto, že požívá důchod z důchodového pojištění, který je stejný nebo vyšší než uvedený příspěvek
- d) před rozhodnutím soudu jeho svěření do pěstounské péče je na základě rozhodnutí příslušného orgánu dočasně svěřeno do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem
- e) je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež

Rozhodný příjem rodiny v rozhodném období není vyšší než součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,60

Výše dávky:

Rozdíl mezi částkou na osobní potřeby nezaopatřeného dítěte nebo součtem těchto částek v případě péče o více dětí (dále jen částka OPD) a částkou vypočtenou tím způsobem, že se násobek částky OPD a rozhodného příjmu rodiny vydělí násobkem částky životního minima rodiny a koeficientu 1,60. Ve vymezených případech se při stanovení výše dávky používá koeficient zvyšující výši dávky.

Nedosahe-li rozhodný příjem rodiny částky životního minima rodiny, jako příjem rodiny se pro stanovení výše sociálního příplatku započítává částka životního minima rodiny.

Výše sociálního příplatku se zvyšuje, jde-li o dítě zdravotně postižené nebo jde-li o děti, které se narodily současně (§22 odst. 1). Rovněž, jsou-li zdravotní potíže na straně rodiče (§22 odst.2).

Výše je stanovena měsíčně.

Doba poskytování:

Dávka se přiznává na období jednoho roku, a to na období od 1. dubna do 31. března následujícího kalendářního roku, nebo v rámci tohoto období na dobu kratší, jsou-li splněny podmínky nároku jen po tuto kratší dobu.

Dávka se vyplácí měsíčně.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117 /1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 20 - 22 a další ustanovení
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

Peněžitá, nároková dávka státní sociální podpory, náležející v závislosti na výši příjmu rodiny a poskytovaná k hrazení nákladů na bydlení u rodin s nízkými příjmy.

Podmínky vzniku nároku:

Vlastník nebo nájemce bytu (obytné místnosti) je v bytě hlášen k trvalému pobytu a rozhodný příjem rodiny je nižší než částka součinu životního minima rodiny a koeficientu 1,60.

Za vlastníka bytu se považuje i vlastník nemovitosti, ve které je byt, který vlastník užívá, pokud je v něm hlášen k trvalému pobytu. Rovněž oba manželé, jde-li o společný nájem bytu manžely podle zvláštního předpisu

Při splňování podmínek nároku více osobami náleží příspěvek na bydlení jen jednou.

Výše dávky:

Rozdíl mezi částkou nákladů na domácnost rodiny a podílem částky vypočtené tak, že se násobek částky nákladů na domácnost rodiny a rozhodného příjmu rodiny vydělí násobkem částky životního minima rodiny a koeficientem 1,60.

Nedosažuje-li rozhodný příjem rodiny částky životního minima rodiny, jako rozhodný příjem rodiny se při výpočtu výše dávky započítává částka odpovídající životnímu minimu rodiny.

Výše je stanovena měsíčně.

Doba poskytování:

Dávka se přiznává na období jednoho roku a to na období od 1.dubna do 31. března následujícího kalendářního roku, nebo v rámci tohoto období na dobu kratší, jsou-li splněny podmínky nároku jen po tuto kratší dobu.

Dávka se vyplácí měsíčně (zpětně).

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 24, 25 a další ustanovení
- Vyhláška č. 176/1993 Sb., o nájemném z bytu a úhradu za plnění poskytovaná s užíváním bytu, v platném znění
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

PŘÍSPĚVEK NA DOPRAVU od 1.7.2004 se ruší

Peněžitá, nároková dávka k hrazení nákladů nezaopatřeného dítěte při dojíždění do školy; v případě plnění povinné školní docházky se poskytuje bez závislosti na výši příjmů rodiny; v souvislosti se soustavnou přípravou na budoucí povolání studiem na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole se poskytuje v závislosti na výši příjmu rodiny.

Podmínky vzniku nároku:

Nezaopatřené dítě, které mimo místo obce, kde je hlášeno k trvalému pobytu:

1. plní povinnou školní docházku, nebo
2. se soustavně připravuje na budoucí povolání na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole, a rozhodný příjem rodiny nepřevyšuje částku násobku životního minima rodiny a koeficientu 2,00. Za dojíždění dítěte z místa obce, kde je hlášeno k trvalému pobytu, do místa sídla školy (mimo tuto obec trvalého pobytu dítěte) se považuje i dojíždění z jedné části obce do druhé části této obce, není-li mezi těmito částmi obce provozována městská linková osobní doprava.

Výše dávky:

Stanoví se příslušnou procentní sazbou z částky, která odpovídá 40ti-násobku jednosměrného plného jízdného v pravidelné autobusové dopravě podle tarifní vzdálenosti dojíždění.

Výše dávky je stanovena měsíčně. Minimální výše dávky činí 50 Kč měsíčně.

Doba poskytování:

Dávka se přiznává na dobu neurčitou. Pro výplatu dávky se prokazuje výše rozhodných příjmů, za týchž podmínek jako je tomu u přídatku na dítě,

Dávka se vyplácí měsíčně (zpětně).

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 27 - 29 a další ustanovení
- Opatření Ministerstva financí, částka 60/1999 Sb., kterým se stanoví částky pro určení výše příspěvku na dopravu podle zákona o státní sociální podpoře
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

ZAOPATŘOVACÍ PŘÍSPĚVEK

Peněžítá, nároková dávka poskytovaná bez závislosti na výši příjmu rodiny k hrazení nákladů na životní potřeby v době, kdy muž /žena (plní příslušný druh služby v Armádě ČR nebo když muž koná civilní službu.

Podmínky vzniku nároku:

Muž vykonává vojenskou základní nebo náhradní službu nebo vojenské cvičení v Armádě ČR nebo v Hradní strážu nebo civilní službu (dále jen voják), a po dobu této služby nemá nárok na náhradu mzdy, platu nebo jiného příjmu podle zvláštních předpisů. Stejně platí, koná-li službu žena.

Nárok na dávku má:

1. nezaopatřené dítě vojáka
2. manželka vojáka pečující o dítě ve věku do čtyř let nebo sedmi let, jde-li o dítě dlouhodobě zdravotně (těžce zdravotně) postižené, nebo která je plně invalidní anebo z jiného vážného důvodu (soustavná příprava na budoucí povolání a péče o dítě předškolního věku starší čtyř let, pokud ji nelze zajistit jinak) není výdělečně činná.
3. nejde-li o osobu podle bodu 1 a 2, osoba které soud přiznal vůči vojákovi výživné nebo příspěvek na výživu, nebo která s vojákem uzavřela dohodou placení výživného nebo příspěvku na výživu, nemůže-li voják pro výkon uvedené služby plnit svou vyživovací povinnost.

Výše dávky:

Součin částky potřebné podle zákona o životním minimu k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb (částka na osobní potřeby) nezaopatřeného dítěte vojáka. resp. manželky vojáka a koeficientu 0.67, jde-li o nárok na dávku těchto osob.

Částka výživného nebo příspěvku na výživu v případě osoby s nárokem na toto plnění, nejvýše však součin částky na osobní potřeby této oprávněné osoby s koeficientem 0,67.

Minimální výše činí 50 Kč měsíčně.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 33 - 35 a další ustanovení
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Druhy dávek:

1. příspěvek na úhradu potřeb dítěte
2. odměna pěstouna
3. příspěvek při převzetí dítěte
4. příspěvek na zakoupení motorového vozidla

PŘÍSPĚVEK NA ÚHRADU POTŘEB DÍTĚTE

Peněžitá, nároková dávka poskytovaná bez závislosti na výši příjmu rodiny dítěti svěřenému do pěstounské péče.

Podmínky nároku:

- nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče; nárok na dávku, která náležela ke dni dosažení zletilosti dítěte, se zachovává i po dosažení zletilosti dítěte, nejdéle však do 26 let, jde-li o nezaopatřené dítě, které trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem (tvoří spolu domácnost ve smyslu OZ);
- oprávněná osoba (dítě) a pěstoun mají trvalý pobyt na území ČR

Výše dávky:

Součin částky potřebné podle zákona o životním minimu k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb (částka na osobní potřeby) dítěte svěřeného do pěstounské péče a koeficientem 1,20 resp. koeficientu 2,00, jde-li o nezaopatřené dítě.

Ve vymezených případech se při stanovení výše dávky používá pro výpočet ještě další koeficient.

Požívá-li dítě důchod z důchodového pojištění, náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi touto dávkou a částkou pobíraného důchodu.

Výše je stanovena měsíčně. Minimální výše dávky činí 50 Kč.

Doba poskytování:

Příspěvek se poskytuje po dobu trvání pěstounské péče, popř. i po jejím skončení dosažením zletilosti dítěte, při splňování stanovených podmínek.

Dávka se vyplácí měsíčně (zpětně).

Dávka se vyplácí pěstounovi, má-li na ni nárok nezletilé dítě, a zletilému dítěti trvá-li nárok i po dosažení zletilosti.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 37 - 39, § 43 a další ustanovení
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

ODMĚNA PĚSTOUNA

Peněžitá, nároková dávka poskytovaná pěstounovi bez závislosti na výši příjmu rodiny za výkon pěstounské péče.

Podmínky nároku:

- péče o nezletilé nezaopatřené dítě (děti) svěřené pěstounovi do pěstounské péče;
- nárok na dávku trvá i po dosažení zletilosti dítěte, pokud má dítě po této době nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte;
- oprávněná osoba (pěstoun) a dítě mají trvalý pobyt na území ČR.

Výše dávky:

Součin částky potřebné podle zákona o životním minimu k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb pěstouna a koeficientu 0,50 za každé dítě svěřené do pěstounské péče.

Doba poskytování:

Odměna pěstouna se poskytuje po dobu trvání pěstounské péče, popř. i po jejím skončení dosažením zletilosti dítěte, po dobu, kdy dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

Dávka se vyplácí pěstounovi měsíčně (zpětně).

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře v platném znění, § 40, 43 a další ustanovení
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

PŘÍSPĚVEK PŘI PŘEVZETÍ DÍTĚTE

Peněžitá, nároková dávka poskytovaná bez závislosti na výši příjmu rodiny k zajištění potřebných věcí pro dítě při jeho převzetí do pěstounské péče.

Podmínky vzniku nároku:

- převzetí nezletilého nezaopatřeného dítěte:
1. do pěstounské péče na základě rozhodnutí soudu o svěření dítěte do pěstounské péče;
  2. do péče osobou, která má zájem stát se pěstounem a před rozhodnutím soudu o svěření dítěte do pěstounské péče jí bylo dítě na základě rozhodnutí příslušného orgánu dočasně svěřeno do péče .

Výše dávky:

Součin částky potřebné podle zákona o životním minimu k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb (částka na osobní potřeby) dítěte a koeficientu 4,00.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 41, 43 a další ustanovené
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

PŘÍSPĚVEK NA ZAKOUPENÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA

Peněžitá, nároková dávka poskytovaná bez závislosti na výši příjmu rodiny k zakoupení a používání osobního motorového vozidla při péči o větší počet dětí v pěstounské péči.

Podmínky vzniku nároku:

- Pěstoun má v pěstounské péči alespoň čtyři děti;
- zakoupení nebo zajištění nezbytné celkové úpravy opravy osobního motorového vozidla
- toto vozidlo není používáno pěstounem k výdělečné činnosti

Používání motorového vozidla pro určené účely, po dobu nejméně 5 let ode dne poskytnutí dávky; pokud v uvedené době pěstoun toto motorové vozidlo prodá, daruje, začne používat pro výdělečnou činnost anebo přestane vykonávat pěstounskou péči z jiných než z vážných zdravotních důvodů, je povinen vrátit poměrnou část dávky odpovídající době z období 5 let, v níž vozidlo pro určený účel nepoužíval.

Výše dávky:

Výše příspěvku činí 70 % pořizovací ceny osobního motorového vozidla nebo prokázaných výdajů na opravy, nejvýše však 100 000 Kč; součet těchto příspěvků poskytnutých pěstounovi v posledních 10 kalendářních letech přede dnem podání žádosti o dávku nesmí přesáhnout 200 000 Kč.

Doba poskytování:

Příspěvek se poskytuje jednorázově, vyplácí se nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém dávka byla přiznána.

Na zakoupení motorového vozidla může být tato dávka poskytnuta v bezhotovostní formě i před zakoupením vozidla; neprokáže-li pěstoun zakoupení vozidla, je povinen dávku vrátit.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 42, 43 a další ustanovení
- právní předpisy uvedené u přídatku na dítě

PORODNÉ

Peněžitá, nároková dávka poskytovaná bez závislosti na výši příjmu rodiny při narození dítěte.

Podmínky vzniku nároku:

- Porod dítěte; dnem porodu vzniká nárok na dávku ženě, která porodila.
- Otcí dítěte vzniká nárok na dávku, jestliže žena, která dítě porodila zemřela a dávka nebyla vyplacena jiné osobě
- Nárok na dávku má také osoba, která převzala dítě do jednoho roku jeho věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů (osvojení nebo převzetí dítěte do takové péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu), a to i pokud před tímto převzetím dítěte vznikl nárok na dávku matce nebo otcí dítěte.

Výše dávky:

Porodné činí v případě porodu

1. jednoho dítěte, součin částky potřebné podle zákona o životním minimu k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb (částka na osobní potřeby) tohoto dítěte a koeficientu 5,00;
2. zároveň dvou dětí, součin úhrnu částek na osobní potřeby těchto dětí a koeficientu 6,00;

- zároveň tři a více dětí, součin úhrnu částek na osobní potřeby těchto dětí a koeficientu 10,00.

Doba poskytování:

Porodné se poskytuje jednorázově, vyplácí se nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém dávka byla přiznána

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 44 - 46 a další ustanovení
- Zákon č. 135/1982 Sb., o hlášení a evidenci pobytu občanů

POHŘEBNÉ

Peněžitá, nároková dávka poskytovaná bez závislosti na výši příjmu rodiny v souvislosti s vypravením pohřbu.

Podmínky vzniku nároku:

Vypravení pohřbu fyzickou osobou zemřelé osobě, která měla ke dni smrti trvalý pobyt na území ČR, nebo byl-li pohřeb vypraven v ČR.

Výše dávky:

Výše pohřebného činí 5000 Kč.

Doba poskytování:

Pohřebné se poskytuje jednorázově, vyplácí se nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla dávka přiznána.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, § 47, 48 a další ustanovení

- Zákon č. 145/1982 Sb., o hlášení a evidenci pobytu občanů

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Které dávky státní sociální podpory jsou poskytované v závislosti na výši příjmu a které nezávisle na výši příjmu?
2. Kdo je oprávněnou osobou u jednotlivých dávek státní sociální podpory?
3. Co je základní podmínkou vzniku nároku na dávku státní sociální podpory?
4. Kdo rozhoduje o dávkách?
5. Kdy vzniká nárok na dávku a kdy nárok na výplatu dávky státní sociální podpory?
6. Jak probíhá řízení o dávkách státní sociální podpory?
7. Kdy se vydává rozhodnutí a kdy oznámení o dávce státní sociální podpory?
8. Charakter, podmínky nároku, výše a doba poskytování jednotlivých dávek státní sociální podpory.

SOCIÁLNÍ PÉČE

Sociální péče je určena občanům, jejichž životní potřeby nejsou v potřebném rozsahu zajištěny, Důvodem může být nedostatečný příjem nebo neschopnost zabezpečit péči o sebe, příp. o nezletilé děti, vzhledem k nepříznivému zdravotnímu stavu, nízkému nebo vysokému věku, společenské nepřízpusobenosti nebo s ohledem na mimořádnou životní situaci.

K poskytování pomoci formou sociální péče z *důvodu nedostatečného příjmu* dochází až po zjištění, že uvedené možnosti zabezpečení osoba nemá, případně jejich výše k zabezpečení nepostačuje.

K situaci, kdy je poskytována pomoc formou sociální péče z *důvodu neschopnosti zabezpečit plně péči o osobu vzhledem k nepříznivému zdravotnímu stavu nebo z důvodu jiné obtížné situace*, může dojít jak u osob s nedostatečnými příjmy, tak i u osob z hlediska příjmu zabezpečených dostatečně.

Na dávky a služby sociální péče má nárok jen občan, který má trvalý pobyt na území České republiky. U sociálních služeb může Ministerstvo práce a sociálních věcí udělit z této podmínky výjimku.

Dávky se nevyplácejí do ciziny a nenáleží za dobu, po kterou se oprávněný zdržuje v cizině trvale.

SOCIÁLNÍ PÉČE PODLE OKRUHU OSOB, JIMŽ JE POSKYTOVÁNA

1. Péče o rodinu a děti

Nezaopatřeným dětem, jejich rodičům, zejména osamělým matkám (otcům) pečujícím o nezaopatřené děti, ženám v době těhotenství, případně dalším občanům, kteří mají v přímé péči nezaopatřené dítě, se k zajištění životních potřeb poskytují dávky a služby sociální péče, zejména:

- příspěvek na výživu dítěte
- příspěvek na rekreaci dětí důchodce
- peněžité dávky
- věcné dávky
- pečovatelská služba
- péče v zařízeních sociální péče

- Součástí sociální péče o tuto skupinu je:
- poradenská a výchovná činnost
- manželské a rodinné poradenství

V rámci sociálně-právní ochrany dětí se zajišťuje péče o děti, jejichž výchova a výživa nejsou dostatečně zajištěny, případně jejichž práva a oprávněné zájmy zaručené zákonem o rodině jsou porušovány.

2. Péče o občany těžce zdravotně postižené

Občanům těžce zdravotně postiženým, zejména nevidomým a občanům s těžkým postižením pohybového nebo nosného ústrojí, se v rámci sociální péče poskytují:

- věcné dávky
- peněžité dávky
- bezúročné půjčky
- služby pomáhající překonat obtíže vyplývající z jejich postižení:
  - společné stravování
  - rekreace
  - pečovatelská služba
  - zdravotní pomůcky
- mimořádné výhody
- ústavní péče

Stát má povinnost poskytovat těmto osobám pomoc při pracovním zařazení a uplatnění, vytvářet podmínky pro jejich začlenění do společenského a veřejného života.

3. Péče o staré občany

Starým občanům se poskytují služby a dávky sociální péče, kterými se usnadňuje

život ve stáří a umožňuje uspokojování zvláštních potřeb odůvodněných stárnutím:

- pečovatelská služba - zaměřena zejména na udržování domácnosti a osobní péči
- společné stravování
- účast na kulturních akcích a na rekreaci
- ústavní péče

4. Péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc

Do této skupiny patří především osoby, jejichž životní potřeby nejsou zabezpečeny příjmy z výdělečné činnosti nebo jinými příjmy, případně dávkami, a jimž úřad práce nemůže zajistit vhodné zaměstnání. Poskytují se jim peněžité a věcné dávky.

Další skupinou jsou osoby, které se přechodně ocitly v mimořádně obtížných poměrech nebo které v nich žijí, zejména v důsledku návyků pramenících z odlišného způsobu života v minulosti. Je jim poskytována výchovná a poradenská péče, další služby, věcné dávky, případně peněžité dávky, bezúročné půjčky, aby mohly tyto poměry překonat, pokud tak nemohou učinit vlastním přičiněním.

5. Péče o občany společensky nepřizpůsobené

Za osoby společensky nepřizpůsobené se považují například osoby po skončení léčby závislosti (alkohol, drogy) nebo po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Cílem této péče je vytvářet aktivní vztah těchto osob k práci a snaha o jejich začlenění do společnosti. Poskytuje se jim zejména pomoc při ubytování a ubytování v zařízeních sociální péče, pomoc při pracovním umístění (ve spolupráci s úřadem práce), věcné dávky, případně peněžité dávky, výchovná a poradenská péče.

FORMY DÁVEK SOCIÁLNÍ PÉČE

Peněžité dávky:

- a) *příspěvek při péči o osobu blízkou nebo jinou osobu* (dávka poskytovaná podle § 80 a násl. zák. č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení)

- b) *dávky poskytované z důvodu nedostatečného příjmu* podle zákona o sociální potřebnosti (z.č. 482/1991 Sb.) osobám, které si nemohou zvýšit příjem vlastním přičiněním a jejichž základní životní potřeby nejsou zajištěny

- c) *dávky poskytované podle vyhlášky č. 182/1991 Sb.* kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení rozdělené na dávky jednotlivým skupinám osob k zabezpečení zvláštních potřeb

Věcné dávky:

Jsou poskytovány místo peněžitých dávek (např. dávky podle z. č. 482/1991 Sb. o sociální potřebnosti), když dochází k používání peněžité dávky na jiný účel, než je určena. Zpravidla formou úhrady potřebného plnění, například zaplacení nájemného nebo obědů dětí ve školní jídelně apod.

Jako věcné dávky jsou označeny také dávky poskytované podle § 32 vyhlášky č. 182/1991 Sb. sociálně potřebným těžce zdravotně postiženým občanům a starým občanům k uspokojování jejich běžných životních potřeb, které si z důvodu zdravotního stavu, věku nebo osamělosti nemohou zabezpečit sami. Například zabezpečení údržby domácnosti.

SUBJEKTY POSKYTUJÍCÍ DÁVKY SOCIÁLNÍ PÉČE

Sociální péči zajišťuje dosud v široké míře **stát**, a to prostřednictvím krajských úřadů a obcí v rámci přenesené působnosti (tj. působnosti přenesené ze státu na obec).

Ve stanoveném rozsahu je sociální péče zajišťována též **obcí v samostatné působnosti**.

Do poskytování služeb sociální péče se zapojují i **nestátní subjekty**,

Prameny ke studiu:

- zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to sociální péče?
2. Jaké jsou druhy sociální péče podle okruhu osob jimž je poskytována?
3. Jaké jsou formy dávek sociální péče?
4. Které subjekty poskytují dávky sociální péče?

DÁVKY POSKYTOVANÉ PODLE ZÁKONA O SOCIÁLNÍ POTŘEBNOSTI

Právní úpravou obsaženou v zákoně o sociální potřebnosti (z.č. 482/1991 Sb.) ve spojení se zákonem o životním minimu (z.č. 463/1991 Sb.) dochází k naplnění článku 30 Listiny základních práv a svobod který stanovuje, že občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, i při ztrátě živitele. Přiznává každému, kdo je v hmotné nouzi, právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.

ŽIVOTNÍ MINIMUM z. č. 463/1991 o životním minimu, v platném znění

Životní minimum je společensky uznaná minimální hranice příjmů občana, pod níž nastává stav hmotné nouze. Rozlišují se částky na výživu a ostatní základní osobní potřeby a částky na domácnost. Příjmy některých osob se pro tyto účely posuzují společně (manželé, rodiče, nezaopatřené děti).

Částky považované za potřebné **na výživu a ostatní základní osobní potřeby** činí měsíčně:

- 1720 Kč u dítěte do 6 let
- 1920 Kč u dítěte od 6 do 10 let
- 2270 Kč u dítěte od 10 do 15 let
- 2490 Kč u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let
- 2360 Kč u ostatních osob

Částky potřebné **k zajištění nezbytných nákladů na domácnost** činí měsíčně:

- 1940Kč u jednotlivce
- 2530 Kč, žijí-li v domácnosti dvě osoby
- 3140 Kč, žijí-li v domácnosti tři nebo čtyři osoby
- 3520 Kč, žije-li v domácnosti pět nebo více osob

Částka na domácnost se započítává v rámci společného posuzování více osob pouze jednou.

Je-li třeba zjistit životní minimum pouze jedné ze společně posuzovaných osob, určí se součtem částky potřebné na výživu a ostatní základní osobní potřeby podle věku této osoby a poměrné části částky považované za potřebnou k zajištění nezbytných nákladů na domácnost. Například u dítěte do šesti let žijícího jen s matkou je to 1690 Kč na výživu a ostatní základní osobní potřeby a 1160 Kč na nezbytné náklady na domácnost.

Při zjišťování životního minima se započítávají v zásadě veškeré příjmy z výdělečné činnosti (po odpočtu daní a pojistného) a většina dalších běžných příjmů, například důchody, nemocenské dávky, dávky státní sociální podpory (s výjimkou jednorázových, např. porodného), výživné a další opakující se nebo pravidelné příjmy.

Příjem se zjišťuje jako měsíční průměr příjmů vyplacených v šesti předchozích kalendářních měsících (výjimečně stav k datu podání žádosti).

SOCIÁLNÍ POTŘEBNOST z.č. 482/1991 o sociální potřebnosti, v platném znění

Za sociálně potřebného se považuje občan, jehož příjmy spolu s příjmy osob, jejichž příjmy se posuzují společně podle zákona o životním minimu, nedosahují úhrnu částek životního minima.

Podmínkou uznání za sociálně potřebného je, že si občan nemůže vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo jiných vážných důvodů **příjem zvýšit** vlastním přičiněním, **zejména prací**.

Dle § 1 odst. 3-4 zvýšit příjem = a) vlastní prací b) uplatněním zák. nároků a pohledávek c) prodejem nebo jiným využitím vlastního majetku.

Odst. 4 řeší, kdy se prodej nevyžaduje.

Možnost zvýšit si příjem vlastní prací se nezkoumá (§ 1 odst. 5:

- **starobní důchod, plný inv. důchod**
- **občan starší 65 let**
- **rodič pečující o dítě do 4 (7 let)**

- **občané pečující osobně, celodenně a řádně o osobu blízkou nebo jinou**

Za sociálně potřebného není uznán občan, jehož příjmy sice částek životního minima nedosahují, ale jeho celkové sociální a majetkové poměry mu mohou zajištění základních životních potřeb plně zaručit.

Za sociálně potřebné lze ale uznat i osoby, jejichž příjmy částky životního minima přesahují, pokud jsou jejich nezbytné náklady na zajištění základních životních potřeb odůvodněně vyšší.

Další situace vyloučení sociální potřeby:

- občané, kteří nejsou v pracovním a ni obdobném vztahu ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a nejsou vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání
- občané, kteří nemají nárok na hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání z důvodů uvedených v § 14 odst. 1 písm. d) až f) zákona o zaměstnanosti (tj. důvody spojené se zaviněním občana), a to po dobu, po kterou by jinak nárok na hmotné zabezpečení měli (pokud jsou po uplynutí této doby nadále vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání, lze je již při splnění ostatních podmínek za sociálně potřebné uznat)
- občané, kteří nastoupili vojenskou základní (náhradní) službu nebo civilní službu, a občané ve výkonu trestu odnětí svobody
- Nové: §3 odst.2: rodič, který neplní povinnosti zákonného zástupce, zejména v docházce do školy

Odst. 5: občan vedený v evidenci ÚP nemající snahu zabezpečit si příjem vlastní prací

Sociální potřeba u občanů zdravotně postižených § 2

V případě, že zdravotní stav občana vyžaduje podle doporučení lékaře /písemné vyjádření/ zvýšené náklady na dietní stravování, zvyšuje se u takového občana při posuzování sociální potřeby částka životního minima na výživu a ostatní základní osobní potřeby o 600 Kč měsíčně. U občanů nemocných diabetem postačí k prokázání odůvodněných zvýšených nákladů na dietní stravování předložení diabetického průkazu.

U občanů, jimž byly přiznány mimořádné výhody (stupně /držitelé průkazu ZTP/P), se o 600 Kč měsíčně zvyšuje při posuzování sociální potřebnosti částka životního minima na domácnost; je-li však takových osob v domácnosti více, lze zvýšit částku na domácnost nejvýše z titulu dvou takových osob (tj. o 1200 Kč měsíčně).

JEDNOTLIVÉ DÁVKY A JEJICH VÝŠE

1. Dávka poskytovaná v obecných případech (tzv. obecná dávka) § 4

Při stanovení výše dávky se přihlíží k částkám životního minima všech společně posuzovaných osob, ke skutečným odůvodněným nákladům na uspokojení základních životních potřeb a k celkovým sociálním a majetkovým poměrům posuzovaných osob. Mělo by se také přihlídnout k tomu, jestli občan (společně posuzované osoby) uplatnil své zákonné nároky - na nemocenské a důchodové dávky, na rodičovský příspěvek (další státní dávky), případně na výživné a příspěvek na výživu podle zákona o rodině.

Dávka může být poskytnuta ve formě jednorázové nebo měsíčně se opakujícího plnění. **Jednorázová dávka** se používá mj. tehdy, když je zřejmé, že dojde v blízké době ke změně stávající situace, například ke zvýšení či snížení příjmů, a opakující se dávka by musela být například za dva měsíce přehodnocována. Forma **opakující se dávky** sociální péče je používána v případech v zásadě dlouhodobého charakteru. Ve většině případů jsou dávky sociální péče podmíněné sociální potřebností poskytovány v *peněžitě formě*. Poskytnout je lze však též formou **dávky věcné**. Jedná se o proplácení určitých plnění, například stravného dětí ve škole, nákupu potravin nebo ošacení a podobně. Této dávky bývá využíváno často u občanů, kteří svým způsobem života nezaručují, že by poskytnuté peněžité prostředky použili na ten účel, na který jsou určeny.

Dávky se poskytují k doplnění příjmu do potřebné výše jednou dávkou pro všechny společně posuzované osoby.

2. Příspěvek na výživu dítěte § 5

Důvodem této dávky je rovněž sociální potřebnost. Je však určena sociálně potřebnému nezaopatřenému dítěti, ke kterému povinná osoba nežijící s dítětem ve společné domácnosti neplní vyživovací povinnost stanovenou jí rozhodnutím soudu.

Podmínky sociální potřeby musí splňovat společně s dítětem všechny společně posuzované osoby.

Příspěvek se poskytuje ve výši stanoveného výživného, nejvýše však ve výši rozdílu mezi příjmem dítěte a jeho životním minimem, včetně případného zvýšení částek u dítěte s potřebou nákladného dietního stravování nebo u dítěte - držitele průkazky ZTP/P.

Za příjem dítěte se považuje poměrná část příjmu připadající na jednoho člena domácnosti ze všech společně posuzovaných osob. Přitom připadá-li na některého člena domácnosti při takovém rozpočítávání částka vyšší, než je jeho životní minimum, (včetně zvýšení ze zdravotních důvodů), rozdělí se tato částka mezi ostatní společně posuzované osoby.

Poskytnutí příspěvku na výživu je plněním nahrazujícím v době výplaty výživné, proto nárok na vyplacené částky příspěvku do výše výživného přecházejí na orgán, který příspěvek na výživu vyplácí (vyplácel).

Příspěvek na výživu má přednost před poskytnutím dávky obecné.

3. Dávka poskytovaná v mimořádných případech § 8a

Poskytuje se v situaci, kdy občan nebo osoby s ním společně posuzované sice mají nedostatečný příjem, ale nesplňují všechny podmínky sociální potřeby (manžel se vyhýbá práci, není uchazečem o zaměstnání). Rozsah dávky je však nižší, využívá se především věcných dávek a zabezpečovány jsou především potřeby nezaopatřených dětí.

Je možnost poskytnout nezbytnou pomoc i nezletilému občanu, který nesplňuje podmínku trvalého pobytu na našem území. Opět jen v nezbytném rozsahu.

Příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu

z.č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení, v platném znění, § 80 - 85

Je dávkou sociální péče poskytovanou v závislosti na příjmu, s účinností od 26. června 1997 však zcela bez vazby na sociální potřebnost.

Okruh oprávněných osob:

Příspěvek náleží z důvodu péče o vymezený okruh osob s nepříznivým zdravotním stavem, a to za podmínky, že příjem pečující osoby nepřesahuje stanovený příjem. Poskytuje se občanu, který osobně, celodenně a řádně pečuje o

a) *blízkou osobu*, která je:

- převážně nebo úplně bezmocná
- starší 80 let a částečně bezmocná nebo
- starší 80 let a podle vyjádření lékaře potřebuje péči jiné osoby

b) *jinou než blízkou osobu*, u níž jsou splněny předchozí podmínky, ale pokud spolu žijí ve společné domácnosti.

Při splnění uvedené podmínky příjmu tato dávka náleží také rodiči nebo prarodiči (jinému občanovi, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů), pokud pečuje osobně, celodenně a řádně o *nezletilé dítě starší jednoho roku, které je podle zvláštního předpisu dlouhodobě zdravotně postižené a vyžaduje mimořádnou péči.*

Podmínka celodenní péče se považuje za splněnou v těchto případech:

- je-li dítě předškolního věku umístěno v jeslích nebo mateřské škole, případně obdobném zařízení, a to po dobu, která nepřevyšuje čtyři hodiny denně
- jde-li o dítě plnící povinnou školní docházku, a to po dobu školní výuky
- jde-li o dítě do 18 let věku, které se připravuje na budoucí povolání studiem na střední škole nebo přípravou v učilišti nebo ve speciální škole a to po dobu školní výuky
- jde-li o dítě do 18 let věku, které je umístěno v zařízení pro děti, které byly osvobozeny od povinné školní docházky, a to po dobu, která nepřevyšuje šest hodin denně

Příjem pečující osoby:

Nárok na příspěvek má pečující osoba, pokud její příjem vyplacený v kalendářním měsíci po odpočtu daní a pojistného nedosáhne 1,5 násobku částky považované podle zákona o životním minimu za potřebnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb osoby, která není nezaopatřeným dítětem.

Výše příspěvku:

Příspěvek náleží ve výši 1,6 násobku částky životního minima na osobní potřeby *při péči o jednu osobu* a 2,75 násobku částky životního minima na osobní potřeby *při péči o dvě nebo více osob*.

Příslušnost k poskytování příspěvku:

Příspěvek poskytuje pověřený obecní úřad příslušný podle místa trvalého pobytu pečující osoby.

Prameny ke studiu:

- zákon č. 463/1991 Sb. o životním minimu, v platném znění
- zákon č. 482/1991 Sb. o sociální potřebnosti, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to životní minimum a jak se zjišťuje?
2. Co je to sociální potřebnost a jak se zjišťuje?
3. Sociální potřebnost u občanů zdravotně postižených.
4. Jednotlivé dávky sociální potřebnosti a jejich výše.

PÉČE POSKYTOVANÁ PODLE VYHLÁŠKY MPSV Č. 182/1991 SB.

A. Péče o rodinu a děti

Příslušné státní orgány poskytují k zajištění životních potřeb nezaopatřeným dětem, rodičům pečujícím o nezaopatřené děti (zejm. osamělým), ženám v době těhotenství, příp. dalším občanům, kteří mají v přímé péči o nezaopatřené dítě, služby a dávky sociální péče. Dále uvedené orgány zjišťují případy ohroženého nebo narušeného vývoje dětí, působí k odstranění jeho příčin a důsledků a zabezpečují sociálně-právní ochranu těchto dětí.

1. Pečovatelská služba §20 - 21

Tuto službu poskytují obce a úřady za podmínky, že rodiče nebo osoby, odpovědné za výchovu nemohou zabezpečit péči o děti pro vážné překážky. Za vážné překážky se považují nemoc, rekonvalescence, lázeňská léčba, úmrtí nebo jiné náhlé odloučení jednoho nebo obou rodičů.

Vždy se tato služba poskytne v rodinách, kde se současně narodily 3 nebo více dětí nebo v rozmezí 2 let opakovaně současně 2 děti a v rodinách, ve kterých se trvale pečuje o dítě, které je podle rozhodnutí nebo posudku příslušného orgánu sociálního zabezpečení dlouhodobě těžce zdravotně postižené a vyžaduje mimořádnou péči.

Pečovateľská služba se poskytuje za úhradu, sociálně potřebným a v dalších stanovených situacích se poskytuje bezplatně.

2. Peněžité a věcné dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám a nezaopatřeným dětem § 23

Uvedené dávky poskytují pověřené obecní úřady. Jsou určeny k úhradě jednorázových mimořádných výdajů. *Jednorázové peněžité* dávky mohou být poskytnuty do výše 15 000 Kč. *Věcné dávky* mohou být poskytnuty do výše 8 000 Kč; a ve výjimečných případech do výše 15 000 Kč.

3. Příspěvek na pořízení základního vybavení dítěte § 26

Příspěvek může příslušný okresní úřad poskytnout občanům, kteří se ujali se souhlasem příslušných orgánů dítěte, které jim má být svěřeno do pěstounské péče, a to do výše 4 500 Kč u dětí předškolního roku a do výše 6 000 Kč u ostatních dětí; ve stejné výši lze tento příspěvek poskytnout také občanovi, kterému bylo dítě svěřeno předběžným opatřením a který má být ustanoven jeho opatrovníkem. Jednorázový peněžitý příspěvek, jde-li o případy výše uvedené, se poskytne vždy, jde-li o dítě, které dosud žilo v zařízení pro výkon ústavní výchovy.

4. Peněžitý příspěvek na úhradu za užívání bytu nezaopatřeného osiřelého dítěte §27

Příspěvek může poskytnout okresní úřad nezaopatřenému osiřelému dítěti žijícímu v náhradní péči nebo zletilému nezaopatřenému osiřelému dítěti, které se připravuje na povolání, přešlo na něj právo osobního užívání bytu a nemá vlastní postačující příjem.

5. Příspěvek na rekreaci dětí důchodce §28

Tuto dávku může poskytnout pověřený obecní úřad sociálně potřebnému důchodci pečujícímu o vlastní dítě nebo dítě převzaté do péče nahrazující péče rodičů ve věku skončení povinné školní docházky, pokud nemůže být takový příspěvek poskytnut ze zaměstnání důchodce nebo druhého rodiče. Podmínku sociální

potřebnosti lze prominout (zvýšené životní náklady v důsledku déle trvající nemoci, invalidity apod.). Příspěvek je poskytován ve výši 80% celkových nákladů za rekreaci dítěte; výjimečně může být přiznán až do výše celkových nákladů.

B. Péče o těžce zdravotně postižené občany a staré občany

Těžce zdravotně postiženým občanům a starým občanům poskytují příslušné orgány služby, věcné a peněžité dávky k překonání (zmírnění) obtíží vyplývajících z jejich postižení či věku.

Pomoc se poskytuje nejen občanům, kteří se na příslušné orgány obrátí, nýbrž obce a okresní úřady (např. v součinnosti se zdravotnickými zařízeními) také sami vyhledávají těžce zdravotně postižené občany a staré občany žijící v nepříznivých podmínkách, které nemohou sami překonat.

Pomoc směřuje k tomu, aby byla péče o tyto osoby zabezpečena v potřebném rozsahu, např. zajištěním stravování, poskytováním pečovatelské služby, různých účelových dávek, případně formou ústavní péče.

1. Mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany §31

Jsou určeny občanům z důvodu těžkého zdravotního postižení, které omezuje jejich pohybovou nebo orientační schopnost. Jsou stanoveny 3 stupně mimořádných výhod. Okresní úřad těmto osobám vydává po přiznání mimořádných výhod průkaz, kterým se prokazují při uplatňování stanovených výhod.

Mimořádné výhody I. stupně (průkaz TP):

- nárok na vyhrazené místo k sezení ve veřejných dopravních prostředcích pro pravidelnou hromadnou dopravu osob kromě autobusu a vlaku, v nichž je místo k sezení vázáno na zakoupení místenky
- nárok na přednost při osobním projednávání jejich záležitostí, vyžaduje-li toto jednání delší čekání, zejména stání; za osobní projednávání záležitostí se nepovažuje nákup v obchodech ani obstarávání placených služeb ani ošetření a vyšetření ve zdravotnických zařízeních

Mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP):

- výše uvedené výhody
- nárok na bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy osob (tramvajemi, autobusy, metrem)
- sleva 45% jízdného ve 2. třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě, 62% sleva v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy

Mimořádné výhody III. stupně (průkaz ZTP/P):

- všechny výše uvedené výhody
- nárok na bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v pravidelné vnitrostátní osobní hromadné dopravě
- u úplně nebo prakticky nevidomých nárok na bezplatnou přepravu vodícího psa, pokud je nedoprovází průvodce

Držitelům průkazu ZTP a ZTP/P může být poskytnuta sleva poloviny vstupného na divadelní a filmová představení, koncerty a jiné kulturní a sportovní podniky. Při poskytování slevy držitelům průkazu ZTP/P se poskytne sleva poloviny vstupného i jejich průvodci.

Další výhody spojené s přiznáním mimořádných výhod:

- hranice sociální potřebnosti, resp. částka potřebná k zajištění nezbytných nákladů na domácnost stanovená zákonem o životním minimu se při posuzování občana, jemuž byly přiznány mimořádné výhody III. stupně, zvyšuje o 600 Kč měsíčně
- sazba, o kterou se snižuje základ pro daně z příjmu, je-li poplatník držitelem průkazu ZTP/P je zvýšená. Základ daně z příjmu se rovněž snižuje, jde-li o vyživované dítě nebo manželku poplatníka, je-li jim přiznám průkaz ZTP/P a žijí-li s poplatníkem v domácnosti
- od daně ze staveb jsou osvobozeny obytné domy ve vlastnictví fyzických osob, které pobírají dávky sociální péče a jsou držiteli průkazů ZTP a ZTP/P
- pro občany, kterým byly přiznány mimořádné výhody II. nebo III. stupně, neplatí minimální vyměřovací základ pro stanovení výše pojistného na všeobecné zdravotní pojištění

- držitel průkazu ZTP/P neplatí poplatek ze psa, který je užíván k jeho doprovázení nebo k ochraně. Držitelé průkazů ZTP/P a jejich průvodci nepodléhají poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt. Držitelé průkazu ZTP a jejich průvodci nepodléhají poplatku za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst
- držitelé průkazů ZTP a ZTP/P jsou osvobozeni od některých správních poplatků - např. při stavebním řízení

2. Peněžité příspěvky na opatření pomůcek §33

Okresní úřady mohou poskytnout peněžité příspěvek těžce zdravotně postiženému k opatření pomůcky, kterou potřebuje k odstranění, zmírnění nebo k překonání následků svého postižení; Přitom je žadatel povinen písemně se předem zavázat, že vrátí příspěvek nebo jeho poměrnou část, stane-li se pomůcka vlastnictvím jiného občana před uplynutím 5 let od poskytnutí příspěvku nebo nepoužije-li příspěvek do 6 měsíců ode dne, kdy mu byl vyplacen. Další podmínkou je, že potřebnou pomůcku nepropůjčuje nebo plně nehradí příslušná zdravotní pojišťovna.

Příspěvky je možno poskytnout na opatření zvláštních pomůcek v příloze č. 4 vyhlášky. Na úhradu nákladů spojených se zácvikem pro používání uvedených pomůcek lze poskytnout příspěvek v plné výši prokázaných nákladů. Příspěvek je možno poskytnout i na pomůcku, která není zahrnuta v uvedené příloze, a to ve výši odpovídající výši příspěvku stanovené v uvedené příloze na srovnatelnou pomůcku.

Příspěvek se poskytuje ve výši, která umožňuje opatření pomůcky v základním provedení, které je pro občana plně vyhovující a současně splňuje podmínku nejmenší ekonomické náročnosti.

Příspěvek lze poskytnout také úplně nebo prakticky nevidomým občanům na úhradu výdajů spojených s výcvikem a s odevzdáním vodícího psa, a to až do výše obvyklých nákladů.

3. Příspěvek na úpravu bytu § 34

Dávku poskytují okresní úřady osobě, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí omezující ve značném rozsahu její pohyblivost, nebo která je úplně nebo prakticky nevidomá.

Žadatel se musí předem písemně zavázat, že příspěvek (zálohu) vyúčtuje do 3 let od zahájení řízení, příspěvek nebo jeho poměrnou část vrátí v případě, že byt vymění, prodá, nebo dojde-li k jiné změně užívacího nebo vlastnického práva k bytu před uplynutím 10 let před jeho poskytnutím, nebo vrátí poměrnou část příspěvku v případě, že plánované úpravy se neuskuteční v rozsahu podle schválené dokumentace a vyplacený příspěvek přesáhl 70% skutečně vynaložených nákladů.

Příspěvek se poskytuje na byt, který žadatel užívá k trvalému bydlení. Výše příspěvku na úpravu bytu se určí se zřetelem na příjmy a majetkové poměry občana a jeho rodiny, a to až do výše 70 % prokázaných nákladů, nejvýše však 50 000 Kč nebo 100 000 Kč u příspěvku na stavební úpravy spojené s instalací výtahu, který je poskytován, protože nelze použít šikmou schodišťovou plošinu.

Příspěvek na úpravu bytu lze poskytnout i formou zálohy, nejvýše však ve výši 50% předpokládané výše příspěvku.

Za stejných podmínek lze příspěvek poskytnout i rodičům (osobám, kterým bylo nezaopatřené dítě svěřeno do péče rozhodnutím příslušného orgánu), jde-li o nezaopatřené dítě starší 3 let, které je postiženo těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí nebo je úplně nebo prakticky nevidomé.

4. Příspěvek na zakoupení nebo celkovou opravu motorového vozidla

§ 35 odst. 1 - 5, 7, 8

Příspěvek okresní úřad poskytuje občanům s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 písmena a-g vyhlášky) při splnění těchto podmínek:

- motorové vozidlo bude používat pro svou dopravu
- není umístěn k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče, případně ve zdravotnickém nebo obdobném zařízení
- je odkázán na individuální dopravu
- ode dne vyplacení předchozího příspěvku neuplynulo 5 let; to neplatí, pokud žadatel podle závazku vrátil příspěvek nebo jeho poměrnou část

- písemně se předem zaváže, že vrátí vyplacený příspěvek nebo jeho poměrnou část, v případě, že:
  - a) motorové vozidlo, na jehož zakoupení, opravu nebo zvláštní úpravu příspěvek použije, přestane být před uplynutím 5 let ode dne vyplacení příspěvku jeho vlastnictví
  - b) motorové vozidlo přestane být před uplynutím 5 let ode dne vyplacení jeho příspěvku používáno pro jeho dopravu nebo pro dopravu dítěte, jehož rodičům byl poskytnut
  - c) do 2 měsíců od vyplacení příspěvku nepřestane být vlastníkem původního motorového vozidla s výjimkou jednostopého motorového vozidla; za původní motorové vozidlo se nepovažuje vozidlo, na jehož zakoupení nebo celkovou opravu je podána žádost o příspěvek
  - d) do 6 měsíců ode dne vyplacení nepoužije příspěvek na zakoupení, opravu nebo úpravu motorového vozidla.

Výše příspěvku se určí zejména s ohledem na majetkové poměry žadatele a osob blízkých, které s ním žijí v domácnosti. Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla činí nejvýše 100 000 Kč, výše příspěvku na celkovou opravu motorového vozidla činí nejvýše 60 000 Kč. Součet vyplacených příspěvků na zakoupení, celkovou opravu nebo zvláštní úpravu motorového vozidla v období 10 let po sobě jdoucích nesmí přesáhnout částku 200 000 Kč. Do vyplacených příspěvků se započítávají skutečně spotřebované částky.

Tento příspěvek se poskytuje také rodiči nezaopatřeného dítěte, jde-li o dítě starší 3 let s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 písmena a-g vyhlášky), nebo o dítě úplně nebo prakticky nevidomé, nebo o dítě mentálně postižené, jehož mentální postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod III. stupně, a to za podmínky, že rodič bude motorové vozidlo používat pro dopravu tohoto dítěte. Pokud je dítě umístěno k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče, případně ve zdravotnickém nebo obdobném zařízení, je také podmínkou pro poskytnutí příspěvku podle věty první, že rodič dítě pravidelně navštěvuje.

Jednou v období 10 let po sobě jdoucích lze výjimečně ve stanovených případech poskytnout příspěvek před uplynutím 5 let ode dne vyplacení předchozího příspěvku i přes skutečnost, že žadatel nevrátil dříve vyplacený příspěvek nebo jeho poměrnou část.

5. Příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla § 35 odst. 6 - 8

Příspěvek poskytuje okresní úřad občanům s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 vyhlášky), který sám řídí motorové vozidlo a pro své trvalé zdravotní postižení zvláštní úpravu motorového vozidla nezbytně potřebuje, a to za podmínky, že se písemně předem zaváže k vrácení příspěvku nebo jeho části z obdobných důvodů jako je k tomu u příspěvku na zakoupení nebo opravu motorového vozidla.

6. Příspěvek na provoz motorového vozidla § 36

Příspěvek poskytuje okresní úřad držiteli motorového vozidla:

- pokud jeho zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany II. nebo III. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou, a pokud bude používat toto motorové vozidlo pro svou pravidelnou dopravu
- který toto motorové vozidlo bude používat pro pravidelnou dopravu manžela (manželky), dítěte nebo jiné blízké osoby, jejíž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany II. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou nebo III. stupně
- který je rodičem nezaopatřeného dítěte, které je léčeno na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou, a to v době nezbytného léčení akutní fáze onemocnění v tomto zdravotnickém zařízení
- pokud se písemně předem zaváže, že vrátí poměrnou část vyplaceného příspěvku v případě, že přestane plnit podmínky pro přiznání příspěvku

Příspěvek lze poskytnout téhož důvodů zdravotně postiženého pouze jednou, a to tomu držiteli, kterého zdravotně postižený určí. Příspěvek se poskytuje na období kalendářního roku.

Výše příspěvku činí 9 124 Kč (3 920 Kč u vozidel jednostopých) pro občany, jejichž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod III. stupně, a pro rodiče dítěte léčeného na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou a 5 624 Kč (2 170 Kč u vozidel jednostopých),pro

občany, jejichž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod II. stupně.

Pokud občan splňuje podmínky pro poskytování více příspěvků, snižuje se výše druhého a každého dalšího příspěvku o 420 Kč u jednostopého vozidla a o 2 124 Kč u ostatních vozidel.

Pokud příjemce příspěvku ze závažných důvodů ujede více než 4 500 km za kalendářní rok, výše příspěvku vyplaceného v tomto kalendářním roce se zvýší podle závažnosti postižení o 400 Kč nebo o 200 Kč, a to za každých dalších započatých 500 km. Za závažné důvody se považuje doprava do zaměstnání nebo zdravotnického zařízení a doprava dítěte do internátní školy nebo ústavu sociální péče pro zdravotně postiženou mládež.

Příspěvek se vyplatí do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci v němž byl příspěvek přiznán.

Příspěvek „na další km“ se vyplatí nejdříve po uplynutí kalendářního pololetí, na něž byl příspěvek přiznán, nejpozději však do konce kalendářního roku následujícího po měsíci, v němž byl příspěvek „na další km“ přiznán.

7. Příspěvek na individuální dopravu § 37

Příspěvek poskytuje pověřený obecní úřad občanu, který má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 písm. a-g vyhlášky) nebo který je úplně či prakticky nevidomý, a nebo je rodičem dítěte léčeného na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou. Žadatel nesmí být držitelem motorového vozidla nebo občanem, který je dopravován motorovým vozidlem, na jehož provoz je přiznán příspěvek. Musí se předem písemně zavázat, že vrátí poměrnou část vyplaceného příspěvku, přestane-li plnit podmínky pro přiznání příspěvku pro individuální dopravu.

Příspěvek se poskytuje na kalendářní rok. Výše příspěvku činí 6 000 Kč; jsou-li splněny podmínky až v průběhu roku, potom poměrnou část z této částí.

Příspěvek se vyplatí do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byl přiznán.

8. Příspěvek na zvýšené životní náklady § 42

Příspěvek může poskytnout pověřený obecní úřad občanu, který trvale používá ortopedické, kompenzační nebo jiné pomůcky a má zvýšené výdaje související s používáním těchto pomůcek, nebo je úplně nebo prakticky nevidomý a je soustavně pracovní činný, nebo se připravuje na pracovní uplatnění soustavným výcvikem nebo studiem, nebo je poživitelem sirotčího důchodu.

Příspěvek se neposkytne úplně nebo prakticky nevidomému občanu, který je poživitelem invalidního důchodu. Příspěvek lze poskytnout až do výše 200 Kč měsíčně.

9. Příspěvek na provoz telefonní účastnické stanice § 43

Příspěvek může poskytnout pověřený obecní úřad občanu, který je sociálně potřebný těžce zdravotně postižený, nebo je starší 70 let a žije osaměle. Příspěvek lze poskytnout až do výše plné úhrady základní měsíční sazby za používání telefonní stanice.

10. Příspěvek na zřízení a změnu připojení telefonní účastnické stanice § 40

Příspěvek může poskytnout obec sociálně potřebnému těžce zdravotně postiženému občanu, který má přiznány mimořádné výhody III. stupně, nebo poživiteli zvýšení důchodu pro bezmocnost.

Příspěvek na zřízení účastnické stanice lze poskytnout až do výše 1 000 Kč a příspěvek při přeměně jejich účastnické stanice se skupinovým připojením na stanici se samostatným nebo podvojným připojením až do výše 1 000 Kč.

11. Další dávky

Kromě výše uvedených se dále podle vyhlášky poskytují:

- příspěvek na rekreaci a lázeňskou péči

- příspěvek na topnou naftu a zakoupení topných těles a dalších spotřebičů
- jednorázové peněžité příspěvky a věcné dávky při odchodu z ústavu pro tělesně postiženou mládež, ústavu pro tělesně postiženou mládež s přidruženým mentálním postižením a ústavu pro tělesně postiženou mládež s více vadami a občanům se změněnou pracovní schopností, kteří absolvovali přípravu pro pracovní uplatnění
- příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže
- příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům
- příspěvek na společné stravování

C. Péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc § 51

Za občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, se považují osoby, které se přechodně ocitly v mimořádně obtížných poměrech, nebo v nich žijí.

Pověřené obecní úřady jim pomáhají překonat nepříznivou životní situaci, zejména při získání zaměstnání a péči o výchovu a vzdělávání dětí.

Při splnění podmínky sociální potřeby mohou poskytnout těmto osobám peněžité a věcné dávky.

Jde-li o osoby, jejichž mimořádná situace je způsobena živelnou pohromou nebo požárem, může jim pověřený obecní úřad poskytnout se zřetelem na jejich majetkové poměry peněžitou dávku až do výše 30 000 Kč.

D. Péče o občany společensky nepřizpůsobené § 52 - 56

Pod tímto pojmem uvedené právní předpisy rozumí:

- osoby propuštěné z výkonu trestu z odnětí svobod
- osoby závislé na alkoholu nebo jiných toxikomaniích
- osoby, proti nimž je vedeno trestní řízení, případně jimž byl výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen, a které péči potřebují k překonání nepříznivých sociálních dopadů
- osoby žijící nedůstojným způsobem života

- osoby propuštěné ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy po dosažení zletilosti

Péče okresní úřadů spočívá zejména ve výchovném působení, v poskytování poradenské péče směřující k překonání obtížných životních poměrů, v pomoci při řešení sociálních důsledků jejich společenské nepřizpůsobenosti.

Okresní úřady mohou těmto občanům poskytnout při splnění sociální potřeby též jednorázovou peněžitou nebo věcnou dávku do výše 1 000 Kč.

E. Bezúročné půjčky § 57 - 58

Mohou je okresní úřady poskytnout občanům, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci, mohou ji pomocí půjčky překonat a nemohou půjčku získat jinak.

Půjčka v hotovosti nebo účelově vázána může být občanu poskytnuta nejvýše do 20 000 Kč, pokud se ve smlouvě zaváže splatit ji nejpozději do 5 let od jejího poskytnutí.

Občanům s těžkými vadami nosného nebo pohybového ústrojí může být poskytnuta půjčka na zakoupení motorového vozidla až do 40 000 Kč.

Půjčku účelově vázanou převede okresní úřad na účet České spořitelny místě příslušné podle trvalého pobytu občana.

Prameny ke studiu:

- Vyhláška MPSV/1991 Sb. kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Které dávky sociální péče jsou poskytovány podle vyhl. č. 182/91 Sb. v oblasti péče o rodinu?
2. Jaké jsou mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany?
3. Jednotlivé dávky poskytované těžce zdravotně postiženým občanům, podle vyhl. č. 182/91 Sb.
4. Péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc.

5. Péče o občany společensky nepřizpůsobené.
6. Bezúročné půjčky.

ÚSTAVNÍ PÉČE

ÚSTAVNÍ PÉČE PRO DOSPĚLÉ

Pro poskytování služeb sociální péče zdravotně postiženým a starým občanům se zřizují **ústavy sociální péče** různých typů:

- pro tělesně postižené dospělé
- smyslově postižené dospělé
- mentálně postižené dospělé
- domovy důchodců
- zařízení pečovatelské služby (hlavně pro denní pobyt starých občanů)
- střediska osobní hygieny

Za pobyt v ústavech sociální péče hradí občan náklady za stravu, bydlení a nezbytné služby.

Těm, kdo nemají v dostatečné míře vlastní prostředky na nákup osobního vybavení (prádlo, šatstvo, obuv, drobné předměty osobní potřeby) je poskytuje ústav.

Podmínky pro přijetí do ústavu:

Přijímají se občané, kteří to potřebují vzhledem ke svým sociálním poměrům a svému zdravotnímu stavu.

Nelze přijmout občany, kteří sice podmínky pro přijetí splňují, ale v době přijetí vyžaduje jejich zdravotní stav léčení v lůžkovém zdravotnickém zařízení.

Dále se nepřijímají občané, kteří trpí těmito zdravotními obtížemi:

- infekční onemocnění, TBC
- psychóza, psychické poruchy, při nichž může nemocný ohrozit sebe i druhé a jeho chování znemožňuje soužití s kolektivem.

Pro přijetí do penziónu platí stejná kritéria.

Zletilí občané mohou být přijímáni do ústavů jen se svým písemným souhlasem, nezletilí a osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům potřebují písemný souhlas zákonného zástupce.

Řízení o přijetí do ústavu:

Občané jsou přijímáni na podkladě žádosti. Za ty, kteří nemohou ze zdravotních důvodů podat žádost sami, tak mohou s jejich souhlasem a na základě potvrzení lékaře o zdravotním stavu podat žádost rodinní příslušníci.

U nezletilých a zbavených způsobilosti k právním úkonům jejich zákonný zástupce.

Řízení může být zahájeno z podnětu:

- obce
- zdravotnického zařízení
- občanského sdružení
- církve
- charitativní organizace

Pověřený úřad příslušný podle trvalého pobytu žadatele prošetří jeho sociální a majetkové poměry a vyžádá si dokumentaci o žadatelově zdravotním stavu od příslušných orgánů státní zdravotnické správy.

Pokud nespravuje ústav vhodný pro žadatele, zašle žádost jinému okresnímu úřadu nebo obci.

Pokud žadatel splňuje podmínky přijetí a v ústavu je volné místo, obec nebo pověřený úřad který ústav spravuje, rozhodne o zařazení žádosti do pořadníku čekatelů. Sestavuje se podle naléhavosti a pro každý druh ústavů zvlášť.

Obyvatel ústavu může být přemístěn do jiného ústavu jen se svým souhlasem, případně se souhlasem zákonného zástupce.

Pobyt v ústavu končí

- na základě písemného oznámení obyvatele, nebo jeho zákonného zástupce
- rozhodnutím obce, okresního úřadu nebo
- vedoucího diagnostického ústavu o přemístění jinam
- úmrtím obyvatele

Platí: pobyt nelze obyvatele ukončit, pokud o něj není jinak řádně postaráno a je-li plně odkázán na pomoc společnosti.

ÚSTAVNÍ PÉČE PRO MLÁDEŽ

ÚSTAVY PRO MLÁDEŽ

- pro tělesně postiženou mládež
- pro tělesně postiženou mládež s přidruženým mentálním postižením
- pro tělesně postiženou mládež s více vadami
- pro mentálně postiženou mládež

Ústavní péče se poskytuje formou celoročního, týdenního, denního, případně přechodného pobytu.

Úhrada za pobyt:

Dítě hradí náklady za stravu, bydlení a nezbytné služby, je-li poživitelem důchodu. Ale netýká se to dítěte jednostranně osiřelého.

Není-li poživitelem důchodu nebo má-li jednostranný sirotčí důchod, tak náklady hradí **rodíče**.

Dítě, které plní povinnou školní docházku nebo se připravuje na budoucí povolání, a není poživitelem důchodu a nikdo k němu nemá stanovenou vyživovací povinnost, poskytuje mu ústav měsíčně kapesné, a to podle věku.

U dospělého platí, že po úhradě nákladů za celoroční pobyt v ústavu mu musí z jeho příjmů zůstat alespoň 30 % částky na osobní potřeby, při týdenním pobytu alespoň 60 %, při denním pobytu 75 % této částky.

Jsou-li v ústavu oba manželé, tak základem pro výpočet úhrady nákladů každého z nich je 1/2 úhrnu jejich příjmů.

Příjem se zjišťuje ke dni vydání rozhodnutí o přijetí do ústavu. Nemá-li občan umístěný v ústavu s celoročním pobytem příjem alespoň ve výši 30 % částky na osobní potřeby, poskytne mu ústav kapesné měsíčně až do výše této částky.

Sociální péče ve zdravotnických zařízeních

Je to ústavní péče poskytovaná ve zdravotnických zařízeních občanům, kteří se vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemohou obejít bez pomoci další osoby a nemohou být proto propuštěni ze zdravotnického zařízení, pokud jim nemůže být poskytnuta potřebná pomoc v ústavech sociální péče nebo pečovatelská služba, i když podmínky splňují.

Nezbytnost poskytnutí této sociální péče ve zdravotnickém zařízení posuzuje pověřený úřad a ten také rozhoduje o jejím poskytnutí a úhradě za ni.

Pověřený úřad také hledá možnost umístění do ústavu sociální péče anebo poskytnutí pečovatelské služby.

Rozhoduje i o poskytnutí jednorázových a opakujících se peněžitých dávek sociálně potřebným občanům, o něž pečuje zdravotnické zařízení.

V řízení o poskytnutí sociální péče ve zdravotnickém zařízení musí rozhodnout do 14 dnů ode dne následujícího po dni doručení informace ústavu o propuštění občana a jeho písemném souhlasu s poskytnutím této sociální péče.

Úhrada:

Poskytuje se zdravotnickému zařízení a to měsíčně. Na úhradě se podílí občan částkou 55 Kč za den, okresní úřad částkou 245 Kč na den.

Prameny ke studiu:

- Vyhl. č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Ústavní péče pro dospělé (druhy ústavů, podmínky pro přijetí, řízení o přijetí, ukončení pobytu)
2. Ústavní péče pro mládež (druhy ústavů, úhrada pobytu)
3. Sociální péče ve zdravotnickém zařízení

HMOTNÉ ZABEZPEČENÍ UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ

Služby na úseku zprostředkování práce vykonávají v současné době v České republice úřady práce, ale mohou je vykonávat i právnické a fyzické osoby na základě příslušného oprávnění.

Tuto činnost upravuje zákon č. 1/91 Sb. o nezaměstnanosti, v platném znění.

Tento zákon stanoví, že občané mají právo na zaměstnání bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, členství v politických stranách, národnost, etnický nebo sociální původ, majetek, zdravotní stav nebo věk.

Právem na zaměstnání se rozumí právo občanů, kteří chtějí a mohou pracovat a o práci se skutečně ucházejí

- a) na zprostředkování pracovního uplatnění ve vhodném zaměstnání
- b) na rekvalifikaci nezbytnou k pracovnímu uplatnění
- c) na hmotné zabezpečení před nástupem do zaměstnání a v případě ztráty zaměstnání

Občanem se v tomto případě rozumí občan ČR, stejné právní postavení mají cizinci a osoby bez státní příslušnosti, které mají povolení k pobytu na území ČR a

povolení k zaměstnání. Povolení k zaměstnání se nevyžaduje u osob, kterým bylo přiznání postavení uprchlíka.

Uchazeč o zaměstnání je zařazen na příslušném úřadu práce do evidence uchazečů o zaměstnání. Uchazeč je povinen poskytovat úřadu práce potřebnou součinnost při zprostředkování zaměstnání. Uchazeč může být z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo jestliže úmyslně maří součinnost s úřadem práce. V těchto případech bude znovu zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání nejdříve po uplynutí doby tří měsíců.

Každý úřad práce vede evidenci uchazečů o zaměstnání a evidenci volných pracovních míst.

Na základě písemné dohody mezi uchazečem a úřadem práce se může uchazeč podrobit rekvalifikaci, to znamená takové změně dosavadní kvalifikace, kterou je potřebné zajistit získáním nových znalostí a dovedností nebo praktickou či teoretickou přípravou, umožňující jeho pracovní uplatnění.

Hmotné zabezpečení se poskytuje uchazeči o zaměstnání, který splňuje podmínku celkové doby předchozího zaměstnání v délce alespoň 12 měsíců v posledních třech letech před podáním žádosti o zprostředkování zaměstnání. Jako doba zaměstnání se v tomto případě započítává i doba studia /přípravy na povolání/.

Hmotné zabezpečení se poskytuje uchazeči o zaměstnání nejdéle po dobu šesti měsíců. Po uplynutí podpůrní doby je uchazeč o zaměstnání hmotně zabezpečen podle předpisů o sociálním zabezpečení. Podle těchto předpisů je hmotně zabezpečen též uchazeč o zaměstnání, kterému nevznikl nárok na hmotné zabezpečení z úřadu práce.

Výše hmotného zabezpečení se stanoví na základě průměrného měsíčního čistého výdělku, kterého uchazeč o zaměstnání dosáhl ve svém posledním zaměstnání, a to ve výši 50 % z tohoto výdělku po dobu prvních třech měsíců a po zbývající dobu ve výši 40 % z tohoto výdělku.

Uchazeči, který nastoupil **rekvalifikaci**, se stanoví hmotné zabezpečení po dobu rekvalifikace ve výši 60 %.

Uchazeči o zaměstnání, který **nebyl dosud zaměstnán** a nárok na hmotné zabezpečení mu vznikl započtením doby studia, se stanoví hmotné zabezpečení

příslušnou procentní sazbou uvedenou výše z částky stanovené v předpisech sociálního zabezpečení jako fiktivní výdělek (odvozeno od částky životního minima).

Prameny ke studiu:

- zákon č. 91/91 Sb. o zaměstnanosti, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo na zaměstnání?
2. Kdo je to uchazeč o zaměstnání?
3. Komu a jak se poskytuje hmotné zabezpečení v nezaměstnanosti?
4. Výše hmotného zabezpečení.

PROBLEMATIKA RODINY - VYHOTOVOVÁNÍ NÁVRHU

Žaloba na určení otcovství (podávaný matkou nezletilého)

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O určení otcovství k nezletilému ..... , nar. ....

N á v r h
matky na zahájení řízení

I.

Dne ..... se mi narodil syn ....., přičemž žalovaný je dle mého názoru jeho otcem. K tomuto závěru mne vede skutečnost naší známosti v době od ..... do ....., přičemž od ..... až do konce naší známosti jsme měli pravidelné pohlavní styky, nejméně jedenkrát týdně.

Žalovaný mne navštěvoval i v místě bydliště a tak se rovněž seznámil s mými rodiči. Já jsem naši známost považovala za perspektivní a žalovaný mne v tom utvrzoval: dokonce jsme byli dohodnuti na tom, že otcovství žalovaného bude zjištěno souhlasným prohlášením, přičemž po narození jsme měli uzavřít sňatek. Když dodatečně vyšlo najevo, že žalovaný je ženatý a má dvě děti, opustil mne s tím, že jsem mu byla určitě nevěrná a že jeho otcovství nepřipadá v úvahu.

Důkaz :

- rodným listem nezletilého,
- výsledkem žalobkyně,
- výsledkem žalovaného,
- výsledkem rodičů žalobkyně Viktora a Alžběty Kovářových, bytem jako žalobkyně.

II.

V době rozhodné pro početí nezletilého jsem se pohlavně stýkala pouze se žalovaným. Nezletilý ..... se narodil po normálně probíhajícím těhotenství, v jeho 38 týdnu.

O otci je mi známo, že je ženatý, má dvě nezletilé děti, pracuje jako ....., jeho příjem je cca ..... Kč měsíčně čistého. O nezletilého nemá zájem a nechtěl ho ani vidět. Já jsem v současné době na mateřské dovolené a pobírám pouze sociální dávky.

Důkaz :

- výsledkem žalobkyně,

- těhotenským průkazem žalobkyně,
- lékařskou zprávou,
- daňovým přiznáním žalovaného.

III.

Žalovaný odmítá uznat své otcovství k nezletilému, ač jsou mu známy skutečnosti, ze kterých je jeho otcovství zřejmé.

Nezbývá mi proto než se obrátit na soud, aby na základě shora uvedených skutečností vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Určuje se, že žalovaný ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ...., je otcem nezletilého ....., nar. ...., z matky ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Nezletilý ....., nar. ...., se svěřuje do výchovy matce.

Žalovaný je povinen přispívat na výživu nezletilého měsíčně částkou, kterou nechť určí soud, splatnou k rukám žalobkyně, vždy do každého 15. dne v měsíci předem, počínaje dnem ....., přičemž ať soud rozhodne o splácení dlužného výživného v přiměřených splátkách.

podpis

Žaloba na popření otcovství manželem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobce: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaní: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

O popření otcovství k nezl. ....., nar. ....

N á v r h

otce na zahájení řízení

I.

Žalobce a žalovaná jsou manželé, jejich manželství bylo uzavřeno ..... před
Obvodním Úřadem v .....

Důkaz : - oddacím listem účastníků.

II.

V současné době probíhá mezi žalobcem a žalovanou rozvodové řízení (věc je
vedena u zdejšího soudu pod sp. zn. ....). Jedním z důvodů rozvratu manželství
je skutečnost, že žalovaná již po .... roky udržuje mimomanželskou známost s panem
....., bytem ....., ul. č. ....

Důkaz : - výslechem účastníků,
- rozvodovým spisem,
- výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Dne ..... se prvé žalované narodil žalovaný - ..... Přestože pohlavní
styky žalobce a žalované ustaly v ....., jsem v rodném listě jsem zapsán jako
otec nezletilého. Mám však za to, že je vyloučeno, aby tomu tak bylo. Žalovaná to při
rozhovorech se mnou nijak neskrývá, navenek však tvrdí, že otcem nezletilého jsem
já.

Když jsem byl v měsíci ..... vyšetřen lékařem, vyšlo najevo že trpím
onemocněním, které vylučuje, abych se mohl stát otcem dítěte. Dle lékaře je popsán
stav přítomen nejméně po dobu .... měsíců. Je proto nepochybné, že žalovaný není
mým potomkem.

Důkaz : - lékařskou zprávou,
- znaleckým posudkem, který necht' vyžádá soud.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném
řízení následující

r o z s u d e k:

Určuje se, že nezl. ...., nar. ...., z matky ....., nar. ....

....., bytem ....., ul. č. ...., není synem pana ....., nar. ....,
bytem ....., ul. č. ....

Prvá žalovaná je povinna zaplatit žalobci náklady tohoto řízení do 15 dnů ode dne
právní moci tohoto rozsudku.

podpis

podpis

Žaloba o příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

N á v r h matky na zahájení řízení

I.

Dne ..... se mi narodil syn ..... Žalovaný je podle rozsudku zdejšího soudu ze dne ....., č.j. .... jeho otcem. Rozsudek nabyl právní moci dne .....

Důkaz : - rodným listem nezletilého,
- citovaným rozsudkem.

II.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že jsem svobodná matka. Žalovaný, ač jsem ho několikrát žádala, osobně i dopisy, ani v průběhu těhotenství, ani po narození našeho syna, ničím nepřispěl na úhradu mých nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím.

Důkaz : - výslechem účastníků,
- kopiemi dopisů žalobkyně adresovaných žalovanému.

III.

Na mateřskou dovolenou jsem nastoupila ..... a pobírala jsem dávky v mateřství .... Kč denně. Po ukončení placené mateřské dovolené pobírám pouze rodičovský příspěvek ve výši ..... Kč měsíčně.

V průběhu těhotenství a v souvislosti s porodem, jsem měla, zejména v druhé jeho polovině (od měsíce .....), zvýšené náklady. Ty byly dány jednak zvýšenými výdaji na stravu - s ohledem na chudokrevnost mi byla předepsána dieta bohatá na ovoce, zeleninu a libová masa, jednak mi bylo v zájmu zdravého rozvoje plodu doporučeno užívání vitamínových preparátů, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění - tím mé náklady vzrostly o cca ..... Kč měsíčně. V ..... bylo lékařem těhotenství označeno za rizikové a proto jsem k lékaři nemohla cestovat hromadnými dopravními prostředky - za dopravu vozem taxislužby jsem pak do porodu zaplatila dle připojených účtů ..... Kč. Za těhotenské ošacení a obutí, jakož i za zvláštní ošacení spojené s tím, že jsem trpěla tzv. těhotenskou cukrovkou, jsem utratila téměř ..... Kč.

Důkaz : - výslechem žalobkyně,
- lékařskou zprávou,
- účty,
- potvrzením o příjmu žalobkyně.

IV.

Žalovaný otec nezletilého je ženatý, má dvě nezletilé děti a pracuje jako ..... s příjmem cca ..... Kč měsíčně čistého.

- Důkaz :**
- výslechem žalovaného,
  - daňovým přiznáním žalovaného.

V.

Na základě shora uvedených skutečností mi nezbývá, než žádat, aby žalovanému bylo uloženo mi přispět na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky. Navrhuji, aby soud ve věci vydal po provedeném řízení tento

rozsudek :

Žalovaný je povinen přispět žalobkyni

- na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím částkou ..... Kč splatnou do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku, a dále
- na úhradu výživy v době od ..... do ..... měsíčně částkou ..... Kč, splatnou vždy do 15. dne v měsíci předem, přičemž nechť soud rozhodne o způsobu splácení příspěvku, jehož splatnost nastala přede dnem vydání rozsudku.

podpis

Návrh na udělení souhlasu uzavřít manželství osobě mladší 18 let

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Navrhovatelka nezl. ...., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Matka paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O povolení uzavřít manželství

N á v r h
na zahájení řízení

I.

Jsem studující Střední ekonomické školy v ....., bydlím společně se rodiči v bytě ....., v ..... tohoto roku mi bude 17 let.

- Důkaz :**
- výslechem navrhovatelky a jejích rodičů,
  - občanským průkazem navrhovatelky.

II.

Po dobu delší jednoho roku mám známost s panem ....., nar. ....

Se jmenovaným trávím prakticky veškerý volný čas, rozumíme si a máme se rádi. Dle mého názoru se jedná o hluboký a trvalý vztah.

Ke dni sepsání návrhu jsem ve ..... měsíci těhotenství, otcem dítěte je můj snoubenec. Chtěla bych, stejně jako on, uzavřít manželství, aby se potomek narodil do uspořádaných poměrů.

Snoubenec studuje posledním rokem ..... V měsíci ..... tohoto roku má vykonat poslední státní závěrečnou zkoušku a ihned po absolutoriu nastoupí do zaměstnání u ....., kde má přislíbeno místo s nástupním platem okolo ..... Kč hrubého. To je možné díky tomu, že již vykonal základní vojenskou službu. Do té doby nám finančně vypomohou rodiče snoubence.

Moji rodiče s tím, bych vstoupila do manželství souhlasí, navíc nás nechají, než si obstaráme byt vlastní, bydlet v jejich bytě, kde nám přenechají k užívání dvě místnosti. V péči o potomka mi, kromě matky, pomůže otec, který je v invalidním důchodu, jeho stav však nevyklučuje pomoc v péči o kojence.

- Důkaz :**
- výslechem navrhovatelky,
  - lékařským potvrzením,
  - výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....,
  - potvrzením o studiu,
  - výkazem o studiu,
  - přihláškou ke státní závěrečné zkoušce,
  - potvrzením přislíbu zaměstnání,
  - výslechem rodičů navrhovatelky.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Soud uděluje souhlas k tomu, aby nezletilá ....., nar. ...., dcera paní ..... , roz. .... a pana ..... , uzavřela manželství s panem ..... , nar. ...., synem paní ..... , roz. .... a pana .....

podpis

**Návrh na úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti rodičů,
kteří spolu za trvání manželství nežijí**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ..... ,bytem ..... , ul. č. ....

Otec: pan ..... , bytem u slečny ..... , ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... a z našeho manželství narodil ..... nezletilý syn .....

- Důkaz :** - oddacím listem rodičů,
- rodným listem nezletilého.

II.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

- Důkaz :** - výslechem matky nezletilého,
- výslechem otce nezletilého,
- výslechem ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu ..... mi přispívá dohodnutou částkou ..... Kč měsíčně, ovšem nepravidelně - jednou zaplatil na dva měsíce dopředu, následně po dva měsíce nezaplatil nic, ve třetí měsíc zaplatil jak za měsíc běžný, tak i veškeré dlužné výživné. Nyní je zapláceno až do .....

Částka ..... Kč měsíčně mi připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ....., se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Otec nemá k mé péči výhrad, ovšem chce, aby byl nezletilý svěřen do naší střídavé výchovy. To však není v zájmu nezletilého. Otec totiž nemá k péči o něj vytvořeny vhodné podmínky - bydlí se svou nynější partnerkou v garsoniére .... kategorie a v zaměstnání se zdržuje běžně .... hodin denně.

Nezletilý ..... je zdravý a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby jeho běžného vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Vzhledem k tomu, že jsem se s otcem nedokázala dohodnout na úpravě výchovy a výživy nezletilého, navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Nezletilý ....., nar. .... se svěruje do výchovy matky.

Otec je povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. Dne v měsíci předem, k rukám matky, počínaje dnem .....

podpis

Žaloba o výživné nerozvedeného manžela

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

O výživné pro nerozvedenou manželku

N á v r h

manželky na zahájení řízení

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s žalovaným a ..... se nám narodil syn ..... Jeho poměry jsou řešeny opatrovnickým rozsudkem zdejšího soudu ze dne ....., sp. zn. ....., který nabyl právní moci dne ..... Nezletilý byl nezletilý svěřen do mé péče a žalovanému stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně. Manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

Důkaz : - oddacím listem,
- výsledkem účastníků,
- výsledkem ....., bytem ....., ul. č. ....

II.

Žalovaný pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Výživné na nezletilého ..... mi platí pravidelně, na mé potřeby mi však odmítá cokoli přispět a tvrdí, že pokud mám málo prostředků, mám si najít výnosnější zaměstnání. Já se naopak domnívám, že pokud jsme stále manželé, mám právo na stejnou hmotnou a kulturní úroveň jako žalovaný. Za situace, kdy jsem zaměstnána jako ..... ve firmě ....., se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně a jen za nájemné a poplatky za plnění poskytovaná s užívání bytu zaplatím přes ..... Kč měsíčně, to není reálné.

Důkaz : - výsledkem žalobkyně,
- potvrzením o příjmu žalobkyně,
- daňovým přiznáním žalovaného,
- potvrzením o výši měsíčních plateb za byt.

III.

Vzhledem k tomu, že žalovaný odmítá plnit svou zákonnou vyživovací povinnost, kterou ke mně jako k manželce má, nezbývá mi, než se obrátit na soud. Výživné, které je přiměřené jak mým potřebám, tak schopnostem a příjmům žalovaného, s přihlédnutím k tomu, že máme právo na stejnou životní úroveň, je částka ..... Kč měsíčně. Proto navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Žalovaný je povinen platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení, výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň nechť soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Návrh na rozvod bezdětného manželství

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Žalobce: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaná: paní ....., trvale bytem ....., ul. č. ...., t.č. bytem u
pana ....., ul. č. ....

O rozvod manželství

N á v r h
na zahájení řízení

I.

Manželství účastníků bylo uzavřeno dne .....před Obvodním úřadem v ....., po roční známosti, ze vzájemné náklonnosti. Oba účastníci jsou české národnosti, státními občany ČR, u obou se jedná o manželství první.

- Důkaz :** - oddacím listem,
- občanskými průkazy účastníků.

II.

Manželství bylo spokojené do r. ...., přesněji do doby, kdy mi žalovaná v souvislosti s naším záměrem pořídit si potomka oznámila, že podle posledního lékařského vyšetření je navždy vyloučeno, aby otěhotněla. Krátce poté mi překvapivě sdělila podstatné výhrady ke způsobu našeho dosavadního života: např. za nepřijatelnou považovala občasnou přítomnost mých sourozenců a rodičů, ve mně postrádala kvalitní osobnost, zesměšnila mé chování na veřejnosti, nelichotivě se vyjádřila o mých známých. To mi bylo nepochopitelné, ovšem domníval jsem se, že je to nezvládnutá reakce na skutečnost, že nemůžeme mít děti. Proto jsem se snažil chovat ohleduplně a spoléhal na to, že časem se věc „sama vyřeší“.

Na jaře r. .... mi žalovaná sdělila, že již půl roku má známost, ovšem že i mne má stále ráda a že neví, co si počít. O celé věci jsme si promluvili a následně navštívili i manželského poradce. Žalovaná slíbila, že mimomanželskou známost ukončí do konce r. .... Místo toho však v ..... opustila společnou domácnost a odstěhovala se ke svému nynějšímu partnerovi ....., bytem ....., ul. č. .... Když jsme se naposledy setkali, to bylo v měsíci ....., zjistil jsem že je těhotná, v ..... měsíci těhotenství. Když žalovaná viděla mé překvapení, řekla mi, že onemocnění, které údajně vylučovalo její těhotenství, si vymyslela, neboť už v té době jí údajně bylo jasné, že se rozejdeme. Popsaný rozhovor mne utvrdil v tom, že k žalované nic necítím a nechci s ní již sdílet manželství.

Ze shora uvedených skutečností je patrné, že manželství je tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití.

Příčina rozvratu dle mého názoru spočívá v tom, že jsme se před uzavřením sňatku nedostatečně poznali.

- Důkaz :** - výslechem účastníků,
- výslechem pana ..... a paní .....,
- výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Manželství účastníků žalobkyně ....., roz. .... a ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se rozvádí.
Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

**Návrh na rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu
podle § 176 OSŘ**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec: pan ....., bytem u slečny ..... , ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h

**matky na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti pro období
po rozvodu manželství**

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... Dne ..... se z našeho manželství narodil nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodním listem nezletilého.

II.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do října minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

Poměry nezletilého jsou zatímně upraveny rozsudkem zdejšího soudu ze dne ....., sp. zn. ...., který nabyl právní moci dne .....

Vzhledem k tomu, že u otce nezletilého se jedná již o třetí nevěru, nemám zájem na dalším trvání manželství. K otci nezletilého nemám důvěru a veškerý můj citový vztah k němu vymizel. Má proto v úmyslu požádat o rozvod manželství. K tomu potřebuji soudní rozhodnutí, které upraví poměry nezletilého pro dobu po rozvodu.

Důkaz : - výslechem matky nezletilého,
- výslechem otce nezletilého,
- výslechem slečny ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu nezletilého ..... mi přispívá, dle shora již citovaného rozhodnutí, částkou ..... Kč měsíčně.

Částka ..... Kč měsíčně mi připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Otec nemá k mé péči výhrad, ovšem chce, aby byl nezletilý svěřen do naší střídavé výchovy. Takový postup však v současné době není v zájmu nezletilého, neboť otec nemá k péči o něj vytvořeny vhodné podmínky - bydlí se svou nynější partnerkou v garsoniéře .... kategorie a v zaměstnání se zdržuje běžně .... hodin denně. Pokud se

bytové poměry otce a jeho pracovní vytížení změní, budu o střídavé výchově uvažovat.

Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby běžného jeho vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Zatímní úprava poměrů nezletilého podle shora již citovaného rozsudku mi, stejně jako nezletilému a jeho otci, i když ten to nechce přiznat, vyhovuje. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby byla zachována i pro dobu po rozvodu manželství. Navrhuji proto, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství matky ....., roz. .... a otce ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se nezletilý ....., nar. ....., svěřuje do výchovy matky. Otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

podpis

Návrh na rozvod manželství s nezletilým dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., trvale bytem ....., ul. č. ...., t.č. bytem u
....., ul. č. ....

O rozvod manželství

N á v r h
na zahájení řízení

I.

Manželství účastníků bylo uzavřeno dne ..... před Obvodním úřadem v .....
Oba účastníci jsou české národnosti, státními občany ČR, u obou se jedná o manželství první.

Z manželství účastníků se narodilo jedno dítě - nezl. syn ....., nar. ....

- Důkaz :**
- oddacím listem,
  - rodným listem,
  - občanskými průkazy účastníků.

II.

Manželství jsme uzavřeli po téměř ..... známosti ze vzájemné náklonnosti. V té době a bezprostředně poté žalovaný působil v zahraničí a to až do ..... Do té doby jsme si bez větších problémů rozuměli a bylo pro mne velkým překvapením, že záhy po návratu žalovaného začalo mezi námi docházet k nedorozuměním.

Žalovaný byl vždy velmi společenský a měl sklony k tzv. "bohémскому", značně improvizovanému, způsobu života - to nakonec byla i jedna z vlastností, která mne upoutala v počátcích naší známosti. Bylo mi jasné, že vlastnost není ideální pro partnerský život. Domnívala jsem se ale, že delším soužitím a příchodem potomků se žalovaný stane spolehlivějším začne více orientovat na rodinný život, že se „usadí“.

Po narození nezl. .... a ani později, však ke změně nedošlo. Manžel nijak nepřizpůsobil způsob života novým podmínkám a změně postavení. Častou nepřítomnost vysvětloval plněním pracovních úkolů, ovšem později jsem zjistila, že se věnoval přátelům a zábavě v soukromém klubu.

Žalovaného jsem několikrát upozornila na to, že s jeho chováním nesouhlasím a že požaduji, aby více zohlednil potřeby rodiny, ovšem bezvýsledně. O tom, že vůbec nepochopil v čem spočívá problém, svědčí jeho nezvratného přesvědčení, že se rodině věnoval v míře dostatečné. Dle mého názoru si však, ve své podstatě, žil po svém, nikoliv s námi, ale vedle nás.

V letních měsících r. .... jsem se proto odstěhovala, i se synem k rodičům. V důsledku toho žalovaný kontaktoval manželského poradce a v jeho doprovodu mne navštívil a uznal mé výtky; dohodli jsme se pak na obnovení soužití s tím, že společně budeme k poradci docházet, abychom společně vybudovali vyvážený a harmonický vztah. Naše vztahy se zlepšily, ovšem jen na půl roku - po nich se vše vrátilo do původního stavu. Žalovaný přestal k poradci docházet, navíc navázal známost se slečnou ..... bytem ....., ul. č. .... Doufala jsem i nadále, že

když se žalovaný dokázal jednou změnit - má naše manželství ještě budoucnost. Tak tomu však nebylo a navíc se objevily další různice a to v otázce hospodaření a trávení volného času. Neshody stále více ústily v hádky a postupně jsme ztráceli schopnost komunikovat o běžných věcech.

Když mi na jaře ..... žalovaný oznámil, že známost ukončil a že se vrací k rodině, chtěla jsem uvěřit tomu, že vše je na dobré cestě. Tak tomu bylo velmi krátce - jen do doby, kdy jsem se dozvěděla o jeho další známosti tentokrát se slečnou .....
....., bytem ....., ul. č. .... K žalovanému jsem tak ztratila důvěru. Soužití se stávalo stále více nesnesitelným a v důsledku toho začal trpět i syn ..... Na počátku léta v r. .... jsem opětovně opustila společnou domácnost a do dnešního dne bydlím i se synem u rodičů. Pokud je mi známo, žalovaný se svou nynější partnerkou očekává narození potomka.

Ze shora uvedených skutečností je patrné, že manželství je tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití a není zde ani zvláštních důvodů, které by nasvědčovaly tomu, že rozvod manželství by byl v rozporu se zájmem našeho nezletilého potomka.

Příčina rozvratu dle mého názoru spočívá v tom, že jsme se před uzavřením sňatku nedostatečně poznali.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem pana ..... a paní .....,
  - výslechem slečny ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Poměry nezletilého syna ....., nar. ...., - byly upraveny pro dobu po rozvodu v řízení dle § 176 občanského soudního řádu (§ 25 ZOR) rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., který nabyl právní moci .....

- Důkaz :**
- citovaným rozsudkem.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k :

Manželství účastníků žalobkyně ....., roz. .... a pana .....,
kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se rozvádí.
Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

podpis

**Smlouva upravující vypořádání práv a povinností společného bydlení manželů
pro dobu po rozvodu dle § 24a odst. 1 písm.a) ZOR**

Smlouva

**o vypořádání práv a povinností společného bydlení,
podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění,
uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi**

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci se stali jako manželé, uzavřením sňatku dne ....., společnými nájemci bytu .... kategorie č. ... v ..... patře domu č.p. .... v katastrálním území ....., v ....., ul. č. ....

II.

Účastníci se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění, dohodli o tom, že v případě rozvodu manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., se dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství,

právo společného nájmu se zrušuje,

a jako výhradní nájemce bude byt v budoucnu užívat paní .....

Pan ..... se zavazuje předmětný byt vyklidit a vyklizení jej paní ..... předat do 3 měsíců ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu a to bez nároku na bytovou náhradu.

III.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

**Smlouva upravující vzájemnou vyživovací povinnost manželů pro dobu po
rozvodu dle § 24a odst. 1 písm. a) ZOR**

Smlouva

o úpravě vyživovací povinnosti

podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění,
uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci, kteří uzavřeli sňatek dne ..... před Obvodním úřadem v .....

se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. a) dohodli ohledně vzájemné vyživovací povinnosti o tom, že v případě rozvodu manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství :

- 1) paní ..... vzniká vůči ..... právo na výživné, které bude poskytováno takto :
  - do jednoho měsíce ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství ..... vyplatí paní ..... částku ..... Kč (slovy ..... korun českých) a to na účet, jehož identifikaci mu paní ..... na požádání sdělí;
  - po dobu dvou let, počínaje měsícem, který začne běžet jako druhý po měsíci, ve kterém nastane právní moc rozsudečného výroku o rozvodu manželství, bude pan ..... paní ..... platit na výživném částku ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 10. dne v měsíci předem, na účet, jehož identifikaci mu paní ..... na požádání sdělí;
- 2) pan ..... právo na výživné proti paní ..... neuplatňuje a žádné mu ani nevzniká.
- 3) Shora popsanými ujednáními jsou vzájemné vyživovací povinnosti účastníků pro případ rozvodu manželství zcela vypořádány.

II.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

**Dohoda o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu podle
§ 24a odst. 1 písm. b) ZOR**

Dohoda

o úpravě poměrů nezletilého dítěte

podle § 24a odst. 1 písm. b) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění,
uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci, kteří uzavřeli sňatek dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se
dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. b) dohodli ohledně poměrů jejich

nezletilého syna ....., nar. .... o tom, že v případě rozvodu jejich manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., se dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství :

- a) nezletilý ....., nar. ...., svěřuje do výchovy matky.
- b) Otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

II.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

Návrh na schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu podle § 24a odst. 1 písm. b) ZOR

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

matky na schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... Dne ..... se z našeho manželství narodil nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodným listem nezletilého.

II.

Naše manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy otec nezletilého navázal mimomanželskou známost se slečnou ..... a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Nyní spolu očekávají narození potomka. Ani já, ani otec nezletilého, nechceme manželské soužití obnovit a dohodli jsme se na tzv. nesporném rozvodu podle § 24a odst. 1 z.č. 94/1963 Sb. o rodině.

Nezbytnou podmínkou pro postup podle citovaného ustanovení je předložení pravomocného rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu.

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby běžného jeho vrstevníka.

Důkaz : - výslechem rodičů nezletilého,
- daňovým přiznáním otce,
- potvrzením o příjmu matky,
- lékařským potvrzením.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností jsme se s otcem pro dobu po rozvodu dohodli (kopie dohody v příloze) na tom, že v zájmu nezletilého bude, aby byl pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče.

Pokud se jedná o vyživovací povinnost otce, ujednali jsme, že otec stejně jako doposud bude přispívat částkou ..... Kč měsíčně. Tato částka nám připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Aby shora popsaná dohoda byla vyjádřením nynější situace nezletilého, je její účinnost vázána na podmínku rozvazovací - následky dohody pominou, pokud návrh na rozvod manželství nebude podán do .....

Důkaz : - vyhotovením dohody.

V.

Ke schválení navrhovaná úprava ve své podstatě kopíruje dosavadní faktický stav. Ten vyhovuje jak nezletilému Pavlovi, tak mně, jakož i otci. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby tento stav byl zachován i pro dobu po rozvodu manželství. Navrhuji proto, aby soud schválil po provedeném řízení následující

d o h o d u:

Ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství matky ....., roz. .... a otce ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., na základě návrhu podaného u soudu do ....., se nezletilý ....., nar. ...., svěřuje do výchovy matky a otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

podpis

Návrh na zvýšení výživného pro nezletilé dítě

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., **nar.** .....

Návrh
matky na zahájení řízení o zvýšení výživného

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyt právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče a otci stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Nezletilý ve školním roce ..... zahajuje školní docházku, druhým rokem chodí do sportovního oddílu kopané (..... Kč měsíčně) a v tomto roce zahajuje docházku i do Základní umělecké školy v ....., ul. č. ...., kde navštěvuje lekce hry na kytaru (..... Kč měsíčně). Se zahájením školní docházky jsou spojeny výdaje na školní pomůcky, s mimoškolní činností nezl. .... jsou spojeny i náklady na sportovní dres, sportovní obuv, hudební literaturu, pořízení hudebního nástroje, nezletilému budu muset kupovat kupón pro síťovou měsíční jízdenku MHD.

Důkaz : - výslechem matky nezletilého,
- potvrzením školy,
- potvrzením sportovního oddílu,
- potvrzením ZUŠ,
- účty.

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu nezletilého přispívá pouze částkou ..... Kč měsíčně, tak jak bylo stanoveno soudem. Se synem se nestýká ani o něj neprojevuje zájem.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně.

Nezletilý ..... je zdravý a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby jeho běžného vrstevníka.

Výživné stanovené shora citovaným rozsudkem bylo určeno v období, kdy byl nezletilý předškolákem - jeho potřeby vzrostly jednak přibývajícím věkem, jednak v souvislosti se zahájením školní docházky i rozvíjením jeho zájmů při mimoškolních aktivitách. Výživné bylo navíc vyměřeno při příjmu otce ..... Kč a mém příjmu ..... Kč. Příjmy otce vzrostly o ..... Kč měsíčně, moje příjmy v souvislosti s reorganizací, kdy jsem byla zbavena vedoucího místa, poklesly o téměř ..... Kč měsíčně, výnosnější místo na trhu práce toho času není.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky.

IV.

Vzhledem k tomu, že potřeby nezletilého vzrostly, stejně jako příjmy jeho otce, mám zato, že je na místě s účinností od zahájení školní docházky zvýšit vyživovací povinnost otce. Za výživné přiměřené potřebám nezletilého (chtěla bych mu m.j. zřídit „Spoření na vzdělání“) a příjmovým poměrům otce, považuji částku ..... Kč měsíčně. Navrhuji proto, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Výživné stanovené otci na nezletilého ..... rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., částkou ..... Kč měsíčně se počínaje dnem ..... zvyšuje na částku ..... Kč měsíčně, kterou je otec povinen platit vždy do 5. dne v měsíci předem k rukám matky.

podpis

Návrh na úpravu styku rodiče s nezletilým dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Otec pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

otce na zahájení řízení o úpravu styku s nezletilým

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do péče matky a mě bylo stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

S matkou nezletilého jsme se při rozvodovém řízení dohodli na tom, že se synem ..... se budu stýkat po předchozí dohodě. Předběžně bylo domluveno, že se budeme vídat každý lichý víkend v roce, nejméně po dobu 14 dnů o letních prázdninách a po dobu jednoho týdne zimních prázdnin. Tato dohoda se uskutečňovala bez větších problémů po dobu asi jednoho roku. Poté se chování matky od základu změnilo a začala mi ve styku s nezletilým bezdůvodně bránit, údajně proto, že na ..... mám neblahý vliv. Snažil jsem se o dohodu - matka však se mnou přestala komunikovat a posledního půl roku jsem syna neviděl. Ač jsem se snažil mnohokrát matku kontaktovat, vše je bezvýsledné : když se dovolám telefonem, zavěsí mi, když přijdu za nezletilým domů, neotevře. Nezbyvá mi, než se obrátit na soud se žádostí o úpravu styku.

Jsem stále výdělečně činný jako ....., můj příjem poklesl - za posledního půl roku dělá asi ..... Kč měsíčně, koupil jsem si byt ... + ... v ....., kde jsem nezletilému zařídil i vlastní pokoj. Žiji sám, známost nemám.

Styk s nezletilým požaduji upravit tak aby odpovídal shora popsané dohodě s matkou. Pokud je mi známo, nezletilý ..... je zcela zdrav a rozvíjí se přiměřeně svému věku.

Důkaz : - výslechem rodičů nezletilého,
- lékařskou zprávou,
- daňovým přiznáním,
- kupní smlouvou na byt,
- fotodokumentací pokoje nezletilého.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

rozsudek :

Otec je oprávněn se s nezletilým ....., nar. ...., stýkat :

- v každý lichý týden v roce od pátku ..... hod. do neděle ..... hod.,
- v každý lichý rok v době velikonoce od pátku bezprostředně velikonočním předcházejícího ..... hod. do velikonočního pondělí ..... hod.,
- každý rok v době od 1.7. .... hod. do 15.7. .... hod.,
- každý rok 25. 12. .... hod. do ..... hod.
- v každý sudý rok od 26.12. .... hod. do 1.1. následujícího roku .....hod.

Otec není oprávněn se s nezletilým stýkat v lichém týdnu v době od pátku ..... hod. do neděle ..... hod.:

- v sudém roce, pokud připadne na víkend jehož součástí jsou velikonoční svátky,
- v lichém roce, pokud připadne na dobu od 27.12. .... hod. do 1.1. následujícího roku.

Otec převezme nezletilého ..... v místě bydliště matky a tam jej také po ukončení styku vrátí.

Matka je povinna nezletilého na styk s otcem připravit.

podpis

Návrh na zákaz styku rodiče s dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Otec pan ....., bez pracovního poměru, t.č. bytem ubytovna Armády spásy

v ....., ul. č. ....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o zákaz styku otce s nezletilým

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče matky a otci bylo stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Otec nezletilého měl již za trvání manželství, problémy s nadměrným požíváním alkoholických nápojů: pod jejich vlivem mne napadal a tropil časté výtržnosti. Tato skutečnost byla jednou z příčin rozvratu manželství a následně i rozvodu.

Popsaný stav se i po rozvodu neustále zhoršoval, rozvinul se v návyk a v průběhu posledního roku otec začal zneužívat návykové látky - posledních šest měsíců užívá nitrožilně i heroin. O tom jsem se dozvěděla, když jsem v posledních šesti měsících byla již třikrát přizvána do nemocnice, kde byl otec nezletilého ve stavu předávkování drogou hospitalizován, přičemž jako příbuznou udal mne.

Pod vlivem drog je otec nezletilého nebezpečný jak sobě, tak svému okolí. Obávám se proto jeho vlivu na nezletilého ....., jakož i toho, že by mohl synu pod vlivem drog ublížit. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby styk otce se synem byl zakázán a to minimálně do doby, kdy si otec uvědomí nebezpečnost svého počínání a učiní alespoň prvý krok k nápravě.

Důkaz : - výslechem rodičů nezletilého,
- lékařskou zprávou o hospitalizacích otce,
- znalecký posudkem ohledně stavu drogové závislosti otce, který nechť vyžádá soud.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

rozsudek :

Zakazuje se styk otce s nezletilým ....., nar. ....

podpis

Návrh na stanovení výživného pro zletilé dítě

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Žalobkyně slečna ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaná: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. .... u pana
.....

O výživné pro zletilé dítě

N á v r h
na zahájení řízení

I.

Jsem dcerou žalované a pana ....., invalidního důchodce. V současné době studuji ..... v ..... a do jejího ukončení mi zbývá jeden školní rok.

- Důkaz :**
- rodným listem,
  - občanským průkazem
  - potvrzením o studiu.

II.

Žiji ve společné domácnosti se svým otcem. Až do ..... s námi žila i žalovaná. Ta se ..... odstěhovala ke svému nynějšímu partnerovi .....

Veškeré výdaje spojené s chodem naší společné domácnosti nese otec. Jeho jediným příjmem je invalidní důchod, který t.č. činí ..... Kč a proto se snažím otci pomoci.

Našla jsem si na ..... dne v týdnu zaměstnání a pracuji jako ..... v kanceláři daňového poradce s příjmem ..... Kč měsíčně které dávám otci na zajištění chodu společné domácnosti (jen za nájemné a plnění poskytovaná s užívání bytu platíme přes ..... Kč měsíčně). Nezbyvá mi však na ošacení a nemohu si pořídit studijní materiály, nemám ani na měsíční síťovou jízdenku. Žalovaná při přispěla na výživu pouze v měsících ..... a ....., vždy částkou ..... Kč. Od konce měsíce ..... již nepřispěla ničím a vzkázala mi, že se o sebe musím postarat sama, když jsem plnoletá.

- Důkaz :**
- výsledkem účastníků,
  - výsledkem mého otce, pana .....,
  - zprávou o zdravotním stavu otce, pana .....

III.

Žalovaná je zaměstnána jako vedoucí knihovnice s platem ..... Kč a kromě mne nemám žádnou další vyživovací povinnost. Domnívám se proto, že částka, kterou mi měsíčně na výživu přispívala, tedy obnosem ..... Kč, je přiměřenou jejím výdělkových poměrům pro výživné v budoucnu, s časovým výhledem do konce školního roku .....

Na základě toho navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Žalovaná je povinna platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení, výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň necht' soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Žaloba o výživné rozvedeného manžela (§ 93 odst.1 ZOR)

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O výživné rozvedené manželky

N á v r h

na zahájení řízení

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j....., bylo rozvedeno manželství účastníků. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Žalovaný pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. V průběhu posledního roku si pořídil nové vozidlo a koupil dům v ....., ul. č. ....

Já jsem pro závažné neurologické onemocnění s nepříznivou prognózou v invalidním důchodu a jediným mým příjmem je důchod ve výši ..... Kč měsíčně. Tento příjem pokryje jen mé nejnětější výdaje, téměř mi nezbývá na ovoce, které bych měla požívat v co největším množství, ani na vitamíny, které bych rovněž měla užívat a nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění.

V důsledku rozvodu jsem se ocitla úplně sama a bez pomoci, v čemž je třeba spatřovat závažnou újmu.

Za příčinu rozvodu byla ve shora uvedeném rozsudku označena opakovaná nevěra a nespolehlivost žalovaného, který byl shledán tím, kdo se porušením svých manželských povinností rozhodující měrou podílel na rozvratu manželství.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím,
- potvrzením o příjmu žalobkyně,
- lékařskou zprávou,
- daňovým přiznáním žalovaného.

III.

Na základě shora popsaných skutečností mám zato, že jsem manželkou, která se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílela a které byla rozvodem způsobena závažná újma. Mám proto právo na výživné podle § 93 odst. 1 z.č. 94/1963 Sb. o rodině. Za částku příspěvku na moji přiměřenou výživu, odpovídající výdělkovým poměrům žalovaného, považuji částku nejméně ..... Kč měsíčně.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

r o z s u d e k :

Žalovaný je povinen platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení a konče dnem ....., výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň nechť soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

**Návrh na zúžení společného jmění pro podnikatelskou činnost jednoho
z manželů**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobce: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O zúžení společného jmění manželů

N á v r h
na zahájení řízení

I.

Účastníci uzavřeli manželství před Obvodním úřadem v ..... dne .....
Uzavřením sňatku vzniklo mezi účastníky bezpodílové spoluvlastnictví manželů podle
§ 143 a násl. z.č.40/1964 Sb. - Občanského zákoníku v platném znění (dále jen OZ),
které se dnem 1.8. 1998 podle čl. VIII. odst. 2 z.č. 91/1998 Sb. změnilo ve společné
jmění manželů.

Důkaz : - oddacím listem.

II.

Žalovaný se stal držitelem živnostenského listu vydaného Živnostenským odborem
Obvodního úřadu v ..... dne ..... pod č.j. .... Živnostenský list
žalovaného opravňuje k provozování obchodní činnosti a žalovaný je tak
podnikatelem dle zákona č. 455/1991 Sb.o živnostenském podnikání v platném znění
a je oprávněn provozovat příslušnou podnikatelskou činnost.

Důkaz : - živnostenským listem.

III.

S uskutečňováním podnikatelské činnosti jsou spojena určitá rizika a přímým
důsledkem podnikatelského neúspěchu podnikajícího manžela se tak může stát
postih majetkových poměrů obou účastníků majetkového společenství vymezeného
společným jměním manželů.

Platný občanský zákoník umožňuje předejít dopadům těchto rizik zúžením společného
jmění dle § 148 odst. 2 ObčZ až na věci tvořící obvyklé vybavení společné
domácnosti.

Mám zato, že shora uvedenými skutečnostmi je prokázáno splnění podmínek, které
zákon vyžaduje pro zúžení společného jmění manželů a proto navrhuji, aby soud po
provedeném řízení vydal tento

rozsudek:

Společné jmění účastníků žalobkyně ....., roz. .... a ....., kteří
uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se zužuje až na
věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

podpis

Návrh na nezrušitelné osvojení (tzv.adopci) manželem matky dítěte

V ..... dne .....

Obvodnímu soudu pro.....

Navrhovatel pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O nezrušitelné osvojení nezl. ...., nar. ....

**N á v r h
na zahájení řízení**

I.

Dne ..... jsem uzavřel manželství s paní ....., která má, z předchozího manželství rozvedeného v r. ...., ve své péči nezl. syna ..... Nezletilý ..... žije s námi ve společné domácnosti od uzavření manželství a já se podílím na jeho výchově. .... mne považuje za otce.

Biologický otec nezletilého, pan ..... se znovu oženil, má dvě další děti a o nezl. .... neprojevuje zájem. Platí pouze soudem stanovené výživné a od rozvodu nezletilého neviděl.

- Důkaz :**
- rodným listem,
  - rozvodovými spisy Obvodního soudu pro ..... sp. zn. ....,
  - oddacím listem.

II.

Nezletilého ..... bych chtěl osvojit tak, aby měl vytvořenu úplnou rodinu nejenom fakticky, ale i právně. Proto chci být zapsán v matrice jako otec. Matka s osvojením souhlasí, otce nezletilého rovněž.

- Důkaz :**
- výsledkem navrhovatele,
  - výsledkem rodičů nezletilého.

III.

Mé výdělkové poměry jsou dobré: působím jako ..... s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Jsem zcela zdravý a bezúhonný.

Matka nezletilého pracuje jako ..... s příjmem okolo ..... Kč měsíčně. Společně s matkou a nezletilým žijeme v nájemním bytě .... + ... kategorie.

- Důkaz :**
- potvrzením o příjmu matky,
  - daňovým přiznáním navrhovatele,
  - lékařskou zprávou,
  - výpisem z rejstříku trestů,
  - nájemní smlouvou.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

rozsudek:

Nezletilý ....., nar. ...., syn paní ....., roz. .... a otce ....., je od právní moci tohoto rozsudku osvojencem ....., nar. ...., r.č. ...., bytem ....., ul. č. ....

Osvojitel pan ....., syn pana ..... a paní ....., roz. ...., bude uveden v matrice narozených jako otec osvojence místo jeho otce .....

podpis

Dohoda rozvedených manželů o dalším nájmu bytu

Dohoda

o zániku společného nájmu bytu manžely,

uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek:

I.

Účastníci se stali jako manželé, uzavřením sňatku dne ....., společnými nájemci bytu .... kategorie č. .... v .... patře domu č.p. .... v katastrálním území ....., v ....., ul. č. ....

II.

Manželství účastníků bylo rozvedeno rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ..... , č.j. .... , který nabyl právní moci dne .....

III.

Účastníci se dnešního dne ve smyslu § 705 z.č.40/1964 Sb. - Občanský zákoník - v platném znění o tom, že právo společného nájmu se zrušuje a jako výhradní nájemce bude byt v budoucnu užívat paní .....

Pan ..... se zavazuje předmětný byt vyklidit a vyklizení jej paní ..... předat dne ..... a to bez nároku na bytovou náhradu.

IV.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne

podpis

PROBLEMATIKA UPRCHLÍKŮ NA ÚZEMÍ ČR

Studijní cíl: Orientace v nové úpravě problematiky uprchlíků, seznámení s příslušným zákonem, připravenost k sociální práci v této oblasti.

Problematiku nově upravuje zákon č. 325/1999 Sb. o azylu.

ZÁKLADNÍ POJMY:

Bezpečná země původu - stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště

- a) v němž státní moc dodržuje lidská práva
- b) který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodu uvedených v zákoně o azylu - § 12
- c) který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách
- d) který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlížejí nad stavem dodržování lidských práv

Bezpečná třetí země - stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může vrátit a požádat u udělení postavení uprchlíka. Stát není bezpečnou třetí zemí, pokud

- a) na něj lze vztáhnout překážky vycestování - § 91
- b) cizinec jeho územím pouze projížděl

Azylant - cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu

Pronásledování - ohrožení života nebo svobody, opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, která jsou prováděna, podporována nebo trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem nebo ve státu posledního trvalého bydliště, v případě osoby bez státního občanství

Trvalé bydliště - stát, ve kterém osoba bez státního občanství před vstupem na území pobývala a vytvořila si k tomuto státu vazby trvalejší povahy

Azylové zařízení - přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko

Prohlášení o úmyslu požádat o azyl

Prohlášení o úmyslu požádat o azyl (prohlášení o azylu) je písemný nebo jiný projev vůle cizince, ze kterého je zřejmé, že cizinec hledá v České republice ochranu před pronásledováním.

Cizinec, který vstupuje na území s úmyslem požádat o azyl, je oprávněn učinit prohlášení o azylu na hraničním přechodu policií. Policie mu povolí vstup na území udělením víza za účelem vstupu (vstupní vízum) do cestovního dokladu nebo do hraniční průvodky. Opravňuje ho k pobytu na území po dobu 24 hodin od hodiny a dne udělení za účelem dostavení se do přijímacího střediska určeného policií. Cizinec je povinen se v této lhůtě dostavit do přijímacího střediska. Tam se dopraví cizinec sám, nebo je-li to nutné (zdravotní stav, věk), dopraví ho tam policie. Náklady spojené s dopravou cizince do přijímacího střediska hradí ministerstvo.

V přijímacím středisku je oprávněn učinit prohlášení o azylu *cizinec, který vstoupil nebo pobývá na území*, aniž splnil podmínky vstupu nebo pobytu podle zvláštního právního předpisu (zákon o pobytu cizinců na území ČR) nebo který na území pobývá na základě víza nebo povolení k pobytu uděleného podle zvláštního právního předpisu (zákon o pobytu cizinců na území ČR).

Policie po příjezdu cizince, který učinil prohlášení o azylu na hraničním přechodu, do přijímacího střediska prodlouží v případě potřeby dobu pobytu na vstupní vízum do dne, kdy ministerstvo vyzve cizince k podání návrhu na zahájení řízení.

Cizinci, který učinil prohlášení o azylu v přijímacím středisku, udělí policie vstupní vízum, které ho opravňuje k pobytu do dne, kdy ministerstvo vyzve cizince k podání návrhu na zahájení řízení o udělení azylu.

ŘÍZENÍ O AZYL

K řízení o udělení azylu a odnětí azylu je příslušné ministerstvo.

Účastníkem řízení je:

- a) cizinec, který žádá o udělení azylu v ČR
- b) cizinec, jemuž byl azyl udělen a bylo zahájeno řízení o jeho odnětí

Účastník řízení má právo nechat se po celou dobu řízení zastupovat na základě plné moci s ověřeným podpisem tohoto účastníka. Má také právo požádat o pomoc právnickou nebo fyzickou osobu, která se zabývá poskytováním právní pomoci uprchlíků. Má právo jednat v řízení v mateřském jazyce nebo se svým souhlasem v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Za tím účelem poskytne ministerstvo účastníkovi bezplatně tlumočnicka na celou dobu řízení. Účastník řízení je oprávněn přizvat si na své náklady tlumočnicka podle své volby.

Řízení o udělení azylu se zahajuje podáním návrhu na zahájení řízení o udělení azylu. Řízení o odnětí azylu se zahajuje z podnětu ministerstva nebo na návrh azylanta.

Cizinci, který podal návrh na zahájení řízení o udělení azylu, udělí policie **vízum za účelem řízení o udělení azylu**. Vízum opravňuje cizince k pobytu po dobu 60 dnů; dobu pobytu policie na žádost cizince prodlouží vždy o 60 dnů. Platnost víza zaniká nabytím právní moci rozhodnutí o azylu.

Průběh řízení o udělení azylu

Ministerstvo vyzve bez zbytečného odkladu cizince, který učinil prohlášení o azylu, k podání návrhu na zahájení řízení o udělení azylu a ve výzvě mu k tomu stanoví lhůtu.

Návrh na zahájení řízení lze podat pouze v přijímacím středisku. Cizinec je povinen při podání návrhu odevzdat svůj cestovní doklad.

Pokud cizinec návrh na zahájení řízení nepodá, přestože mu nebránily důvody na jeho vůli nezávislé, ministerstvo ukončí jeho pobyt v přijímacím středisku a vrátí mu cestovní doklad. Policie mu udělí výjezdní vízum.

Pokud se narodí dítě účastníkovi řízení nebo azylantovi, má právo do tří měsíců ode dne narození dítěte podat návrh na zahájení řízení o udělení azylu pro toto dítě za předpokladu, že se toto dítě narodilo a pobývá na území ČR.

Pohovor

Pověřený pracovník provede s účastníkem řízení za účelem spolehlivého zjištění skutečného stavu věci pohovor s účastníkem řízení. O provedení pohovoru sepíše protokol.

Účastník řízení je povinen dostavit se k tomuto pohovoru ve lhůtě, kterou stanoví ministerstvo. Pokud se opakovaně k pohovoru bez vážných důvodů nedostaví, rozhodne ministerstvo na základě spisového materiálu, pokud to jeho obsah umožní.

Zastavení řízení

Řízení se zastaví, jestliže

- účastník řízení vzal návrh na jeho zahájení zpět
- odpadl důvod řízení zahájeného z podnětu ministerstva
- účastník řízení v průběhu řízení zemřel
- účastník řízení se bez vážného důvodu opakovaně nedostavuje k pohovoru
- účastník řízení neodstranil v stanovené lhůtě vady návrhu

Přerušování řízení

Řízení lze přerušit

- jestliže byl účastník vyzván, aby ve stanovené lhůtě odstranil nedostatky
- jestliže se nemůže účastník řízení ze zdravotních nebo jiných vážných důvodů řízení zúčastnit

Rozhodnutí

Rozhodnutí ve věci vydá ministerstvo do 90 dnů ode dne zahájení řízení. Pokud nelze vzhledem k povaze věci v této lhůtě rozhodnout, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit.

Rozklad

Proti rozhodnutí o neudělení azylu lze podat do 15 dnů ode dne rozhodnutí rozklad. Rozhoduje o něm ministr vnitra na návrh zvláštní komise jím zřízené podle správního řádu a složené ze zástupců státních orgánů a nestátních institucí v poměru 3:4, kteří jsou státními občany ČR.

Žaloba

Žaloba proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu musí být podána do 30 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni. Podání žaloby má odkladný účinek.

Cizinci, který předloží doklad o podání žaloby proti rozhodnutí o neudělení azylu nebo o zastavení řízení, udělí příslušný odbor cizinecké a pohraniční policie **vízum za účelem strpění pobytu**. Opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů. Na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně. Platnost víza zaniká nabytím právní moci rozhodnutí soudu o žalobě. Nemůže-li si cizinec zajistit ubytování, zajistí mu ubytování ministerstvo. Náklady spojené s pobytem na území si hradí cizinec z vlastních prostředků. Lze mu s ohledem na jeho majetkové a finanční poměry na jeho žádost poskytnout finanční příspěvek až do výše životního minima. O žádosti rozhoduje ministerstvo a finanční příspěvek vyplácí příslušný okresní úřad.

Cizinec který **obdržel rozhodnutí o zamítnutí žaloby** proti rozhodnutí o neudělení azylu, je **povinen ukončit pobyt a vycestovat z území** do 30 dnů po doručení rozhodnutí.

Povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud cizinec pobývá na území na základě víza nebo povolení k pobytu uděleného podle zvláštního předpisu.

Důvody udělení azylu:

1. cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod
2. má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo ve státě jeho posledního trvalého bydliště

Zvláštní důvody udělení azylu:

1. Manželi azylanta nebo jeho svobodným dětem mladším 18 let udělí na jejich žádost nebo na žádost azylanta azyl, i když v řízení o udělení azylu nebudou zjištěny důvody pro udělení.
2. Rodičům azylanta mladšího 18 let ministerstvo udělí na jejich žádost azyl, i když v řízení nebudou zjištěny důvody pro udělení.

Cizinci se musí po celou dobu řízení o udělení azylu zdržovat na území ČR.

Azyl z humanitárních důvodů:

Ministerstvo může udělit azyl z humanitárních důvodů, i když v řízení o azylu nebudou zjištěny důvody pro udělení.

Důvody vylučující udělení azylu:

Azyl nelze udělit, i když budou zjištěny potřebné důvody k udělení, ale je důvodné podezření, že cizinec

- a) se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů
- b) dopustil se před podáním návrhu na zahájení řízení o udělení azylu vážného nepolitického trestného činu mimo území
- c) je vinen činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíly Organizace spojených národů

Návrh se zamítne jako zjevně nedůvodný, jestliže účastník řízení o udělení azylu:

- a) uvádí pouze ekonomické důvody
- b) uvádí úmyslně nesprávné údaje o své totožnosti nebo státním občanství nebo tyto údaje odmítá uvést
- c) žádá o udělení azylu pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze
- d) v opakovaně podaném návrhu uvede podobné důvody jako v návrhu předchozím
- e) přichází ze státu, který ČR považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu
- f) má více než jedno státní občanství a nevyužil ochrany některého ze státu, jehož státní občanství má

Důvody odnětí azylu

- uvedl nepravdivé údaje anebo zamlčel podstatné skutečnosti
- byl mu udělen azyl nebo povolení k trvalému nebo obdobnému pobytu v jiném státě
- dobrovolně znovu využil ochrany státu, jehož je státním občanem
- dobrovolně znovu nabyt státní občanství státu, který opustil
- nabyt nové státní občanství, a má proto možnost používat ochranu tohoto státu
- dobrovolně pobývá ve státě, který opustil
- důvody pro udělení azylu pominuly

Azyl zaniká

1. smrtí azylanta
2. udělením státního občanství ČR
3. písemným prohlášením azylanta o vzdání se azylu
4. odnětím podle § 17

5.

Práva a povinnosti účastníka řízení o udělení azylu

V přijímacím nebo pobytovém středisku se poskytne cizinci bezplatně ubytování, strava, kapesné, případně další služby.

Pokud mu to dovolují majetkové a finanční poměry, je uvedené služby povinen hradit zcela nebo zčásti.

Účastník řízení, který je **hlášený k pobytu mimo pobytové středisko** si hradí náklady spojené s pobytem na území z vlastních prostředků, s výjimkou zdravotní péče. Je povinen se přihlásit u odboru cizinecké a pohraniční policie do 3 dnů od zahájení řízení. Lze mu s ohledem na jeho majetkové a finanční poměry na jeho žádost poskytnout finanční příspěvek až do výše životního minima. Žádost se podává místně příslušnému okresnímu úřadu. Ten také příspěvek vyplácí.

Účastník řízení je povinen strpět potřebnou dobu ubytování v přijímacím středisku. Nesmí přijímací středisko opustit do dokončení potřebných úkonů.

Obdrží od ministerstva **průkaz účastníka řízení o udělení azylu** který je platný po dobu řízení o azyl. Obsahuje údaje o totožnosti účastníka řízení, o jeho státním občanství, místě ubytování, o uděleném vízu a o jeho dětech mladších 15 let, pokud jsou také účastníky řízení o azyl.

Azylant

Účastník řízení o udělení azylu, který obdržel rozhodnutí o udělení azylu se stává azylantem.

Je povinen přihlásit se **k trvalému pobytu na** u příslušného odboru cizinecké a pohraniční policie do 3 pracovních dnů ode dne doručení rozhodnutí o azylu. Azylant je oprávněn k trvalému pobytu na území po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Odbor cizinecké a pohraniční policie příslušný podle hlášeného trvalého pobytu azylanta vydá azylantovi **průkaz povolení k pobytu azylanta**. Je to veřejná listina, kterou azylant prokazuje své jméno a příjmení, datum a místo narození, stav, státní občanství, rodné číslo, údaje o udělení azylu a místo hlášeného trvalého pobytu na území. Na žádost azylanta zapíše do průkazu policie údaje o jeho dětech mladších 15 let. Doba platnosti průkazu je dva roky. Doba platnosti tohoto průkazu lze opakovaně prodloužit o dva roky.

Azylant je povinen prokazovat průkazem příslušným orgánům svou totožnost a požádat policii neprodleně o vydání nového průkazu, pokud ztratil dosavadní svou platnost.

Odbor cizinecké a pohraniční policie vydá azylantovi na jeho žádost **cestovní doklad**. Jeho platnost je 2 roky a lze ji opakovaně prodloužit; celková platnost nesmí přesáhnout 10 let. Územní platnost zahrnuje všechny státy světa s výjimkou státu, jehož je cizinec státním občanem.

Žádost o přiznání postavení uprchlíka podaná žadatelem před nabytím účinnosti nového zákona o azylu se považuje za návrh na zahájení řízení o udělení azylu a posuzuje se podle tohoto zákona.

Cizinec, kterému bylo přiznáno postavení uprchlíka podle dřívější úpravy, se dnem účinnosti nového zákona o azylu považuje za azylanta podle tohoto zákona.

Azylová zařízení

Azylová zařízení zřizuje ministerstvo

Přijímací středisko - slouží k ubytování účastníka řízení o udělení azylu do doby provedení potřebných úkonů /dle § 46/. Je provozováno ministerstvem.

Pobytové středisko - slouží k ubytování účastníka řízení o udělení azylu do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení azylu. Je provozováno ministerstvem nebo právnickou osobou v rozsahu pověření uděleného ministerstvem a za úplatu.

Integrační azylové středisko - slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byl udělen azyl. Je provozováno stejným způsobem jako pobytové středisko.

Stát prostřednictvím ministerstva poskytuje obci příspěvek k částečné úhradě nákladů obce vynaložených v souvislosti s azylovým zařízením v jejím území.

Státní integrační program

Je to program zaměřený na pomoc azylantům při zajištění jejich začlenění do společnosti. Součástí je i vytvoření předpokladů pro získání znalostí českého jazyka.

V oblasti zajištění trvalého bydlení se realizuje formou jednorázové nabídky bydlení azylantovi ministerstvem.

V oblasti získání znalosti českého jazyka realizuje Ministerstvo školství integrační program formou bezplatného jazykového kurzu. Ministerstvo školství učiní azylantovi nabídku kurzu českého jazyka nejpozději do 30 dnů ode dne udělení azylu.

Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky

Má právo vyžádat si od ministerstva informace o počtu zahájených řízení .

Ministerstvo, případně další orgány státu nebo orgány veřejné správy umožní pověřenému zástupci na jeho žádost a bez průtahů

- kdykoliv navázat s účastníkem řízení kontakt
- nahlížet do spisů účastníka řízení
- být přítomen při pohovoru a ústním jednání

Účastník řízení má právo být po celou dobu řízení ve styku s Úřadem Vysokého komisaře a s právníckými osobami, které se zabývají ochranou jeho zájmů.

Prameny ke studiu:

Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to bezpečná země původu, bezpečná třetí země, pronásledování, trvalé bydliště, azylové zařízení a kdo je to azylant?
2. Co je to prohlášení o úmyslu požádat o azyl?
3. Řízení o azylu /příslušnost, účastníci řízení, průběh/
4. Důvody udělení azylu, zvláštní důvody udělení azylu, azyl z humanitárních důvodů
5. Důvody vylučující udělení azylu

6. Důvody odnětí azylu a zánik azylu
7. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
8. Průkaz účastníka řízení o udělení azylu, průkaz povolení k pobytu azylanta, cestovní doklady
9. Státní integrační program
10. Pobyt azylanta
11. Azylová zařízení

POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Studijní cíl: získání orientace v problematice pobytu cizinců na našem území, seznámení s příslušným zákonem, připravenost pro sociální práci v této oblasti.

Od 1. ledna 2000 nabyl účinnosti **nový zákon č. 326/1999 Sb.** o pobytu cizinců na území České republiky. Zrušuje předchozí právní úpravu pobytu cizinců na našem území.

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky.

Cizinec je oprávněn vstoupit na území přes hraniční přechod v místě a čase určeném k provádění hraniční kontroly a je povinen podrobit se hraniční kontrole.

Cizinec smí vstoupit na území České republiky, pobývat na něm a vycestovat z území do zahraničí jen s platným cestovním dokladem opatřeným vízem ČR, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva.

Překročit státní hranice lze jenom na hraničních přechodech určených pro mezinárodní cestovní styk.

Na požádání policie je cizinec **při hraniční kontrole povinen:**

- a) předložit tyto **doklady**:
1. cestovní doklad
  2. platné vízum České republiky
  3. doklad o zajištění prostředků k pobytu na území (§13) nebo
  4. ověřené pozvání ne starší než 90 dnů ode dne jeho ověření policií
  5. doklad o zdravotním pojištění
  6. doklad o zajištění ubytování
  7. vízum státu, který je cílem jeho cesty
- b) prokázat **zajištění nákladů** spojených s vycestováním z území (§ 12)
- c) vyplnit a podepsat **hraniční průvodku** a opatřit ji fotografií
- d) sdělit **údaje** v rozsahu žádosti o udělení víza (§ 54)

Z výše uvedených povinností jsou zákonem stanovené výjimky.

Vstup na území za účelem poskytnutí dočasné ochrany

Cizinci, který žádá při hraniční kontrole o dočasnou ochranu, policie:

- a) udělí vízum k pobytu do 90 dnů opravňující cizince k pobytu na území po dobu 3 pracovních dnů
- b) vydá hraniční průvodku a vyznačí do ní vízum
- c) stanoví cizinci místo pobytu na území a druh přepravy do místa pobytu
- d) upozorní cizince odpovídajícím způsobem na jeho oprávnění požádat o vízum za účelem dočasné ochrany v době platnosti uděleného 3 denního víza

Prostředky k pobytu na území

Zajištění prostředků k pobytu na území se prokazuje předložením:

a) **peněžních prostředků** alespoň ve výši

1. 0,5 násobku životního minima k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na 1 den pobytu, jestliže tento pobyt *nemá vcelku přesáhnout dobu 30 dnů*
2. 15 násobku částky uvedeného životního minima, jestliže *má* pobyt na území *přesáhnout dobu 30 dnů*; tato částka se za každý celý měsíc předpokládaného pobytu na území zvyšuje o 2násobek částky životního minima
3. 50násobku částky životního minima na osobní potřeby, jestliže se jedná o pobyt za účelem podnikání, který *má vcelku přesáhnout 90 dnů*, nebo

b) dokladu, který potvrzuje **zaplacení služeb** spojených s pobytem cizince na území nebo dokladu potvrzujícího, že služby budou poskytnuty bezplatně

Zajištění prostředků k pobytu lze **místo uvedených peněžních prostředků** prokázat

- a) **výpisem z účtu** vedeného v bance znějícím na jméno cizince
- b) jiným dokladem, například platnou mezinárodně uznávanou *kreditní kartou*

Cizinec, který **bude na území studovat** může jako doklad o zajištění prostředků k pobytu předložit:

- a) *závazek vydaný státním orgánem* nebo právnickou osobou, že zajistí pobyt cizince na území poskytnutím peněžních prostředků ve výši částky životního minima na osobní potřeby na 1 měsíc předpokládaného pobytu, nebo
- b) *doklad o tom, že veškeré náklady spojené s jeho pobytem budou uhrazeny přijímací organizací, školou.*

Pokud částka uvedená v závazku této výše nedosahuje, je cizinec povinen předložit doklad o vlastnictví, který pokrývá chybějící rozdíl.

Cizinec, který nedosáhl věku 18 let, je povinen prokázat zajištění prostředků v poloviční výši.

Pozvání

V pozvání se zvoucí osoba zavazuje, že uhradí náklady

- a) spojené s obživou cizince po dobu pobytu
- b) spojené s ubytováním cizince po dobu pobytu
- c) spojené s poskytnutím zdravotní péče po dobu pobytu
- d) vzniklé policii v souvislosti s pobytem na území a vycestováním cizince z území při správním vyhoštění

Na území České republiky mohou cizinci pobývat:

- a) přechodně
- b) dlouhodobě
- c) trvale

DRUHY POBYTU NA ÚZEMÍ ČR

A. PŘECHODNÝ POBYT

1. bez víza

2. na základě uděleného víza:

a) krátkodobého:

- výjezdní vízum
- průjezdní vízum
- letištní vízum
- vízum k pobytu do 90 dnů

b) dlouhodobého:

- vízum k pobytu nad 90 dnů
- vízum za účelem strpění pobytu

- vízum za účelem dočasné ochrany

c) *diplomatického a zvláštního*

B. TRVALÝ POBYT

1. na základě povolení k pobytu
2. pobyt cizince svěřeného do náhradní výchovy rozhodnutím příslušného orgánu

C. POBYT CIZINCE NAROZENÉHO NA ÚZEMÍ ČR

ad. A. **PŘECHODNÝ POBYT**

1. Přechodný pobyt bez víza

Cizinec může pobývat na území přechodně bez víza

- pokud tak stanoví *mezinárodní smlouva* o zrušení vízové povinnosti
- pokud tak *stanoví vláda* svým nařízením
- je-li :
  - ve výkonu *vazby*
  - umístěn v *policejní cele*
  - mladší 15 let po dobu *hospitalizace*

2. Přechodný pobyt na území na základě víza

a) Přechodný pobyt na základě krátkodobého víza

Výjezdní vízum

Uděluje ho a vyznačuje policie, a to na žádost cizince, který pobývá na území bez víza nebo z moci úřední. Doba jeho *platnosti* je 60 dnů. *Opravňuje cizince k pobytu na území na dobu v něm stanovenou a k vycestování z území.*

Žádost o udělení výjezdního víza lze podat ve lhůtě 3 pracovních dnů před uplynutím dosavadní doby pobytu na území.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu na území
- fotografie
- prostředky k pobytu na území nebo ověřené pozvání
- doklad o zajištění nákladů spojených s vycestováním z území

Průjezdní vízum

Uděljuje ho diplomatická mise nebo zastupitelský úřad ČR na žádost cizince, který hodlá projíždět územím. Doba *platnosti* víza je 90 dnů.

Druhy:

- jednosměrné - opravňuje cizince k pobytu na území po dobu 5 dnů
- obousměrné - opravňuje cizince ke dvojímu pobytu na území po dobu 5 dnů
- bez omezení počtu cest - opravňuje cizince k opakovanému pobytu na území po dobu 5 dnů

Žádost o vízum lze ve výjimečných případech podat na hraničním přechodu.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- vízum jiného státu, který je cílem jeho cesty
- prostředky k pobytu na území
- prokázání zajištění nákladů spojených s vycestováním z území
- fotografie
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu

Letištní vízum

Uděljuje ho zastupitelský úřad na žádost cizince, který je nucen z důvodu čekání na letecký spoj pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území. Doba platnosti víza je 90 dnů.

Druhy:

- jednosměrné - opravňuje cizince k pobytu v tranzitním prostoru po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence
- obousměrné - opravňuje cizince ke dvojímu pobytu po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence

Bez letištního víza mohou v tranzitním prostoru pobývat držitelé diplomatických, služebních, úředních nebo zvláštních pasů členové posádek letadel a občané států, pro které prováděcí právní předpis nestanoví jinak.

Náležitosti k žádosti o vízum:

- cestovní doklad
- vízum státu, který je cílem jeho cesty
- fotografie
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu
- letenka na letecký spoj

Vízum k pobytu do 90 dnů

Uděljuje ho zastupitelský úřad na žádost jedince. Doba platnosti víza je 180 dnů.

Zastupitelský úřad vízum uděljuje jako jednorázové nebo vícenásobné.

Vízum opravňuje k pobytu na území po dobu v něm uvedenou. Celková doba pobytu na území nesmí překročit 90 dnů.

Policii na hraničním přechodu lze podat žádost o udělení víza za účelem:

- účasti nařizení u orgánů státu
- účasti na pohřbu osoby blízké

- likvidace živelné pohromy nebo zvlášť závažné havárie na území
- pobytu na území ve veřejném zájmu ČR

Vízum udělené z výše uvedených důvodů opravňuje k pobytu na území nejdéle na 5 dnů. Ve vízu se uvádí účel pobytu.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu
- fotografie
- policií ověřené pozvání nebo prostředky k pobytu na území
- doklad o zajištění ubytování cizince po dobu jeho pobytu na území
- peněžitá částka ve výši nákladů spojených s vycestováním z území
- další doklady osvědčující údaje uvedené v žádosti

K žádosti o udělení víza k pobytu za účelem zaměstnání je cizinec povinen předložit:

- povolení k zaměstnání vydané Úřadem práce ČR
- cestovní doklad
- fotografie
- peněžitou částku ve výši nákladů spojených s vycestováním z území
- doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu na území

Prodloužení doby pobytu:

Dobu pobytu na žádost cizince prodlouží policie. Cizinec musí podat žádost v době platnosti víza a předložit náležitosti stejné jako k žádosti o udělení víza s výjimkou fotografií.

b) Přejídný pobyt na území na dlouhodobá víza

Vízum k pobytu nad 90 dnů

Uděluje ho policie na žádost cizince, který hodlá pobývat na území vyžadujícím pobyt na území delší než 90 dnů. Zastupitelský úřad uvede ve vízu účel pobytu. Doba platnosti víza je 365 dnů.

Pokud bylo vízum uděleno *za účelem zaměstnání*, stanoví se doba platnosti na dobu výkonu zaměstnání uvedenou v povolení zaměstnání. Doba výkonu zaměstnání uvedená v povolení musí být delší než 90 dnů.

Pokud lze sledovaného účelu dosáhnout pobyt na území v době kratší než je platnost víza k pobytu nad 90 dnů, stanoví policie dobu pobytu podle doby potřebné k dosažení tohoto účelu.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- doklad potvrzující účel pobytu na území
- prostředky k pobytu na území
- doklad s ověřeným podpisem ubytovatele obsahující jeho souhlas s ubytováním cizince po dobu jeho pobytu na území
- doklad o zdravotním pojištění
- výpis z evidence Rejstříku trestů a obdobný doklad státu, jehož je cizinec státním občanem
- fotografie

K žádosti o udělení víza za účelem zaměstnání je cizinec povinen předložit:

- povolení k zaměstnání
- cestovní doklad
- doklad o ubytování
- výpis z evidence Rejstříku trestů a obdobný doklad z domovského státu
- fotografie

- doklad o zdravotním pojištění

Podání žádosti o udělení víza na území

Žádost o udělení víza lze podat v českém jazyce na území policií za podmínky, že cizinec tuto žádost podává k průběhu pobytu na území na vízum k pobytu nad 90 dnů vydaného za účelem společného soužití rodiny a žádá o udělení víza za jiným účelem. S výjimkou víza za účelem zaměstnání a za účelem podnikání.

Prodloužení doby platnosti víza a doby pobytu na území

Policie opakovaně prodlouží dobu platnosti víza pobytu o 365 dnů za podmínky, že trvá stejný účel, pro který bylo vízum uděleno.

Cizinci, kterému je při pobytu na území vydáno povolení k zaměstnání opakovaně, prodlouží policie dobu platnosti víza k pobytu na dobu výkonu opakovaně povoleného zaměstnání.

K žádosti o prodloužení doby platnosti víza se předkládají stejné náležitosti jako při žádosti o udělení víza s výjimkou fotografie a obdobného dokladu domovského státu, jako výpis z evidence Rejstříku trestů. K žádosti o prodloužení doby platnosti víza uděleného za účelem podnikání je cizinec povinen dále předložit potvrzení finančního úřadu ČR o zaplacení daně z příjmů a potvrzení orgánů České správy sociálního zabezpečení o zaplacení sociálního pojištění za poslední období.

Zrušení platnosti víza pobytu

Policie zruší platnost víza, jestliže cizinec

- byl pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu
- neplní účel, pro který bylo vízum uděleno
- o zrušení platnosti víza požádá

Vízum za účelem strpění pobytu

Uděluje ho policie

- a) na žádost cizince, pokud brání jeho vycestování z území překážka na jeho vůli nezávisle
- b) cizinci, jehož vycestování není možné

Dobu *platnosti* víza stanoví policie na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na 365 dnů. Dobu platnosti je možné opakovaně prodloužit.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- ověřená kopie dokladu, který potvrzuje existenci důvodu pro udělení víza
- fotografie

Zrušení platnosti víza

Cizinec je povinen požádat o zrušení platnosti víza nejpozději do 3 dnů po odpadnutí překážky vycestování, která byla na jeho vůli nezávislá nebo bez zbytečného odkladu, nejpozději do 60 dnů po odpadnutí překážky vycestování.

Policie zruší platnost víza, jestliže pominuly důvody, pro které bylo vízum uděleno a cizinec nepožádal o zrušení platnosti víza ve výše uvedené lhůtě.

Policie po zrušení platnosti víza udělí výjezdní vízum a cizinec je povinen vycestovat z území v době stanovené výjezdním vízem.

Vízum za účelem dočasné ochrany

Cizinci, který žádá při hraniční kontrole o dočasnou ochranu, *policie*:

- a) udělí vízum k pobytu do 90 dnů opravňující cizince k pobytu na území po dobu 3 pracovních dnů
- b) vydá hraniční průvodku a vyznačí do ní vízum
- c) stanoví cizinci místo pobytu na území a druh přepravy do místa pobytu
- d) upozorní cizince odpovídajícím způsobem na jeho oprávnění požádat o vízum za účelem dočasné ochrany v době platnosti uděleného 3 denního víza

Vízum uděluje policie na žádost *cizinci, který prchá* ze státu, jehož je občanem nebo ze státu, který mu přiznal azyl nebo ze státu posledního trvalého bydliště

- a) před ozbrojeným konfliktem, občanskou válkou nebo stálým násilím
- b) před živelní pohromou
- c) z důvodu soustavného nebo hromadného porušení lidských práv
- d) z důvodu soustavného nebo hromadného pronásledování z národnostních nebo z náboženských důvodů

Toto vízum uděluje policie na žádost i manželu nebo svobodnému dítěti mladšího 18 let cizince, kterému byla dočasná ochrana již poskytnuta nebo potomku tohoto cizince staršímu 18 let, pokud není schopen se sám uživit.

Příbuzenský vztah je cizinec povinen prokázat oddacím listem nebo rodným listem dítěte. Pokud nemůže tento doklad předložit z důvodu na jeho vůli nezávislých, je možné tento naklad nahradit čestným prohlášením.

U potomka staršího 18 let je cizinec povinen prokázat také závislost tohoto potomka na jeho péči.

Pokud si nemůže cizinec zajistit ubytování, zajistí mu ubytování ministerstvo. Pokud ubytovaný cizinec nemůže nést náklady spojené se vstupem a pobytem na území, nese tyto náklady ministerstvo. Cizinec, kterému je poskytnuta dočasná ochrana a je hlášen k pobytu mimo pobytové středisko si hradí náklady spojené s pobytem na území z vlastních prostředků. Na jeho žádost je mu poskytnut *finanční příspěvek* až do výše životního minima, s ohledem na prokázané osobní a majetkové poměry. Žádost se podává místně příslušnému úřadu. O žádosti *rozhoduje ministerstvo*. Finanční příspěvek *vyplácí místně příslušný okresní úřad*.

Finanční příspěvek zahrnuje:

- a) příspěvek na zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb
- b) příspěvek na dietní stravování
- c) příspěvek na zajištění nezbytných nákladů na domácnost

Cizinec se pro účely zaměstnání a studia považuje po dobu platnosti víza za účelem dočasné ochrany za cizince s povoleným trvalým pobytem.

Pracovníci Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky jsou oprávněni osobně jednat s cizincem, kterému bylo uděleno vízum za účelem dočasné ochrany.

c) Pobyt na území na diplomatické vízum a zvláštní vízum

Diplomatické vízum je vízum udělené cizinci na základě oficiální žádosti (nóty) a označené jako „Diplomatické vízum“. Vyznačuje se do diplomatického pasu nebo jiného cestovního dokladu cizince, který požívá diplomatických imunit a výsad.

Zvláštní vízum je vízum udělené cizinci za účelem služebního pobytu na území na základě oficiální žádosti (nóty) a označené jako „Zvláštní vízum“. Vyznačuje se do služebního pasu nebo jiného cestovního dokladu cizince.

Zastupitelský úřad uděluje diplomatické vízum a zvláštní vízum v zahraničí. Ministerstvo zahraničních věcí uděluje a vyznačuje diplomatické vízum a zvláštní vízum na území.

Víza se udělují s platností na dobu výkonu diplomatické nebo konzulární funkce nebo na dobu trvání pobytu za služebním účelem.

ad. B. TRVALÝ POBYT

Trvalý pobyt na území na základě povolení k pobytu

O povolení k pobytu je bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území oprávněn požádat cizinec,

1. který o vydání tohoto povolení žádá za účelem společného soužití se státním občanem ČR, který má na území hlášen trvalý pobyt za podmínky, že cizinec je
  - a) manželem státního občana ČR
  - b) osamělým rodičem starším 70 let státního občana ČR a tento občan je starší 18 let
  - c) nezletilým dítětem státního občana ČR a byl po rozvodu manželství rozhodnutím soudu svěřen do jeho péče
  - d) zletilým dítětem státního občana ČR a tento občan je osamělý a starší 70 let
  - e) osobou, která osvojila dítě, které bylo státním občanem ČR, nebo osobou, které bylo nezletilé dítě, které je státním občanem ČR svěřeno do náhradní rodinné péče

- f) nezletilým dítětem, které bylo ke dni osvojení v cizině státním občanem ČR
2. který o vydání tohoto povolení žádá z humanitárních důvodů nebo z jiných důvodů hodných zřetele
  3. jehož pobyt na území je v zahraničněpolitickém zájmu ČR

O povolení k trvalému pobytu je po 8 letech nepřetržitého pobytu na území na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na vízum za účelem dočasné ochrany oprávněn požádat cizinec, který žádá o vydání tohoto povolení za účelem společného soužití s cizincem, který je držitelem k povolení k pobytu za podmínky, že cizinec, který žádá o toto povolení je

- a) jeho manželem po dobu nejméně 5 let
- b) nezletilým svobodným dítětem svěřeným do péče držitele povolení k pobytu nebo zletilým dítětem závislým na jeho péči
- c) osamělým rodičem starším 70 let držitele povolení k pobytu

Místo podání žádosti

Cizinec je oprávněn podat žádost na zastupitelském úřadě.

Na území ČR může podat žádost cizinec, který

- a) na tomto území pobývá na dlouhodobé vízum
- b) je manželem nebo svobodným dítětem mladším 18 let státního občana ČR

Náležitosti k žádosti o povolení pobytu:

- fotografie
- cestovní doklad
- listinný doklad, který potvrzuje účel pobytu na území
- doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území
- výpis z evidence Rejstříku trestů a obdobný doklad domovského státu
- doklad s ověřeným podpisem obsahující souhlas osoby, že ubytuje cizince na území

Pobyt cizince svěřeného do náhradní výchovy rozhodnutím příslušného orgánu

Cizinec svěřený do náhradní výchovy je *oprávněn* trvale pobývat na území, je-li alespoň 1 fyzická osoba, které je cizinec svěřen, přihlášena k trvalému pobytu na území nebo se na území nachází ústav, ve kterém je dítě umístěno.

Oprávnění vzniká dnem právní moci rozhodnutí o svěření cizince do náhradní výchovy .

Policie vydá cizinci potvrzení oprávnění trvalého pobytu na území. Do dosažení 15 let může cizinec pobývat na území bez cestovního dokladu.

ad. C. POBYT CIZINCE NAROZENÉHO NA ÚZEMÍ ČR

Narodí-li se cizinec na území, považuje se jeho pobyt na tomto území po dobu pobytu jeho zákonného zástupce (nejdéle po dobu 60 dnů) za **přechodný** za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek.

Pobývá-li zákonný zástupce narozeného cizince na území na vízum, je povinen podat žádost o zapsání narozeného cizince do víza.

Pobývá-li zákonný zástupce na území na základě povolení k pobytu, je povinen podat za narozeného cizince žádost k policii o udělení víza k pobytu nad 90 dnů. V případě podání žádosti o udělení povolení k pobytu se pobyt narozeného cizince po dobu řízení považuje za přechodný.

K žádosti je zákonný zástupce povinen předložit:

- cestovní doklad dítěte, příp. vlastní cestovní doklad, ve kterém je dítě napsáno
- rodný list dítěte
- doklad o zdravotním pojištění

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republik

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Kdo je to cizinec?
2. Jak probíhá vstup cizince na území české republiky?
3. Kdy a v jaké výši musí cizinec prokázat zajištění prostředků k pobytu na území?
4. Co je to pozvání a jaký je jeho obsah?
5. Jaké jsou druhy pobytů na území ČR?
6. Přejíždění pobyt na území bez víza.
7. Přejíždění pobyt na základě krátkodobého víza.
8. Výjezdní vízum
9. Průjezdní vízum
10. Letištní vízum
11. Vízum k pobytu do 90 dnů
12. Přejíždění pobyt na základě dlouhodobého víza
13. Vízum k pobytu nad 90 dnů
14. Vízum za účelem strpění pobytu
15. Vízum za účelem dočasné ochrany
16. Pobyt na území na diplomatické a zvláštní vízum
17. Trvalý pobyt na základě povolení k pobytu
18. Pobyt cizince svěřeného do náhradní rodinné výchovy rozhodnutím příslušného orgánu.
19. Pobyt cizince nalezeného na území.

PROBLEMATIKA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR

Státní občanství je svazek mezi fyzickou osobou a státem. Vyznačuje se stabilitou, je relativně trvalý a nemění se ani pobytem občana v cizině. Není omezen v čase ani prostoru. Při pobytu v cizině požívá občan práva diplomatické ochrany, které stát realizuje prostřednictvím svých diplomatických a konzulárních zastoupení.

Na osoby, které se nalézají v tomto svazku, na státní občany, se vztahuje právní řád státu v plném rozsahu.

Cizinci požívají těchto práv podle čl. 42 Listiny základních práv a svobod, pokud nejsou přiznány výslovně občanům.

NABÝVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Státní občanství České republiky se nabývá:

1. narozením § 3
2. osvojením § 3a
3. určením otcovství § 4
4. nalezením na území ČR § 5
5. prohlášením § 6 nebo § 18a
6. udělením § 7 až § 12

První čtyři způsoby nabývání občanství se týkají nezletilých osob, ostatní osob zletilých.

NAROZENÍM § 3

Dítě nabývá narozením státní občanství České republiky:

- je-li alespoň jeden rodič státním občanem České republiky nebo
- jsou-li rodiče osobami bez státního občanství (bezdomovci), alespoň jeden z nich má trvalý pobyt na území ČR

OSVOJENÍM § 3a

Dítě, jehož alespoň jeden osvojitel je státním občanem ČR, nabývá státního občanství České republiky dnem právní moci rozsudku o osvojení.

URČENÍM OTCOVSTVÍ § 4

Dítě narozené mimo manželství, jehož matka je cizí státní občankou nebo bezdomovkyní a otec státním občanem České republiky, nabývá státní občanství České republiky:

- a) dnem souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství nebo
- b) dnem právní moci rozsudku o určení otcovství

NALEZENÍM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

§ 5

Fyzická osoba mladší 15 let nalezená na území ČR je jejím občanem, pokud se neprokáže, že narozením nabyla státní občanství jiného státu.

PROHLÁŠENÍM § 6

Fyzická osoba, která byla 31. prosince 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní republiky, ale neměla ani státní občanství České republiky ani státní občanství Slovenské republiky, si může zvolit státní občanství České republiky prohlášením.

Samostatně může prohlášení učinit nejdříve dnem, kdy dosáhne věku 15 let.

Rodiče, případně jeden z nich, mohou do prohlášení zahrnout i dítě mladší 15 let, nebo mohou pro dítě učinit samostatné prohlášení.

Pokud prohlášení činí jeden z rodičů dítěte, připojí se souhlas druhého rodiče s volbou státního občanství České republiky, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven anebo nedošlo-li ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům.

Potomci fyzické osoby, která byla k 31. prosinci 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, ale neměla státní občanství České republiky, ani Slovenské republiky, v linii přímé, kteří jsou starší 15 let, si mohou zvolit státní občanství České republiky prohlášením pouze za předpokladu, že nemají jiné státní občanství.

Prohlášení se činí u pověřeného úřadu, v hlavním městě Praze u obvodního úřadu, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň u magistrátu těchto měst, příslušného podle místa trvalého pobytu osoby, která prohlášení činí. V cizině se toto prohlášení činí před zastupitelským úřadem České republiky. Příslušný úřad vydá o prohlášení osvědčení.

UDĚLENÍM § 7

Udělit občanství je možné fyzické osobě starší 15 let a to na její žádost, pokud splňuje současně čtyři *podmínky*:

- a) má na území ČR ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržují
- b) prokáže, že nabytím státního občanství ČR pozbude dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyla dosavadní státní občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území ČR
- c) nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin
- d) prokáže znalost českého jazyka

Manželé mohou podat společnou žádost o udělení státního občanství ČR.

K žádosti o udělení státního občanství žadatel *připojí*:

- rodný list, pokud uzavřel manželství, i oddací list, případně doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela
- doklad o tom, že nabytím státního občanství ČR pozbude dosavadní státní občanství, pokud nejde o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území ČR
- výpis z rejstříku trestů, jde-li o žadatele staršího 15 let; tento doklad nesmí být starší šesti měsíců
- životopis

Rodiče, případně jeden z nich, mohou do žádosti zahrnout i dítě mladší 15 let. K žádosti připojí:

- rodný list dítěte
- souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte
- doklad o tom, že dítě nabytím státního občanství ČR pozbude dosavadní státní občanství, nebo doklad o pozbytí dosavadního státního občanství

Státní občanství ČR je možné na žádost zákonného zástupce udělit i dítěti mladšímu 15 let samostatně. K žádosti se přiloží výše uvedené doklady.

Státní občanství České republiky *uděluje* ministerstvo vnitra České republiky; žadateli vydá Listinu o udělení státního občanství České republiky.

Žádost se podává u okresního úřadu příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Okresní úřad ověří pohovorem se žadatelem jeho znalost českého jazyka a o výsledku učiní záznam do spisu. Znalost českého jazyka neprokazuje žadatel, který je nebo byl státním občanem Slovenské republiky. Okresní úřad zašle žádost Ministerstvu vnitra nejpozději do 30 dnů od jejího podání.

Ministerstvo vnitra je povinno posoudit žádost o udělení státního občanství i z hlediska bezpečnosti státu.

Správní řízení o udělení státního občanství je *zahájeno* dnem, kdy žádost došla Ministerstvu vnitra. Ministerstvo o žádosti *rozhodne* do 90 dnů od zahájení správního řízení.

Prominutí podmínek k udělení státního občanství ČR

Ministerstvo vnitra může prominout ***podmínku nejméně 5 let trvalého pobytu***, má-li žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt a

- a) narodil se na území České republiky, nebo
- b) žije na území ČR nepřetržitě alespoň 10 let, nebo
- c) měl v minulosti státní občanství České republiky, případně státní občanství ČSFR, nebo
- d) byl osvojen státním občanem ČR, nebo
- e) jeho manžel (manželka) je státním občanem ČR, nebo
- f) jeho alespoň jeden z rodičů je státním občanem ČR, nebo
- g) přesídlil do ČR do 31. prosince 1994 na základě pozvání vlády, nebo
- h) je bezdomovcem nebo má na území ČR přiznáno postavení uprchlíka

Ministerstvo vnitra může také prominout ***podmínku pozbytí dosavadního státního občanství***, pokud se žadatel na území ČR oprávněně zdržoval

- a) po dobu nejméně pěti let a pokud právní předpisy státu, jehož je žadatel státním občanem, neumožňují propuštění ze státního svazku, nebo pokud tento stát odmítá vydat o tomto propuštění doklad, nebo by žadatel podáním žádosti o

propuštění ze státního svazku mohl vystavit sebe nebo osoby blízké pronásledování, nebo

- b) po dobu nejméně 20 let, nejde-li o žadatele, kteří měli ke dni 31.12.1992 státní občanství ČSFR.

V případech hodných zvláštního zřetele může Ministerstvo vnitra prominout i **podmínku znalosti českého jazyka.**

Státní občanství se nabývá dnem složení státoobčanského slibu, a to před přednostou okresního úřadu. V hlavním městě Praze před tajemníkem obvodního úřadu, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň před tajemníkem magistrátu těchto měst příslušného podle místa jejího trvalého pobytu a v cizině před vedoucím zastupitelského úřadu ČR. Ministerstvo vnitra může složení slibu prominout a pak se občanství získává dnem právní moci rozhodnutí o prominutí slibu.

POZBÝVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Státní občanství ČR se *pozbývá*:

- prohlášením § 16
- nabytím cizího státního občanství (§18) s výjimkou případů, kdy nabytí cizího státního občanství dojde v souvislosti s uzavřením manželství nebo narozením dítěte

PROHLÁŠENÍ § 16

Státní občan ČR, který se zdržuje v cizině a současně je státním občanem cizího státu může nejdříve dnem, kdy dosáhne věku 15 let prohlásit, že se vzdává státního občanství ČR. Prohlášení se činí před zastupitelským úřadem ČR.

Žadatel v něm uvede:

- kdy nabyl cizí státní občanství
- místo posledního trvalého pobytu na území ČR nebo, že nikdy takový pobyt neměl

K prohlášení *připojí* doklad o státním občanství ČR a doklad o tom, že nabyl státní občanství cizí země.

Rodiče (rodič) mohou do prohlášení zahrnout i dítě mladší 15 let, které je státním občanem ČR a současně je státním občanem cizího státu.

K prohlášení připojí:

- rodný list dítěte
- souhlas druhého rodiče
- doklad o tom, že dítě nabylo státní občanství cizího státu

Zastupitelský úřad ČR vydá fyzické osobě doklad o pozbytí státního občanství ČR.

NABYTÍ CIZÍHO STÁTNÍHO OBČANSTVÍ § 18

Státní občan ČR nabývá státní občanství ČR okamžikem, kdy na vlastní žádost nabytí cizí státní občanství s výjimkou, kdy cizí státní občanství nabytí v souvislosti s uzavřením manželství nebo narozením.

STÁTNÍ OBČANSTVÍ ČR V SOUVISLOSTI SE ZÁNIKEM ČSFR

Fyzická osoba, která měla k 31. 12. 1992 státní občanství ČSFR a která nabytí volbou státní občanství Slovenské republiky v době od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1993, se pokládá za státního občana ČR, pokud se neprokáže, že toto občanství podle zákona o občanství pozbyla po provedení volby občanství Slovenské republiky.

Státní občan ČR, který měl k 31. 12. 1992 státní občanství ČSFR, nepozbude nabytím státního občanství Slovenské republiky státní občanství České republiky.

Fyzická osoba, která měla k 31. 12. 1992 státní občanství ČSFR, která nebyla státním občanem ČR a která měla na území ČR trvalý pobyt ke dni 31. 12. 1992 a tento pobyt dosud trvá, nebo která od tohoto data až dosud žije trvale na území ČR, může učinit prohlášení o nabytí státního občanství ČR. Prohlášení se činí před okresním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu. Rodiče (rodič) mohou do prohlášení zahrnout i dítě mladší 15 let nebo mohou pro dítě učinit samostatné prohlášení. Státní občanství ČR se pak nabývá dnem vydání osvědčení o nabytí státního občanství ČR prohlášením.

Nabytí státního občanství ČR oznámí příslušný úřad:

- ohlašovně místa trvalého pobytu nebo místa, kde fyzická osoba trvale žije
- Policii ČR
- okresní nebo jí naroveň postavené vojenské správě, jde-li o osobu podléhající branné povinnosti
- ministerstvu vnitra

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbývání státního občanství České republiky, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to státní občanství?
2. Jak se nabývá státní občanství ČR?
3. Nabývání občanství narozením.
4. Nabývání občanství osvojením.
5. Nabývání občanství určením otcovství.
6. Nabývání občanství nalezením na území ČR.
7. Nabývání občanství prohlášením.
8. Nabývání občanství udělením.
9. Jak se pozbývá státní občanství ČR?
10. Pozbytí státního občanství prohlášením.
11. Pozbytí státního občanství nabytím cizího státního občanství.
12. Státní občanství v souvislosti se zánikem ČR.

Použitá literatura

Jan Ryba: Nad sociálním zabezpečením, Orac, Praha. 2000

Dávky sociální péče, MPSV, Praha, 1998

Časopis Sociální politika

Příslušné právní předpisy

OBSAH:

Sociální právo	2
DÁVKY SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	5
Soustava sociálních dávek	7
Nemocenské pojištění	10
- Nemocenské	10
- Podpora při ošetřování člena rodiny.....	14
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	16
- Peněžité pomoci v mateřství	18
- Peněžité pomoci pracovníkovi	20
Důchodové pojištění	21
- Starobní důchod	24
- Obecný starobní důchod	24
- Předčasný starobní důchod prvního typu	27
- Předčasný starobní důchod druhého typu	28

- Plný invalidní důchod	30
- Plný invalidní důchod v mimořádných případech	32
- Částečný invalidní důchod	33
- Vdovský a vdovecký důchod	36
- Sirotčí důchod	38
Zvýšení důchodu pro bezmocnost	40
Souběh nároků na důchody	42
Zvyšování důchodu.....	43
Žádost o důchod a přiznání důchodu.....	44
Penzijní připojištění.....	47
Státní sociální podpora	54
- Přídavek na dítě.....	59
- Rodičovský příspěvek.....	60
- Sociální příplatek.....	62
- Příspěvek na bydlení.....	64
- Příspěvek na dopravu.....	65
- Zaopatřovací příspěvek.....	66
- Dávky pěstounské péče.....	68
- Porodné.....	72
- Pohřebné.....	73
SOCIÁLNÍ PÉČE.....	75
Sociální péče podle okruhu osob, jimiž je poskytována.....	75
Formy dávek sociální péče.....	77
Dávky poskytované podle zákona o sociální potřebnosti.....	80
Životní minimum.....	80
Sociální potřebnost.....	81

Jednotlivé dávky a jejich výše.....	82
Péče poskytována podle vyhlášky MPSV č. 182/1991 Sb.....	87
- Péče o rodinu a děti.....	87
- Péče o těžce zdravotně postižené občany a staré občany.....	88
- Péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc.....	96
- Péče o občany společensky nepřizpůsobené.....	97
- Bezúročné půjčky.....	97
Ústavní péče.....	99
Ústavní péče pro dospělé.....	99
Ústavní péče pro mládež.....	101
Sociální péče ve zdravotnických zařízeních.....	102
Hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.....	104
Problematika rodiny – vyhotovování návrhu.....	107
PROBLEMATIKA UPRCHLÍKŮ NA ÚZEMÍ ČR.....	150
POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR.....	161
Druhy pobytu na území ČR.....	164
- Přechodný pobyt na území ČR.....	164
- Trvalý pobyt.....	173
- Pobyt cizince narozeného na území ČR.....	174
PROBLEMATIKA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR.....	177
Nabývání státního občanství.....	177
Pozbývání státního občanství.....	181
Státní občanství ČR v souvislosti se zánikem ČSFR.....	182

